

TÜRKİYE SERMAYE PİYASASI 2024

TÜRKİYE SERMAYE PİYASASI 2024

HAZIRLAYANLAR

Ekin Fıkrıkoca-Asena
Deniz Kahraman
Mert Dede
Gizem Mecit

Mayıs 2025

TSPB Yayın No. 96

www.tspb.org.tr

Bu rapor Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TSPB) tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu raporda yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum ve istatistiki değerler hazırlandığı tarih itibarıyla güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Bilgilerin hata ve eksikliğinden ve ticari amaçla kullanılmasından doğabilecek zararlardan TSPB hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Bu raporda yer alan bilgiler kaynak gösterilmek şartıyla yayınlanabilir.

İÇİNDEKİLER

1	EKONOMİ
1	DÜNYA EKONOMİSİ
3	TÜRKİYE EKONOMİSİ
7	FİNANSAL PİYASALAR
7	FİNANSAL PİYASALARDAKİ GELİŞMELER
8	ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALAR
20	FİNANSAL ARAÇLARIN GETİRİLERİ
22	SABİT GETİRİLİ MENKUL KIYMETLER
27	PAY SENETLERİ
34	VADELİ İŞLEMLER VE OPSİYONLAR
35	KALDIRAÇLI İŞLEMLER
35	YATIRIM FONLARI
45	YATIRIMCILAR
45	YATIRIM TERCİHLERİ
48	PAY SENEDİ YATIRIMCILARI
55	DEVLET İÇ BORÇLANMA SENEDİ YATIRIMCILARI
56	ÖZEL SEKTÖR BORÇLANMA SENEDİ YATIRIMCILARI
57	DİĞER MENKUL KIYMET YATIRIMCILARI
58	VARANT VE SERTİFİKA YATIRIMCILARI
59	YATIRIM FONU YATIRIMCILARI
60	EMEKLİLİK YATIRIM FONU YATIRIMCILARI

Ekonomi

Dünya Ekonomisi

Küresel enflasyon ve büyüme gerilemiştir.

2020 yılında ilan edilen pandeminin ardından toparlanmaya başlayan küresel ekonomi, 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşının ardından Ekim 2023 tarihinden bu yana süren İsrail-Filistin çatışması ile yüksek jeopolitik risklerden etkilenen bir döneme girmiştir.

2023 yılında gelişmiş ülke merkez bankaları parasal sıkılaşma yönünde sert adımlar atmış, yılın ikinci yarısında ABD ve Avrupa merkez bankaları faiz artırım döngülerine son vermişti. 2024 yılında ise ABD, İngiltere ve Avrupa merkez bankaları yılın ikinci yarısında kademeli bir faiz indirimine gitmiştir. Japonya merkez bankası ise 2016'dan beri ilk kez faiz arttırmıştır.

Küresel enflasyonun gerilediği 2024 yılında Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund-IMF) tarafından Nisan 2025'te yayınlanan küresel ekonomik görünüm raporundaki tahminlere göre dünya genelinde önceki yıl %3,5 olan büyüme oranı, gelişmekte olan ülkelerdeki yavaşlama ile 2024 yılında %3,3'e gerilemiştir.

Pandemi ortamında hızla artan kamu borcunun milli gelire oranı salgın öncesi düzeyin üzerinde seyretmeye devam etmektedir.

Orta Doğu'daki çatışmaların enerji fiyatları üzerindeki etkisi ve Asya-Pasifik'te jeopolitik gerilimler gündemde kalmaya devam etmiştir. Pek çok ülke 2024 yılında seçime giderken, ABD'deki başkanlık seçimi sonuçları küresel belirsizliği arttırmıştır.

Bu ortamda, Uluslararası Finans Enstitüsü (Institute of International Finance-IIF) verilerine göre 2024 yılında Çin hariç gelişmekte olan ülkelerin borçlanma araçları piyasalarına portföy girişi devam ederken, pay piyasalarından sermaye çıkışı olmuştur.

Yılın son aylarında düzenlenen 29. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansında gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere yönelik iklim finansmanı taahhütlerini attırma kararı almış, iklim değişikliğinin etkilerinden en çok etkilenen gelişmekte olan ülkeler için oluşturulması planlanan Kayıp ve Zarar Fonunun finansmanı ve işleyişi konusundaki detaylar netleşmemiştir.

DÜNYA EKONOMİSİ: SEÇİLMİŞ MAKRO GÖSTERGELER					
	2020	2021	2022	2023	2024T
GSYH Reel Değişim, %					
Dünya	-2.7	6.6	3.6	3.5	3.3
Gelişmiş Ekonomiler	-4.0	6.0	2.9	1.7	1.8
ABD	-2.2	6.1	2.5	2.9	2.8
Avro Bölgesi	-6.0	6.3	3.5	0.4	0.9
Gelişmekte Olan Ekonomiler	-1.7	7.0	4.1	4.7	4.3
Brezilya	-3.3	4.8	3.0	3.2	3.4
Çin	2.3	8.6	3.1	5.4	5.0
Hindistan	-5.8	9.7	7.6	9.2	6.5
Rusya	-2.7	5.9	-1.4	4.1	4.1
Türkiye	1.9	11.4	5.5	5.1	3.2
İşsizlik Oranı, %					
Gelişmiş Ekonomiler	6.6	5.6	4.5	4.4	4.6
ABD	8.1	5.4	3.6	3.6	4.0
Avro Bölgesi	8.0	7.8	6.7	6.6	6.4
Gelişmekte Olan Ekonomiler					
Brezilya	13.8	13.2	9.3	8.0	6.9
Çin	5.6	5.1	5.6	5.2	5.1
Rusya	8.7	7.4	5.3	4.9	4.9
Hindistan	5.8	4.8	4.0	3.2	2.5
Türkiye	13.1	12.0	10.4	9.4	8.7
Enflasyon, Yıllık TÜFE, %					
Dünya	2.9	6.3	8.8	6.0	4.9
Gelişmiş Ekonomiler	0.5	5.3	7.3	3.1	2.5
ABD	1.6	7.4	6.4	3.2	2.7
Avro Bölgesi	-0.3	5.0	9.2	2.9	2.4
Gelişmekte Olan Ekonomiler	4.7	7.0	9.9	8.1	6.6
Brezilya	4.5	10.1	5.8	4.6	4.8
Çin	0.3	1.5	1.8	-0.2	0.0
Hindistan	4.9	6.3	6.2	5.0	3.9
Rusya	4.9	8.4	11.9	7.4	9.5
Türkiye	14.6	36.1	64.3	64.8	44.4
Genel Yönetim Brüt Borç Stoku/GSYH, %					
Gelişmiş Ekonomiler	122.0	115.5	109.3	108.2	108.5
ABD	132.0	124.7	118.8	119.0	120.8
Avro Bölgesi	96.5	93.9	89.5	87.4	87.7
Gelişmekte Olan Ekonomiler	64.1	63.2	63.4	67.4	69.5
Brezilya	96.0	88.9	83.9	84.0	87.3
Çin	69.0	70.1	75.5	82.0	88.3
Hindistan	88.4	83.5	82.2	81.2	81.3
Rusya	19.2	16.5	18.5	19.5	20.3
Türkiye	39.4	40.4	30.8	29.3	24.7
Kaynak: IMF, Hazine ve Maliye Bakanlığı					

Türkiye Ekonomisi

Pandeminin ardından 2021 yılının ikinci yarısından itibaren benimsenen düşük faiz ve bankacılık sektörüne yönelik alınan detaylı tedbirler içeren politika yaklaşımı, 2023 yılının Mayıs ayında düzenlenen genel seçimler ertesinde göreve gelen yeni ekonomi yönetimi tarafından terk edilmiştir. Genel olarak 2024 yılı, Türkiye ekonomisinin makroekonomik istikrarı yeniden inşa etmeye çalıştığı ve yatırımcı güvenini yeniden kazanmaya odaklandığı bir yıl olmuştur.

Yeni ekonomi yönetiminin uyguladığı sıkı para politikası ve mali disiplin çabaları, yıl boyunca makroekonomik dengelerin yeniden tesisi açısından önemli bir zemin oluşturmıştır.

Bu çerçevede, 2023 ortasında Türk lirasının sert şekilde değer kaybetmesinin ardından 2024 yılında kur oynaklığı azalmış, döviz piyasasında daha öngörülebilir bir yapı ortaya çıkmıştır. 2024 yılında ABD doları Türk lirası karşısında %21,5, avro ise %14 oranında değer kazanırken, TÜFE bazında Türk lirasının reel yıllık değer kazancı %22 olarak hesaplanmıştır.

Türk lirası değer kazanmış, enflasyon gerilemiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 2023 yılı ortasında başladığı faiz artırımlarına Mart 2024'e dek devam etmiş, Şubat 2023'te %8,5'e indirdiği politika faizini enflasyonu kontrol altına almak amacıyla Mart 2024'te %50'ye kadar çıkarmıştır. Bu seviye yıl sonuna kadar korunmuş, Aralık sonunda ise politika faizi 2,5 puan düşürülmüştür. Yanı sıra, Banka finansal istikrarı güçlendirmek ve piyasa mekanizmalarının işlevselliğini sağlamak için pek çok tedbir almıştır.

Yılın ikinci yarısında enflasyonda gerileme görülse de, fiyat artışları yüksek seyrini korumuş, önceki yılki hızlı yükselişin ardından tüketici enflasyonu 2024 sonunda %44,4'e gerilemiştir. Üretici fiyatlarındaki yıllık artış oranı ise enerji fiyatlarındaki gerilemenin de katkısıyla %28,5'te kalmıştır.

2021 yılı sonunda uygulamaya konulan kur korumalı mevduat (KKM) sistemi sayesinde Türk lirası cinsinden mevduatların toplam içindeki payı 2021 sonunda %35 iken, 2022 sonunda %54'e, 2023 sonunda ise %60'a ulaşmıştı. 2023 seçimlerinin ardından uygulanan politikalar Türk lirasına olan güveni artırmış, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığının KKM hesaplarına yönelik yaptığı vergi düzenlemeleri TL mevduat payındaki artışı desteklemiş, döviz mevduatının toplam mevduattaki payı yıl sonunda 5 puan düşüşle %35 olmuştur. Sonuç olarak, döviz mevduatının toplam mevduattaki payı 2024 sonunda 5 puan azalarak %35'e düşerken, KKM hesaplarının toplam mevduattaki payı 12 puanlık gerilemeyle %6'ya inmiştir. 2024 yılında mevduat bakiyesi %28 oranında artarken, kredilerdeki büyüme özellikle döviz cinsinden kredilerdeki yükselişle %37 olmuştur.

Bütçe dengesine bakıldığında, vergi gelirlerinin, başta gelir vergisi ve KDV tahsilatındaki artış sayesinde, %62 oranında yükseldiği gözlenmektedir. Faiz dışı harcamalardaki artış %61 düzeyinde olmuştur. Artan borçlanma ihtiyacı ve yüksek faiz oranları nedeniyle faiz giderleri %88 oranında yükselmiş, böylelikle faiz harcamaları bütçe giderlerinin %12'sini oluşturur hale gelmiştir.

2019-2021 döneminde faiz dışı açık veren merkezi yönetim bütçesi, 2022'de 168 milyar TL fazla vermişti. Ancak 2023 yılında yaşanan depremler nedeniyle yüksek seviyede faiz dışı açık kaydedilmiştir. 2024 yılında ise reel bazda gerileme olsa da, bütçe faiz dışı açık vermeye devam etmiştir. Faiz harcamaları da dâhil edildiğinde bütçe açığı, %53 artarak 2,1 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Faiz dışı açık ve bütçe açığının milli gelire oranı ise önceki yıla göre hafif düşüşle sırasıyla %1,9 ve %4,9 olmuştur.

Bütçe açığı, iç borçlanma ihtiyacını da artırmıştır. 1,7 trilyon TL'lik iç borç geri ödemesine karşılık, Hazine ve Maliye Bakanlığı 2,2 trilyon TL'lik iç borçlanma gerçekleştirmiş; böylece merkezi yönetimin iç borç stoku 2024 sonunda 3,2 trilyon TL'den 5 trilyon TL'ye çıkmıştır. Nakit borçlanma maliyetleri yıllık ortalamada %39 olurken, borç stokunun vadeye kalan süresi 2023 sonunda 3,8 yıl iken 2024 sonunda 3,5 yıla inmiştir.

2024 yılında merkezi yönetim 10 milyar doları anapara olmak üzere toplamda 16,7 milyar dolarlık dış borç geri ödemesi gerçekleştirmiş, buna karşılık net 11 milyar dolarlık yurtdışı tahvil ihracı yapılmıştır. 5,4 milyar dolarlık dış kredi anlaşmalarıyla birlikte kamunun brüt dış borç stoku 15 milyar dolar artarak 216 milyar dolara yükselmiştir. Yabancı ülke merkez bankaları ile gerçekleştirilen para takası işlemlerinin düşürülmesi sayesinde TCMB'nin kısa vadeli dış borcu 12 milyar dolar azalmıştır. Özel sektörün dış borcu %8 oranında artsa da, toplam dış borçtaki artış sınırlı kalmıştır.

Türk lirasının değer kazanmasının da katkısıyla, kamu kesiminin Avrupa Birliği tanımına göre toplam (iç ve dış) borcunun milli gelire oranı önceki yıla göre 5 puan düşerek %25'e inmiştir.

2023'te %5,1 büyüyen Türkiye ekonomisi, 2024 yılında hız kaybederek %3,2 büyümeye kaydetmiştir. Cari fiyatlarla milli gelir 43 trilyon TL'ye, dolar cinsinden ise 1,3 trilyon dolara ulaşmıştır.

Büyüme hızı kaybetmiş,
%3,2'ye gerilemiştir.

2024'te iç talep artışı zayıflasa da büyümenin 2,7 puanı hanehalkı tüketiminden kaynaklanmıştır. Diğer yandan önceki yıl büyümeyi aşağı çeken net ihracatın büyümeye katkısı pozitif olmuştur. Toplam yatırımlar ise %3,9 büyümüş, bu büyüme büyük ölçüde inşaat yatırımlarındaki %9'luk artıştan kaynaklanmıştır. Diğer yandan, stok kullanımı büyümeye aşağı yönlü etkide bulunmuştur.

Üretim açısından bakıldığında, inşaat sektörü %9,3 ve finansal faaliyetler %4,5 ile 2023 yılında olduğu gibi en hızlı büyüyen sektörler olmuştur. İmalat sanayi ise %0,2 oranında küçülmüştür. Gelirler yönünden değerlendirildiğinde, işgücü

ödemelerinin cari fiyatlarla brüt katma değer içindeki payı 5,4 puan artarak %37,9'a çıkmıştır.

Türkiye'de ikamet eden nüfusun artış hızı 2023'te %0,11'e kadar düşmüş, 2024'te ise %0,34 seviyesinde kalmıştır. Yabancı nüfusta da gerileme devam etmiş, ortanca yaş 34,4'e yükselmiştir.

Büyüme hızındaki yavaşlamaya rağmen istihdam artışı sürmüştür, işgücü 837 bin kişi artarak 35,7 milyon kişiye ulaşmıştır. İşgücüne katılım oranı erkeklerde %72, kadınlarda %37 olurken, işsizlik oranı 0,7 puan düşüşle %8,7'ye gerilemiştir. Buna rağmen daha fazla süre çalışabilecek olanları, işgücüne dahil olmamakla birlikte çalışmaya hazır olanları ve işi olmayanları gösteren geniş tanımlı işsizlik oranı (atıl işgücü) 3,9 puan artışla %26,7'ye çıkmıştır.

Cari işlemler açığı
önemli derecede
azalmıştır.

Küresel ticaretteki yavaşlama ve jeopolitik riskler 2024 yılında ihracat artışını sınırlamıştır. İthalat, iç talebin yavaşlaması ve hammadde ithalatındaki azalma nedeniyle %5 oranında düşmüştür. Enerji ithalatı düşen petrol fiyatlarının etkisiyle gerilemiş, önceki yıl 30 milyar doları bulan parasal olmayan altın ithalatı 17 milyar dolara inmiştir. Sonuçta, dış ticaret açığı 24 milyar dolar azalarak 82 milyar dolara gerilemiştir. Net seyahat gelirleri 2024 yılında önceki yıla göre 7 milyar dolarlık artışla 49 milyar doları bulmuştur. Tüm bu gelişmeler sonucunda, 2024 cari işlemler açığı 30 milyar dolar azalarak 2024 sonunda 10 milyar dolara gerilemiştir.

Yıl toplamında yabancı sermaye girişleri azalsa da devam etmiştir. Net doğrudan yatırımlar 4,7 milyar dolar seviyesinde sabit kalmış, bunun 2,8 milyar doları yabancıların gayrimenkul alımlarından kaynaklanmıştır. Ancak son iki yıldır bu kalemden gerileme gözlenmektedir.

Yurtdışı yerleşikler pay senedi piyasasında yeni ekonomi yönetiminin atanmasının ardından 2023 yılında itibaren alıcı pozisyona geçmişti. 2024 yılında ise yabancılar pay portföylerinden 2,5 milyar dolarlık satış yapmıştır. Borçlanma aracı piyasasında 2019-2022 dönemindeki çıkıştan sonra yabancılar 2023 yılında tekrar alıma geçmişti. 2024'te bu eğilim artarak devam etmiş, 17 milyar doları kamu borçlanma araçlarına olmak üzere yabancılar yurtiçi ve yurtdışı borçlanma aracı yatırımlarını 24 milyar dolar arttırmıştır. Sonuç olarak, önceki yıl portföy yatırımlarında 6 milyar dolara yakın giriş kaydedilmişken, 2024 yılında bu tutar 12 milyar dolara çıkmıştır. TCMB dış yükümlülüklerini 12 milyar dolar azaltmış, ancak bankaların 23 milyar dolarlık dış borç kullanımı cari işlemler hesabının finansmanına katkı sağlamıştır.

Cari açığın 10 milyar dolar olduğu yılda, 24 milyar dolarlık sermaye girişi gerçekleşmiş; ancak net hata ve noksan kaleminde kaydedilen 13 milyar dolarlık çıkış nedeniyle rezerv artışı sınırlı kalmış ve yaklaşık 600 milyon dolar seviyesinde olmuştur.

Altın dahil brüt TCMB rezervleri 2024 sonunda 155 milyar dolar seviyesinde olup, net uluslararası rezervler 64 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır. Ülke risk primindeki gerileme ile birlikte yurt dışı finansman koşulları iyileşmiştir. Brüt dış borç stoku 2024 yılında 25 milyar dolar artarak 515 milyar doları bulmuştur. Bu tutarın yarısı özel sektöre aittir. Türk lirasının reel değerlenmesi sayesinde, dış borç stokunun milli gelire oranı bir önceki yıla göre 4 puan düşerek %39'a inmiştir.

Ülkenin kredi derecelendirme notu arttırılmıştır.

Uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından 2012-2013 yıllarında yatırım yapılabilir seviyeye çıkarılmış olan Türkiye'nin yabancı para cinsinden uzun vadeli kredi notu, 2016-2017'de bu eşiğin altına düşürülmüştü. Son olarak, 2022 yılında düşürülen kredi notu 2024 yılında yeni benimsenen ekonomi politikalarına istinaden yükseltilmiştir. Ancak kredi notu hâlen yatırım yapılabilir seviyenin üç-dört kademe altında bulunmaktadır.

TÜRKİYE EKONOMİSİ: SEÇİLMİŞ MAKRO GÖSTERGELER						
	Birim	2020	2021	2022	2023	2024
Nüfus ve İstihdam						
Nüfus (yıl sonu)	Mn.	83.6	84.7	85.3	85.4	85.7
İşgücüne Katılım (ortalama)	%	49.1	51.4	53.1	53.3	54.2
İstihdam Edilen (ortalama)	Mn.	26.7	28.8	30.8	31.6	32.6
İşsizlik (ortalama)	%	13.1	12.0	10.4	9.4	8.7
Milli Gelir						
GSYH	Myr. TL	5,049	7,256	15,012	26,546	43,411
GSYH	Myr. \$	717	808	906	1,130	1,322
GSYH Reel Değişim	%	1.9	11.4	5.5	5.1	3.2
Yerleşik Hanehalkı Tüketimi	%	3.2	15.4	19.0	13.6	3.7
Devletin Nihai Tüketimi	%	2.2	3.0	4.2	2.4	1.2
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	%	7.3	7.2	1.3	8.4	3.9
Mal ve Hizmet İhracatı	%	-14.6	25.1	9.9	-2.8	0.9
Mal ve Hizmet İthalatı	%	6.8	1.7	8.6	11.8	-4.1
Kamu Maliyesi						
Bütçe Gelirleri	Myr. TL	1,028	1,402	2,800	5,208	8,671
Faiz Dışı Giderler	Myr. TL	1,070	1,423	2,632	5,913	9,507
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	Myr. TL	-41	-21	168	-706	-836
Faiz Giderleri	Myr. TL	134	181	311	675	1,270
Bütçe Dengesi	Myr. TL	-175	-202	-143	-1,380	-2,106
AB Tanımlı Gen. Yön. Brüt Borç Stoku	Myr. TL	1,991	2,930	4,624	7,768	10,720
Dış Denge						
İhracat (FOB)	Myr. \$	169.6	225.2	254.2	255.6	261.8
İthalat (CIF)	Myr. \$	219.5	271.4	363.7	362.0	344.0
İhracat / İthalat	%	77.3	83.0	69.9	70.6	76.1
Dış Ticaret Dengesi	Myr. \$	-49.9	-46.2	-109.5	-106.3	-82.2
Cari Denge	Myr. \$	-31.0	-6.2	-46.3	-39.9	-10.0
Net Doğrudan Yatırım (net)	Myr. \$	4.3	6.2	8.9	4.7	4.7
TCMB Rezervleri (altın dâhil)	Myr. \$	93.6	111.2	128.7	141.1	155.1
Dış Borç Stoku	Myr. \$	422.8	427.3	448.7	490.6	515.5
Enflasyon						
TÜFE (yılsonu)	%	14.6	36.1	64.3	64.8	44.4
ÜFE (yılsonu)	%	25.2	79.9	97.7	44.2	28.5
Döviz Kurları						
Dolar Kuru (yıl sonu)	TL	7.4	13.3	18.7	29.4	35.3
Avro Kuru (yıl sonu)	TL	9.1	15.1	19.9	32.6	36.7
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, TCMB, TÜİK						

Finansal Piyasalar

Finansal Piyasalardaki Gelişmeler

Pandemi döneminde ortaya çıkan tedarik zincirine ilişkin aksaklıklar, Rusya'nın Ukrayna'ya askerî harekât düzenlemesiyle birlikte enerji ve gıda fiyatlarında yaşanan oynaklık küresel ekonomiyi belirgin şekilde etkilemiştir. Salgının küresel ekonomi üzerindeki etkilerini bertaraf etmek üzere hükümetler ve merkez bankalarının destekleriyle birlikte küresel ekonomi hızla toparlanmıştır. Bu ortamda enflasyonda gözlenen hızlı yükseliş, gelişmiş ülke merkez bankalarını 2022 ve 2023 yıllarında daha agresif adımlar atmaya yöneltmiştir. ABD Merkez Bankası (Fed) para politikasını 1980'lerden bu yana kaydedilen en hızlı şekilde sıkılaştırmış, atılan adımla birlikte küresel ekonomiye ilişkin resesyon endişeleri belirmiştir.

2024 yılında gelişmiş
ülkelerde merkez bankaları
faiz indirimine başlamıştır.

Gelişmiş ülke merkez bankaları para politikasında uzun süre sıkı duruşu sürdürse de, Fed Temmuz 2023'te, Avrupa Merkez Bankası (ECB) ise Eylül 2023'te faiz artış döngüsünü sonlandırmıştır. 2024 yılında ECB Haziran ayında, Fed ise Eylül ayında politika faizlerinde indirime başlamıştır.

2024 yılının ilk yarısında enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan sıkı para politikalarına bağlı olarak küresel iktisadi faaliyet ılımlı seyretse de, ABD ekonomisi görece güçlü performansı ile birlikte öne çıkmıştır. Bu ortamda, enflasyon ve enflasyon beklentilerinin seyri küresel risk iştahının seyri açısından 2024 yılı boyunca belirleyici olmuştur.

Türkiye'de Haziran 2023'ten beri ekonomik büyümeyi önceleyen para politikası yaklaşımı yerine benimsenen enflasyonu kontrol altına almayı önceleyen politika, enflasyon ve enflasyon beklentilerini kontrol altında tutmuştur.

TCMB, %8,50 düzeyinde olan politika faizini Haziran 2023'ten itibaren kademeli olarak yükselterek Mart 2024'te %50 düzeyine çıkarmış, yıl sonuna kadar faizleri sabit tutmuştur. Bununla birlikte yüksek reel faiz ortamında Türk lirası 2024 yılında dolar ve avrodan oluşan döviz sepeti karşısında %16 ile ılımlı bir şekilde değer kaybetmiştir.

Küresel piyasalarda gelişmiş ülke merkez bankalarının faiz indirimlerine başlamasıyla birlikte temkinli iyimserlik yaşanırken, enflasyon ve enflasyon beklentilerinin çıpılanmasıyla birlikte ülke risk primindeki azalış sürmüş, yurtdışında pay piyasasında hava ılımlı seyretmiştir. Ancak, yüksek reel faiz ortamı ve enflasyon muhasebesinin uygulamasının karlılığı baskılamasıyla birlikte Borsa İstanbul'un performansı sınırlı kalmıştır. 2024 yılı boyunca Borsa İstanbul, zaman zaman dalgalansa da, yıl boyunca ılımlı bir görünüm sergilemiştir. Sonuçta, 2024 yılında BIST-100 endeksi %32 yükselirken Türk lirasının bir miktar değer kaybıyla dolar bazında %10 kazançla yılı tamamlamıştır. Borsa İstanbul'da son birkaç yıldır hayli canlı seyreden halka arz faaliyetleri de yavaşlamıştır.

2023 yılı sonunda %36 civarında seyreden gösterge tahvil faizi, TCMB'nin parasal sıkılaşıma adımlarını devam ettirmesinin etkisiyle Mayıs ayında %44,9 ile yüksek bir düzeye eriştikten sonra, sıkı para politikasının sürdürülmesiyle birlikte yıl boyunca dengeli seyretmiş, yılı %37 civarında kapatmıştır. Sabit getirili menkul kıymetlerin işlem hacmi de önemli artış göstermiştir.

Türkiye finansal piyasalarındaki gelişmelerin detaylı şekilde ele alındığı bu bölümde, analize uluslararası karşılaştırmalar çerçevesinde başlanacaktır.

Uluslararası Karşılaştırmalar

Gelişmiş ülkelerin merkez bankalarının kademeli olarak sıkı para politikalarını gevşetmelerine rağmen ABD dışında iktisadi faaliyet ılımlı seyretmiştir.

2024 yılında dünya genelinde borsa getirileri pozitif olmuştur. Bu ortamda, dünyada borsalara kote olan şirketlerin toplam piyasa değeri %11 artarak 127 trilyon dolar seviyesinde gerçekleşirken, işlem hacmi ise %22 artarak 224 trilyon dolar olmuştur. Önceki yıl dolar bazında en fazla kayıp yaşayan borsalardan biri olan Borsa İstanbul, 2024 yılında Türk lirasının reel değer kazanmasının da katkısıyla %10 değer kazanmıştır.

Küresel sabit getirili menkul kıymet stoku önceki yıla göre %5 artışla 148 trilyon dolara çıkmasına rağmen, borsalarda borçlanma araçlarının işlem hacmi bir önceki yıla göre %6 azalarak 46 trilyon dolara inmiştir.

Dünya Borsalar Federasyonu üyesi borsalarda vadeli işlem hacmi faiz sözleşmelerindeki yükselişle birlikte bir önceki yıla kıyasla %6 artışla 3 katrilyon dolar olarak gerçekleşirken, opsiyon işlemleri pay endeksi sözleşmelerindeki dikkat çekici artışla %25 yükselişle 2,4 katrilyon dolara ulaşmıştır.

46 ülkeden toplanan verilere göre, bu ülkelerdeki yatırım fonlarının toplam büyüklüğü ise 2024 yılında %7 artarak 74 trilyon dolara çıkmıştır.

BIST-100 endeksi 2024 yılında dolar bazında %10 getiri sağlamıştır.

Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements - BIS) üye ülkelerden yurtdışında ihraç edilen sabit getirili menkul kıymet stoklarını (SGMK) derlemektedir.

Küresel sabit getirili menkul kıymet stoku Eylül 2024 itibarıyla 148 trilyon dolardır.

Aralık 2023 itibarıyla BIS'te verisi bulunan 48 ülkenin 141 trilyon dolar olan SGMK stokunun Eylül 2024'te 2023 sonuna kıyasla %5 artışla 148 trilyon dolara yaklaştığı görülmektedir.

Dünya SGMK stokunun yarısının kamu borçlanma araçlarından, %34'ünün ise finansal kurumlar tarafından ihraç edilen borçlanma araçlarından oluştuğu görülmektedir.

Eylül 2024 itibarıyla dünyadaki toplam sabit getirili menkul kıymet stokunun %39'u ABD'li kamu ve özel kesim kurumları tarafından ihraç edilmiş borçlanma araçlarından oluşmaktadır. Sıralamada ABD'yi %17 payla Çin ve %8 payla Japonya takip etmektedir. İlk on ülkenin tahvil/bono stoku toplam dünya stokunun %85'ini oluşturmaktadır.

SGMK stoku açısından dünya sıralamasında ilk 10'da yer alan ABD, Çin, Fransa, Birleşik Krallık, Almanya ve Brezilya gibi ülkelerde kamu/özel sektör dağılımı dengelidir.

SGMK stoku sıralamasındaki ilk 10 ülke arasında kamu borçlanma aracı stokunun toplam sabit getirili menkul kıymetler içindeki payının en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla %75 ve %74 oranla Japonya ve İtalya iken, Türkiye'de bu oran %78 olarak hesaplanmaktadır.

Tahvil stoku açısından 10. sırada yer alan Kore'de özel sektör tahvillerinin payı %66 ile hayli yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, 12. sırada yer alan Hollanda'da bu payın %83, 15. sırada yer alan İrlanda'da %85, 17. sırada konumlanan Lüksemburg'da ise %98 olduğu dikkat çekmektedir.

Kamu tahvilleri hariç bırakıldığında dünya genelinde özel sektör borçlanma araçlarında finansal kurumlar öne çıkmaktadır. İlk 10 ülke arasında yer alan Çin ve Kore'de ise finans dışı kuruluşların toplam tahvil stokundaki payının %19 ve %20 ile diğer ülkelere kıyasla yüksek olması dikkat çekmektedir. Diğer ülkeler arasında Malezya'da %38, İsviçre'de %33 ve Singapur'da %28 payla reel sektör borçlanma araçlarının payının yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye için bu oran %6'dır.

SABİT GETİRİLİ MENKUL KIYMET STOKU (09/2024, milyar dolar)					
		Finansal Kuruluşlar	Finans Dışı kuruluşlar	Kamu	Toplam
1	ABD	17,757	8,522	30,931	57,210
2	Çin	8,896	4,764	11,424	25,084
3	Japonya	2,141	753	8,670	11,564
4	Fransa	2,414	798	3,388	6,600
5	Birleşik Krallık	2,398	570	3,342	6,310
6	Almanya	1,876	290	2,604	4,770
7	Kanada	1,848	637	1,914	4,399
8	İtalya	765	224	2,837	3,825
9	Brezilya	1,054	226	1,730	3,009
10	Kore	1,240	538	928	2,706
36	Türkiye	46	17	224	287
	Toplam	50,812	19,927	77,216	148,308

Kaynak: BIS

Sabit getirili menkul kıymetlerin (SGMK) organize borsalardaki ikincil piyasa verileri Dünya Borsalar Federasyonu (World Federation of Exchanges - WFE) tarafından yayınlanmaktadır. Bu bölümde 66 borsada işlem gören sabit getirili menkul kıymetler ele alınmıştır. Bununla beraber, bu kıymetlerin genelde organize borsalarda değil, tezgâh üstü piyasalarda işlem görmesi dolayısıyla tüm işlemleri yansıtmadığı dikkate alınmalıdır.

Sabit getirili menkul kıymet işlem hacmine göre sıralamada Borsa İstanbul dünyada 14. sırada yer almaktadır.

2024 yılında borsaların sabit getirili menkul kıymet piyasalarındaki işlem hacmi bir önceki yıla göre %6 azalarak 46 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu azalışın önemli bir kısmı CME grubu ve İspanya'dan ileri gelmekte olduğu dikkat çekmektedir.

CME grubu 26 trilyon dolarlık işlem hacmiyle ilk sırada yer alırken, İspanya Borsası BME 5,2 trilyon dolar işlem hacmi ile ikinci sıradaki yerini korumuştur. Ayrıca, Mısır'da borsada gerçekleşen tahvil işlemleri dikkat çekici şekilde %238 artarak 294 milyar dolara çıkmıştır.

SGMK stoku büyüklüğü fazla olan bazı ülkelerin işlem hacminde öne çıkmamasında, işlemlerin ağırlıklı tezgâh üstü piyasada yapılıyor olması etkilidir. Borsa İstanbul'da sabit getirili menkul kıymet hacmine Borsa dışında yapılıp sonradan tescil edilen işlemler de dahil olduğu için dünya karşılaştırmalarında ön sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Borsalara kote SGMK sayısı bakımından verisi incelenen 66 borsa arasında, Euronext 56.000'e yakın kote tahvil sayısı ile ilk sırada yer almaktadır. Yanı sıra, işlem hacmi sıralamasında geride kaldığı için tabloda yer almayan Lüksemburg Borsası'nda 41.000, Deutsche Boerse'de 35.000 ve Boerse Stuttgart'ta 34.000 civarında tahvil kote iken, en yüksek işlem hacmine sahip borsalardan Şanghay Borsasında 32.000'e yakın tahvil kotedir. Kore Borsası ile Şenzhen Borsasında kote tahvil sayıları sırasıyla 17.000 ile 14.000 civarındadır.

SABİT GETİRİLİ MENKUL KIYMET İŞLEMLERİ (2024)						
		İşlem Hacmi (milyar dolar)	Özel	Kote SGMK Sayısı		
				Kamu	Yabancı	Toplam
1	CME Grubu	25,478	-	-	-	-
2	BME İspanya Borsası	5,161	320	1,634	0	1,954
3	Şanghai Borsası	4,167	20,218	11,720	0	31,938
4	Johannesburg Borsası	2,626	1,924	115	423	2,462
5	İran Borsası	2,199	212	106	0	318
6	Şenzhen Borsası	1,611	2,618	11,720	0	14,338
7	Taipei Borsası	1,341	1,714	177	934	2,825
8	Kore Borsası	878	10,145	6,842	4	16,991
9	Euronext (Avrupa)	467	53,565	2,239	0	55,804
10	Kolombiya	343	499	136	0	635
14	Borsa İstanbul	167	867	174	0	1,041
Toplam		45,600				298,178
Kaynak: WFE						

Kaynak: WFE

Borsa İstanbul SGMK işlem hacmi 2023 yılına göre dikkat çekici şekilde dolar bazında %70 artarak 167 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dünya borsaları arasında Borsa İstanbul'un sıralaması 2 sıra ilerleyerek 14 olmuştur. Türkiye'de kote özel sektör borçlanma aracı sayısı nispeten yüksek olsa da piyasa değeri açısından kamu tahvilleri önde gelmekte olup, 2024 yılı itibarıyla kesin alım satım işlemlerinin %91'i kamu tahvillerinde gerçekleşmiştir.

Pay Senetleri

Bu bölümde, pay piyasaları için dünya borsaları getiri, piyasa değeri, işlem gören şirket sayısı ve işlem hacmi açısından sıralanarak incelenmektedir.

Endeks Getirileri

Gelişmiş ülke merkez bankaları para politikasında enflasyonla mücadele amacıyla uzun süre sıkı duruşu sürdürmüş, 2024 yılında ise faiz artış döngüsünü sonlandırmış faiz indirimlerine başlamıştır.

2024 yılında gelişmekte olan ülke merkez bankaları da gelişmiş ülke merkez bankalarını izleyerek faiz indirimlerine başlasa da, bazı gelişmekte olan ülkeler enflasyon görünümü ve ekonomik büyüme gibi ulusal ekonomik gelişmelere bağlı olarak sıkı para politikasını sürdürmüştür.

Eylül ayına kadar gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin enflasyon oranlarında gözlenen düşüş eğilimi, yılın son çeyreğinde hafif artış yönüne dönmüştür. ABD'de korumacı politikaların artışıyla birlikte küresel enflasyon beklentileri yeniden yükselmiştir.

Bu ortamda yıl genelinde yatırımcı eğilimi temkinli seyretmiş, ABD piyasaları belirgin şekilde olumlu ayrılmıştır. Bununla birlikte, sıkı para politikası duruşunun etkisiyle 2024 yılı boyunca sıkı seyreden küresel finansal koşullar ekonomik aktivite üzerinde sınırlayıcı etki yaratmıştır.

2024 yılı boyunca sıkı seyreden küresel finansal koşullar ekonomik faaliyet üzerinde sınırlayıcı etki yaratmıştır

23 gelişmiş ve 24 gelişmekte olan ülkenin büyük ve orta ölçekli şirketlerinin performansını yansıtan MSCI ACWI endeksine bakıldığında; endeksin 2024 senesini dolar bazında %17,5 kazançla tamamladığı görülmektedir. Bununla beraber, gelişen piyasalar endeksi yılı daha düşük, %7,5 oranında bir kazançla tamamlamıştır.

2024 yılında Uluslararası Finans Enstitüsü (Institute of International Finance) verilerine göre gelişmekte olan ülkelerin pay piyasasına yönelik sermaye hareketleri incelendiğinde, 2023 yılında gelişmekte olan ülkelerde Çin dışarıda bırakıldığında pay piyasalarından toplam sermaye girişi 33,5 milyar dolar olurken, 2024 yılında Çin hariç 14,7 milyar dolar çıkış yaşanmıştır. Çin verilerini de içeren tüm gelişmekte olan ülkelerde ise 2023 yılında 38,5 milyar dolar sermaye girişi olurken, 2024 yılında 3,3 milyar dolar sermaye çıkışı gözlenmiştir. Türkiye’de ise ödemeler dengesi istatistikleri 2020-2022 yılları arasındaki yaklaşık 10 milyar dolarlık pay senedi çıkışından sonra ilk defa 2023 yılında pay piyasasına 1,4 milyar dolarlık sermaye girişi yaşanmış, 2024 yılında ise 2,5 milyar dolarlık çıkış gözlenmiştir.

Gelişen piyasalarda endeks getirileri gelişmiş piyasaların altında kalmıştır.

2024 yılında 91 borsanın 62’sinde ana endeks değerleri artmışken, 29 borsanın kayıpla yılı tamamladığı görülmektedir. Ana endeks verilerine göre organize borsalar arasında ABD doları cinsinden en fazla getiriyi sağlayan borsa %845 ile Zimbabwe olmuştur. Bu gelişmede, Zimbabwe’de yüksek enflasyon ortamında hanehalkının enflasyondan korunma refleksiyle hisse senedine yönelmesi ve toplam piyasa değerinin 1,7 milyar dolar gibi hayli küçük olmasının etkileri olduğu düşünülmektedir.

2024 yılında getiride zirveye ulaşan Zimbabwe’yi, %114 getiri ile Arjantin Borsası, %88 getiri ile Pakistan Borsası izlemiştir. Sri Lanka Borsası %67 getiri ile dördüncü sırada yer alırken, Kenya’daki Nairobi Borsası %62 getiriyle 5. sırada yer almıştır.

ABD merkez bankasının Eylül ayında faiz indirim döngüsünü başlatmasıyla birlikte, teknolojiye son dönemde yaşanan ilerlemeler sebebiyle yatırımcı ilgisindeki artışla birlikte, teknoloji şirketlerinin ağırlıkta olduğu Nasdaq endeksi yılı %29 kazançla tamamlamıştır.

En fazla kayıp yaşanan 10 borsa arasında 3’ünün Asya, 2’si ise Güney Amerika ülkeleri olduğu görülmüştür. Letonya, Meksika, Brezilya ve Mısır borsa endeksinin dolar bazında %25’ten fazla kayıp yaşadığı dikkat çekmektedir.

2023 yılında dünyada dolar bazında en fazla değer kaybeden altıncı borsa olan Borsa İstanbul, 2024 yılı boyunca sıkı para politikasının sürdürülmesinin etkisiyle yılı dolar bazında %10 kazançla kapatmıştır. BIST-100 endeksi dolar bazında performansı ile hem MSCI gelişen piyasalar endeksinin üstüne çıkarken (%7,5), MSCI dünya endeksinin (%19) getirisinin gerisinde kalmıştır.

ABD DOLARI BAZINDA ENDEKS GETİRİLERİ (2024)				
İlk 10 Borsa			Son 10 Borsa	
1	Zimbabve Borsası	845.2%	Letonya Borsası	-37.7%
2	Arjantin Borsası	113.5%	Meksika Borsası	-31.4%
3	Pakistan Borsası	87.5%	Brezilya Borsası	-29.9%
4	Sri Lanka Borsası	67.0%	Mısır Borsası	-27.5%
5	Kenya Borsası	62.2%	Bangladeş Borsası	-23.5%
6	Malavi Borsası	50.5%	Kore Borsası	-20.6%
7	Kıbrıs Borsası	48.9%	Nijerya Borsası	-19.4%
8	Uganda Borsası	41.5%	Endonezya Borsası	-16.4%
9	Zambiya Borsası	31.5%	Filistin Borsası	-15.4%
10	Nasdaq (ABD)	28.6%	Danimarka Borsası	-13.1%
37	Borsa İstanbul	9.8%		

Kaynak: Rasyonet

Piyasa Değeri

Piyasa değerine göre Borsa İstanbul, önceki yıla göre üç sıra ilerleyerek 28. sıraya çıkmıştır.

Endekslerdeki artışa paralel olarak verisi incelenen 81 borsayı içeren küresel piyasa değeri 2024 yılında bir önceki yıl sonuna göre %11 artarak 127 trilyon dolar seviyesine çıkmıştır.

2024 yılında dünya borsalarındaki toplam piyasa değerindeki artışın neredeyse tamamı ABD borsalarından gelmekte olup, bu borsalar toplam piyasa değerinin %49'unu oluşturmuştur.

BORSALARIN PİYASA DEĞERİ (2024)					
		Ülke	Piyasa Değeri (milyar dolar)	Piyasa Değeri Payı	Piyasa Değeri/GSYH
1	New York Borsası	ABD	31,576	24.8%	108.2%
2	Nasdaq OMX	ABD	30,610	24.0%	104.9%
3	Şanghay	Çin	7,186	5.6%	38.3%
4	Japonya	Japonya	6,311	5.0%	156.7%
5	Euronext (Avrupa)	Hollanda, Belçika, Fransa, Portekiz, Norveç, İtalya	5,836	4.6%	110.7%
6	Bombay	Hindistan	5,185	4.1%	132.6%
7	Ulusal Hindistan	Hindistan	5,131	4.0%	131.3%
8	Hong Kong	Hong Kong	4,550	3.6%	1117.6%
9	Şenzhen	Çin	4,529	3.6%	24.2%
10	Londra Borsası Grubu	İngiltere	4,418	3.5%	121.2%
28	Borsa İstanbul	Türkiye	379	0.3%	28.7%
	Toplam*		127,409	100%	73.9%

Kaynak: IMF, WFE, TÜİK

* Çifte kotasyondan ötürü Ulusal Hindistan Borsası toplama dahil edilmemiştir.

Piyasa değeri açısından dünya birinciliğini koruyan New York Borsası (NYSE), bir önceki yıla göre %13 değer kazanmıştır. Dünya sıralamasında ardından gelen Nasdaq ise %29 değer kazanmıştır. Bu iki borsa beraber ele alındığında; ABD borsalarındaki şirketlerin toplamda 62 trilyon dolarlık bir piyasa değerine sahip olduğu görülmektedir.

2024 yılında ilk 10'a giren borsalar arasında, 2023 yılına göre görülen en dikkat çekici değişiklik Euronext'in piyasa değerinde gözlenen %15'lik azalışla 2 sıra gerilemesi olmuştur.

Avrupa'nın en büyüğü olan 5,8 trilyon dolar piyasa değeri ile Hollanda, Belçika, Fransa, Portekiz, Norveç ve İtalya borsalarını içeren Euronext Borsası, ABD'li borsalar ile Uzak Doğulu

Şanghai ve Japonya borsalarının ardından gelmiş ve 5. sırada yer alarak toplam piyasa değerinin %4,6'sını oluşturmuştur.

2024 yılında Borsa İstanbul'daki şirketlerin piyasa değeri %12 artarak 379 milyar dolara çıkmıştır. Borsa İstanbul'un dünya sıralamasındaki yeri önceki yıla kıyasla 3 sıra ilerleyerek 28. sıraya çıkmıştır.

Borsaların piyasa değerinin, bu borsaların yer aldığı ülkelerin milli gelirine oranı, pay senedi piyasasının ülke ekonomisindeki yeri için gösterge niteliğindedir. 2024 sonunda borsaların toplam piyasa değerinin ilgili ülkelerdeki toplam GSYH'ya oranı %73,9'dur.

Bu karşılaştırmada, milli gelirinin 10 katı piyasa büyüklüğüne sahip olan ve Çinli şirketler tarafından tercih edilen Hong Kong dikkat çekmektedir. Dolar bazında hesaplandığında Borsa İstanbul'un piyasa değeri, önceki yıla kıyasla 1 puan azalışla Türkiye milli gelirinin %29'una gerilemiştir.

Küresel borsaların piyasa değerinin ülkelerin milli gelirine oranı ortalama olarak %74'tür.

Kote Şirket Sayısı

2024 sonu itibarıyla incelenen 86 borsa toplamında, borsalara kote olan yerli ve yabancı şirketlerin sayısı 55.000'e yaklaşmıştır. WFE tanımı yatırım fonları ile holdingleri hariç tutmaktadır.

BORSAYA KOTE OLAN TOPLAM ŞİRKET SAYISI (2024)					
	Şirket Sayısı	Yerli	Yabancı	Toplamdaki Pay	
1	Bombay Borsası	5,564	5,564	0	10.2%
2	Japonya Borsası	3,977	3,971	6	7.3%
3	TMX Grubu	3,528	3,482	46	6.5%
4	Nasdaq OMX	3,289	2,425	864	6.0%
5	Şenzhen Borsası	2,852	2,852	0	5.2%
6	Ulusal Hindistan	2,673	2,673	0	4.9%
7	Hong Kong Borsası	2,631	2,449	182	4.8%
8	Kore Borsası	2,621	2,599	22	4.8%
9	Şanghai Borsası	2,278	2,278	0	4.2%
10	New York Borsası	2,132	1,584	548	3.9%
24	Borsa İstanbul	551	550	1	1.0%
	Toplam	54,515	50,289	4,226	100.0%

Kaynak: WFE, Bombay Borsası

Çifte kotasyondan ötürü Ulusal Hindistan Borsası toplama dahil edilmemiştir.

İncelenen borsalar arasında en fazla şirketin borsaya kote olduğu borsa Bombay'dır. İşlem hacminde önde gelen borsalar arasında yer almayan Bombay Borsasına 5.600'e yakın şirket koteyken, hemen ardından gelen Japonya Borsası ve Kanadalı TMX grubunda sırasıyla 3.977 ve 3.528 şirket borsaya kotedir.

İncelenen borsalar arasında en fazla yabancı şirket 864 ile Nasdaq ABD'de iken, ilk 10 sıralamasında yer almayan Viyana Borsası'na kote olan şirketlerin %92'sini yabancı şirketler oluşturmaktadır. En fazla oranda kote olan yabancı şirket sıralamasında Viyana Borsasını %76 ile Lüksemburg izlemektedir.

Borsaya kote olan şirket sayısı bakımından ilk 10 borsa, verileri derlenen borsalardaki toplam kote şirket sayısının %59'unu oluşturmaktadır.

Borsa İstanbul WFE'ye Ana Pazar, Yıldız Pazar, Yakın İzleme Pazarı ve Gelişen İşletmeler Pazarına (menkul kıymet yatırım ortaklıkları ile borsa yatırım fonları hariç) kote şirketlerin verilerini bildirmektedir. 2024 sonunda bu piyasalara kote 551 adet şirket ile Borsa İstanbul incelenen borsalar arasında 24. sırada yer almaktadır. Mevcut durumda sadece 1 yabancı şirket Borsa İstanbul'a kotedir.

İşlem Hacmi

Borsa İstanbul pay senedi işlem hacmine göre dünya borsaları arasında 19. sırada yer almıştır.

Dünya borsalarındaki toplam piyasa değerinin %11 arttığı 2024 yılında, pay senedi işlem hacmi ise %22 artarak 224 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında işlem hacmi büyüklüğüyle önde gelen 10 borsa arasında işlem hacminin dolar cinsinden en fazla arttığı borsa %75 ile Ulusal Hindistan Borsası olmuştur. İşlem hacminin en fazla arttığı diğer borsalar ise %729 ile Ruanda Borsası, %421 ile Astana Uluslararası Borsası ve %246 Peru'da yer alan Lima Borsası olmuştur.

ABD borsaları, piyasa değeri bakımından olduğu gibi işlem hacminin de en yüksek olduğu borsa olarak listenin ilk sıralarında yer almaktadır. Piyasa değeri bakımından ikinci sırada yer alan Nasdaq ABD'nin işlem hacmi önceki yıla kıyasla %33 artarak 94 trilyon dolara çıkmıştır. Piyasa değeri Nasdaq'dan yüksek olan New York Borsası ise 31 trilyon dolarlık işlem hacmiyle ikinci sıradadır.

2024 yılında Kore dışarıda bırakıldığında Asya borsalarının işlem hacminin önceki yıla kıyasla hayli arttığı dikkat çekmektedir. İşlem hacmi sıralamasında üçüncü sırada konumlanan Şenzhen Borsası'nın işlem hacmi %17 artarken, Şanghai ve Japonya borsalarının işlem hacmi sırasıyla %19 ve %22 artmıştır.

PAY SENEDİ İŞLEM HACMİ (2024)				
		İşlem Hacmi (milyar dolar)	Toplamdaki Pay	Hacim/Piyasa Değeri
1	Nasdaq OMX	93,927	42.0%	306.9%
2	New York Borsası	30,448	13.6%	96.4%
3	Şenzhen Borsası	20,375	9.1%	449.9%
4	CBOE ABD	16,143	7.2%	-
5	Şanghai Borsası	15,005	6.7%	208.8%
6	Japonya Borsası	8,724	3.9%	138.2%
7	CBOE Avrupa	5,546	2.5%	-
8	Londra Borsası Grubu	4,501	2.0%	101.9%
9	Ulusal Hindistan	3,420	1.5%	66.7%
10	Kore Borsası	3,406	1.5%	218.7%
19	Borsa İstanbul	1,028	0.5%	271.2%
	Toplam	223,694	100%	175.5%

Kaynak: WFE

Diğer taraftan, sağladıkları düşük maliyet, hızlı işlem ve tek merkezden birçok piyasaya ulaşabilme gibi imkânlar ile alternatif işlem platformları da son yıllarda yatırımcılarca tercih edilmektedir. Önemli alternatif işlem platformlarından biri olan CBOE ABD'nin işlem hacmi önceki yıla kıyasla %7 artmış ve sıralamada dördüncü sıradaki yerini korumuştur. Avrupa'da işleyen platform CBOE Avrupa'da işlem hacmi önceki yıla kıyasla %11 artmıştır. Bu iki platformda, 2024 yılında, dünya borsalarında gerçekleşen işlemlerin %10'u yapılmıştır.

Borsa İstanbul pay senedi işlem hacmi, önceki yılda artan yerli yatırımcı ilgisini 2024 yılında sürdürümemeyerek, 2023 yılına göre dolar cinsinden %22 azalmış, 1 trilyon dolarlık işlem hacmiyle 3 sıra gerileyerek dünyada 19. olmuştur.

Pay senedi devir hızında Borsa İstanbul dünyada 4. sırada gelmiştir.

Pay senedi işlem hacmini toplam piyasa değerine oranlayarak hesaplanan pay senedi devir hızının yüksek olması likit bir piyasaya işaret ederken, aynı zamanda bu borsadaki yatırımcıların portföylerini daha kısa vadeli olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. 2024 yılında Çinli Şenzen Borsası %450 devir hızı ile dünyanın en likit piyasası olurken, Şenzen'i %370'lik oran ile Tayvanlı Taipei, %307 ile ABD'li Nasdaq ve %271 oran ile Borsa İstanbul izlemiştir.

Vadeli İşlemler ve Opsiyonlar

Dünya Borsalar Federasyonu 38 borsada işlem gören vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri verilerini derlemektedir. ABD doları cinsinden verilen hacimler, temsili değerleri (notional value) ifade etmektedir.

2024 yılında borsalarda gerçekleşen toplam vadeli işlem hacmi bir önceki yıla göre %6 artarak 3 katrilyon dolar olmuştur. Aynı dönemde işlem gören sözleşme sayısı ise %3 azalarak 29 milyarı aşmıştır. Opsiyon sözleşmeleri işlem hacmi ise önceki yıla kıyasla pay senedi endeks sözleşmelerindeki yükselişle %25 artarak 2,4 katrilyon dolara yaklaşmıştır.

DÜNYA BORSALARINDA DAYANAK BAZINDA VADELİ İŞLEM VE OPSİYON SÖZLEŞMELERİ İŞLEM HACMİ (2024)		
	İşlem Miktarı (milyon adet)	İşlem Hacmi (milyar dolar)
Vadeli İşlem Sözleşmeleri	29,248	2,953,546
Faiz	5,554	2,386,296
Pay Senedi Endeksi	7,546	314,605
Emtia	8,540	190,101
Döviz	1,800	54,378
Pay Senedi	5,655	7,503
Borsa Yatırım Fonu	153	663
Opsiyon Sözleşmeleri	151,173	2,382,619
Faiz	1,216	528,434
Pay Senedi Endeksi	124,723	1,217,575
Emtia	2,089	21,540
Döviz	880	2,069
Pay Senedi	13,547	33,109
Borsa Yatırım Fonu	8,717	579,891
Kaynak: WFE		

Sözleşmelere dayanak varlıklara göre bakıldığında vadeli işlemlerde en büyük payın faiz sözleşmelerinde, opsiyonlarda ise pay senedi endeksi sözleşmelerinde olduğu görülmektedir. Vadeli işlemlerdeki artışta faize dayalı kontratlardaki artış rol oynamıştır. Opsiyon işlem hacmindeki artış ise, önemli ölçüde pay endeksi ve borsa yatırım fonu opsiyonlarındaki artıştan ileri gelmiştir.

Borsalar vadeli işlem hacimlerine göre sıralandığında Şikago Ticaret Borsası (CME Grubu), kıyaslamada bir önceki yıl olduğu gibi 2,1 katrilyon dolarlık işlem hacmiyle ilk sırada gelmektedir. Dünyadaki borsalarda gerçekleşen vadeli işlemlerin %72'si bu borsada yapılmaktadır. Bu pay önceki yıla göre değişmemiştir.

ABD'li Şikago Borsasında dünya borsalarındaki vadeli işlemlerin %72'si yapılmaktadır.

Avrupa'daki ICE Türev Borsası ve Deutsche borsaları ise toplam hacmin %19'unu oluşturmuştur. İlk 10'da yer alan iki Çinli borsanın payı %2 iken, Brezilya borsasındaki vadeli işlem hacmi toplamın %1,2'si kadardır.

DÜNYA BORSALARINDA VADELİ İŞLEM HACMİ (2024)			
		İşlem Hacmi (milyar dolar)	Toplamdaki Pay (%)
1	Şikago Ticaret Borsası	2,111,910	71.5%
2	ICE Türev (Avrupa)	409,513	13.9%
3	Deutsche Boerse	134,187	4.5%
4	ASX Grubu	37,801	1.3%
5	B3 - Brasil Bolsa Balcão	35,926	1.2%
6	Şanghay Türev Borsası	32,010	1.1%
7	Montreal Borsası	29,811	1.0%
8	ICE Türev (ABD)	29,459	1.0%
9	CFEEX-Çin	26,090	0.9%
10	Londra Metal Borsası	21,949	0.7%
25	Borsa İstanbul	466	0.02%
	Toplam	2,953,546	100.0%

Kaynak: WFE

2024 yılında ilk 10'da yer alan ve vadeli işlem hacmini önceki yılın aynı dönemine kıyasla %61 ile en fazla artıran borsa ABD'de yer alan ICE Türev olmuştur. Bu artışta döviz vadeli işlemleri etkili olmuştur. 2023 yılında işlem hacmini %10 artırarak dikkat çekici şekilde 10. sıraya ilerleyen ABD'de yer alan ICE Futures'un işlem hacmi 2024 yılında da %61 artmış, ilgili borsa 8. sıraya ulaşmıştır.

Ayrıca, ilk sıralarda konumlanan Şanghay Türev Borsası vadeli işlem hacmini 2023 yılında dikkat çekici şekilde %22 artırmıştır. Bu artışta emtia vadeli işlemlerin etkisi yüksektir.

Borsa İstanbul'da 2024 yılında toplam vadeli işlem hacmi 2023 yılına göre %18 artarak 466 milyar dolara çıkmıştır. Borsa İstanbul'un vadeli işlem hacimleri sıralamasındaki yeri önceki yıla kıyasla 1 sıra gerileyerek 25. sıraya inmiştir. İşlem hacmindeki artışa rağmen Borsa İstanbul'un küresel vadeli işlemlerdeki payı ihmal edilebilir düzeydedir.

DÜNYA BORSALARINDA OPSİYON İŞLEM HACMİ (2024)			
		İşlem Hacmi (milyar dolar)	Toplamdaki Pay (%)
1	NSE-Hindistan	1,054,355	44.3%
2	Şikago Ticaret Borsası	556,640	23.4%
3	B3 - Brasil Bolsa Balcão	546,724	22.9%
4	ICE Türev (Avrupa)	89,545	3.8%
5	MIAX	42,922	1.8%
6	Kore Borsası	42,315	1.8%
7	Deutsche	22,346	0.9%
8	TAIFEX	6,298	0.3%
9	Şanghay Borsası	5,250	0.2%
10	MCX-Hindistan	4,947	0.2%
28	Borsa İstanbul	4.7	0.00%
	Toplam	2,382,619	100.0%
Kaynak: WFE			

Dünya borsalarındaki opsiyon işlemlerinde 1,1 katrilyon dolar hacim ile Hindistan Ulusal Borsası'nın ilk sırada yer aldığı ve toplam opsiyon işlemlerinin %44'ünün bu borsada yapıldığı görülmüştür. Ulusal Hindistan Borsası'nın opsiyon işlem hacmi, pay endeksini dayanak alan opsiyon sözleşmelerinin işlem hacmindeki artışa bağlı olarak %28 artmıştır. Bunlara rağmen borsanın işlem hacmi payı sadece 1 puan artmıştır.

Opsiyon işlemlerinde ikinci sırada ise 556 trilyon dolarlık hacimle Şikago Ticaret Borsası gelmektedir. 2024 yılında opsiyon işlemlerinde Şikago grubunun işlem hacmi %6 azalmış, Avrupa'daki ICE Türev Borsası'nın işlem hacmi neredeyse aynı kalmıştır. Böylelikle, CME'nin işlem hacmindeki payı 6 puan azalırken, Avrupa'daki ICE Türev'in payı değişmemiştir.

Borsa İstanbul opsiyon piyasasında işlem hacmi, pay opsiyon ve dövizli dayanak alan kontratlardaki artışın etkisiyle %130 artarak 4,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Borsa İstanbul dünya sıralamasında 2 sıra ilerleyerek 28. olsa da küresel işlemlerdeki payı ihmal edilebilecek düzeyde kalmaya devam etmektedir.

Yatırım Fonları

Yatırım fonlarına ilişkin analiz için ABD Yatırım Kuruluşları Enstitüsü (Investment Company Institute – ICI) tarafından derlenen bilgilerden yararlanılmıştır. ICI; yatırım fonları, borsa yatırım fonları ve yatırım ortaklıkları ile ilgili verileri 44 ülkeden toplayarak yayınlamaktadır. Emeklilik fonları ise verilere dâhil değildir.

Dünyadaki yatırım fonlarının toplam büyüklüğü 2023 sonuna göre %7 artarak 2024 sonunda 74 trilyon dolara çıkmıştır. ABD, 39 trilyon dolarlık yatırım fonu portföyü ile dünya sıralamasında ilk sıradadır. Bu tutar aynı zamanda dünya genelindeki toplam yatırım fonu büyüklüğünün %53'ünü oluşturmaktadır.

Lüksemburg, vergi ve operasyonel alanlarda sunduğu olanaklardan dolayı yatırım fonu ve yatırım ortaklığı gibi kolektif yatırım kuruluşlarının küresel merkezi konumundadır.

Borsa İstanbul vadeli işlem hacmi sıralamasında dünyada 25. sırada, opsiyon sözleşmesi hacminde 28. sırada yer alsa da küresel işlemlerdeki payı düşüktür.

Avrupa’da pek çok fon Lüksemburg’da kurulmakta ancak payları diğer ülkelerdeki yatırımcılara satılmaktadır.

Dünyadaki yatırım fonu portföyünün yarısı ABD’dedir.

2024 yılında Lüksemburg’un milli geliri 93 milyar dolar iken, yatırım fonu büyüklüğü 6 trilyon dolar olmuştur. Sıralamada Lüksemburg’dan sonra gelen İrlanda da benzer şekilde sunduğu fırsatlar ile kolektif yatırım şirketlerinin alternatif merkezi haline gelmeyi hedeflemektedir. İrlanda, 5,2 trilyon dolarlık portföy büyüklüğü ile dünyada üçüncü sırada yer almaktadır.

MENKUL KIYMET YATIRIM FONLARI (2024)				
		Yatırım Fonları (milyar dolar)	Toplamdaki Pay	Fon Portföyü / GSYH
1	ABD	38,842	52.6%	133.1%
2	Lüksemburg	6,046	8.2%	6489.8%
3	İrlanda	5,187	7.0%	898.6%
4	Çin	3,977	5.4%	21.2%
5	Almanya	2,726	3.7%	58.5%
6	Fransa	2,599	3.5%	82.2%
7	Japonya	2,344	3.2%	58.2%
8	İngiltere	2,133	2.9%	58.5%
9	Kanada	1,955	2.6%	87.2%
10	Brezilya	1,483	2.0%	68.3%
27	Türkiye	120	0.2%	9.0%
	Toplam	73,862	100.0%	79.7%

Kaynak: ICI, IMF, TÜİK

Türkiye’nin yatırım fonu büyüklüğünü dikkat çekici şekilde dolar bazında %123 artırarak dünya sıralamasındaki yerini 29. sıradan 27. sıraya yükselttiği görülmektedir.

Verisi derlenen ülkeler arasında sıralamada başı çeken 10 ülkenin yatırım fonu portföy büyüklüğü, toplam portföy büyüklüğünün %91’ini oluşturmaktadır.

Toplam yatırım fonu portföy büyüklüğünün incelenen ülkelerdeki milli gelire oranı %80’dir. Türkiye’de ise yatırım fonu portföylerinde son yıllarda kaydedilen büyümeye rağmen bu oran %9’da kalmaktadır.

ICI, yatırım fonlarının türlerine göre dağılımına ilişkin istatistikler de yayınlamaktadır. Tabloda, 2024 sonu itibarıyla bir önceki tabloda yer alan ve yatırım fonu büyüklüğü en yüksek olan ülkelerdeki fonların kırılımı verilmiştir.

Dünya genelindeki toplam fonlarda pay senedi fonlarının oranı %48 iken Türkiye’de menkul kıymet yatırım fonlarının sadece %4’i pay senedi fonlarından oluşmaktadır. Serbest fonları içeren diğer kategorisi Türkiye’deki fonlarda en ağırlıklı olan türdür. Dünyada yatırım fonlarının türlerine göre dağılımında 2024 yılında pay senedi fonlarının ağırlığının 2 puan arttığı, diğer fonların ağırlığının ise 2 puan arttığı gözlenmiştir.

Dünyada pay senedi fonlarının en ağırlıkta olduğu ülke %94 oranla Japonya iken, tahvil bono fonlarının en ağırlıkta olduğu ülke %60 ile tabloda yer almayan Polonya’dır. Dünyadaki

toplam yatırım fonu büyüklüğünün %53'üne sahip ABD'deki fonların %60'ını pay senedi fonları oluşturmaktadır.

YATIRIM FONLARININ TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI (2024)					
	Pay Senedi	Tahvil-Bono	Para Piyasası	Karma	Diğer
ABD	60.1%	17.6%	17.6%	4.2%	0.4%
Lüksemburg	33.7%	23.9%	10.6%	18.1%	13.7%
İrlanda	41.5%	21.2%	17.6%	5.7%	13.9%
Çin	15.3%	23.6%	46.9%	12.1%	2.1%
Almanya	17.6%	17.7%	0.4%	42.0%	22.3%
Fransa	15.6%	13.7%	17.3%	12.2%	41.0%
Japonya	93.8%	1.0%	4.1%	0.0%	1.1%
Birleşik Krallık	53.5%	11.7%	1.4%	14.6%	18.8%
Kanada	43.9%	14.6%	3.0%	36.3%	2.2%
Brezilya	7.0%	47.2%	7.3%	18.9%	19.7%
Türkiye	4.0%	2.6%	29.7%	2.8%	62.2%
Toplam	48.3%	18.6%	15.7%	9.9%	7.5%

Kaynak: ICI

Güney Kıbrıs, Lihtenştayn ve Fransa gibi bazı ülkelerin fon dağılımının büyük bölümünün diğer kategorisi altında sınıflandığı görülmektedir. ICI sınıflamalarına göre bu kategori serbest yatırım fonu, garantili fon ve gayrimenkul fonu gibi alternatif yatırım fonlarını ya da hakkında sınıflama için yeterli bilginin mevcut olmadığı fonları içermektedir.

2024 yılında ICI verilerine göre dünya genelinde yatırım fonlarına toplam 3,8 trilyon dolar tutarında sermaye girişi olmuştur. En büyük giriş 1,5 trilyon dolar ile para piyasası fonlarına olurken, tahvil fonlarına da 1,4 trilyon dolar giriş yaşanmıştır. Türkiye'de de raporun ilerleyen kısımlarında inceleneceği üzere 2024 yılında sermaye girişleri ağırlıkla para piyasası fonları ile serbest fonlarda gerçekleşmiştir.

En fazla fon girişi para piyasası fonlarına olmuştur.

YATIRIM FONLARINA FON NAKİT AKIŞI (milyar dolar)					
Fon Türü	2020	2021	2022	2023	2024
Pay Senedi	140	1,123	-2	231	909
Para Piyasası	1,295	672	161	1,506	1,528
Borçlanma Araçları	729	1,195	-259	631	1,352
Karma*	474	623	-64	-261	-184
Garantili	-	-7	-1	1	1
Gayrimenkul	-	33	35	15	5
Diğer	-	298	134	178	216
Toplam	2,638	3,937	4	2,301	3,827

Kaynak: ICI
*2020 öncesinde garantili, gayrimenkul ve diğer fonlar karma fon altında sınıflanmaktadır.

Finansal Araçların Getirileri

Yatırım araçlarının karşılaştırmalı getirilerinin sunulduğu bu bölümde TL ve döviz cinsinden mevduat, özel sektör ve kamu borçlanma araçları, pay senedi, altın yatırımları ile bu ürünlere yatırım yapan fonların getirilerinin karşılaştırması yapılmıştır. Mevduat getirileri için TCMB veri bankasından alınan ortalama faiz oranları kullanılmıştır. Dönem başında yapılan 3 aylık

2024 yılında Türkiye’de
faiz getirisi sunan ürünler
yatırımcılara reel kazanç
sağlamıştır.

mevduatın geri dönüşünde anapara ve faiziyle beraber aynı vadeyle tekrarlandığı varsayılmıştır. Bu işlemlere ilişkin getiriler, gelir vergisi kesintisi göz önüne alınarak sunulmuştur. Altın fiyatları için Borsa İstanbul’da gerçekleşen işlemlerde oluşan referans TL/kg fiyatları alınmıştır. Borsa İstanbul’da işlem gören şirketlerin getirisi için BIST-100 getiri endeksi kullanılmıştır. Fiyat endeksinden farklı olarak getiri endeksi, nakit temettü ödemelerinin endeks içerisindeki payların ağırlıkları oranında yatırıldığı varsayımıyla hesaplanmaktadır. Değişken faizli özel sektör tahvilleri ve devlet iç borçlanma senetlerinin yanı sıra pay senedi ve borçlanma aracı ağırlıklı fonların getirilerini hesaplamak için BIST-KYD endeksleri kullanılmıştır. Emeklilik yatırım fonlarının getirisi için Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM) tarafından hesaplanan fonların net varlık değerleri ile ağırlıklandırılarak hesaplanan fon endekslerinin getirilerine yer verilmiştir. EGM Tüm endeksi, emeklilik yatırım fonları, otomatik katılım fonları ile devlet katkısı fonlarından oluşan toplam emeklilik yatırım fonu evrenini ifade etmekte olup, tabloda ayrıca bireysel emeklilik ve otomatik katılım sistemine yönelik fonlar faizli ve faizsiz şeklinde gruplanarak belirtilmektedir. Bu gruplara devlet katkısı fonları dahil değildir.

TCMB yıla %42,5 seviyesinde başlayan politika faizini kademeli olarak Mart sonunda %50’ye yükseltmiş, yılın son günlerinde ise 2,5 puanlık bir indirme gitmiştir. Bu ortamda TLREF’in yıllık getirisi %63 olmuştur. Böylelikle değerlendirmeye alınan alternatifler arasında, 2024 yılında en yüksek getiriyi faizleri ağırlıklı TLREF’e endeksli olan değişken faizli özel sektör tahvilleri sağlamış, %44’ü bulan TÜFE artışı ile bakıldığında reel anlamda yatırımcılarına %15 kazanç sağlamıştır. Benzer şekilde 3 aylık TL mevduat da reel anlamda tasarruf sahiplerine %6 getiri sağlamıştır.

Reel anlamda en yüksek kazanç sağlayanlar bir diğeri ise altın olmuştur. 2024 yılında %52 getiri sağlayan altın, reel olarak %5 getiri sağlamıştır.

Özel emeklilik fonları, Faizsiz Otomatik Katılım haricinde sistem katılımcılarına reel getiri sağlamıştır.

Getirisi %35’te kalan BIST-100 endeksi yatırımcıları reel anlamda %7 oranında kayba uğratarken, pay senedi ağırlıklı yatırım fonları 2024 yılında %44 oranında getiri sağlayarak birikimlerini yatırım fonlarına yönlendiren yatırımcıların endeksin üzerinde getiri elde etmesini sağlamıştır.

Türk lirasının değer kazanmasıyla döviz tevdiat hesaplarının ve yabancı para birimlerinin enflasyonun hayli altında kalmıştır. Uygulanan ekonomik program çerçevesinde döviz kurlarında artışın sınırlı kalması dolar ve avro cinsinden yatırımların reel kayıp yaşamasına sebep olmuştur.

TCMB’nin 2024 yılı ilk çeyreğinde faiz artırımlarına devam etmesiyle birlikte Mart ayına kadar tahvil faizleri artmış, sıkı para politikasının sürdürülmesiyle biraz gevşese de yıl boyunca

nispeten yüksek seyretmiştir. Bu ortamda DİBS getirileri düşük kalmıştır.

SEÇİLMİŞ YATIRIM ARAÇLARININ GETİRİSİ					
	2020	2021	2022	2023	2024
BIST-KYD ÖSBA Değişken Endeksi	13.5%	21.4%	18.5%	28.3%	66.6%
3 Aylık Türk Lirası Mevduat	8.7%	16.9%	16.9%	31.0%	52.8%
Altın	54.3%	71.9%	43.3%	80.5%	52.3%
EGM Faizli Otomatik Katılım Sistemi Endeksi	13.2%	22.7%	79.2%	42.8%	48.4%
EGM Faizsiz BES Endeksi	35.4%	52.0%	58.6%	63.6%	48.3%
EGM TÜM Endeksi	23.7%	36.3%	65.1%	61.4%	46.3%
EGM Faizli BES Endeksi	21.1%	32.3%	67.1%	61.3%	45.8%
Borçlanma Aracı Ağırlıklı Yatırım Fonları Endeksi	13.7%	30.4%	28.5%	40.5%	45.7%
Pay Senedi Ağırlıklı Yatırım Fonları Endeksi	42.4%	38.4%	163.1%	59.5%	44.1%
EGM Faizsiz Otomatik Katılım Sistemi Endeksi	15.1%	23.8%	75.7%	32.0%	36.7%
BIST-100 Getiri Endeksi	30.9%	30.0%	206.5%	39.3%	34.9%
3 Aylık Dolar Döviz Tevdiat Hesabı	26.3%	81.5%	42.2%	59.8%	21.7%
BIST-KYD DİBS Tüm	8.5%	-2.0%	61.7%	-23.8%	20.3%
Dolar	24.9%	79.7%	40.3%	57.4%	19.8%
3 Aylık Avro Döviz Tevdiat Hesabı	37.2%	66.3%	33.0%	64.9%	13.9%
Avro	36.8%	65.5%	32.1%	63.4%	12.8%
Tüketici Fiyat Endeksi	14.6%	36.1%	64.3%	64.8%	44.4%
Kaynak: Borsa İstanbul, TCMB, TÜİK, EGM, TSPB hesaplamaları					

Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Türkiye’de sabit getirili menkul kıymetler (SGMK), kamu kesimi tarafından ihraç edilen devlet tahvilleri ve hazine bonoları ile özel sektör tarafından ihraç edilen tahvil ve bonolar, varlığa dayalı menkul kıymetler, varlık teminatlı menkul kıymetler ve kira sertifikalarından oluşmaktadır.

Sabit getirili menkul kıymetlerde kamu kesimi ihraçları önceki yıla göre %74 artmıştır.

TCMB 2023 yılı ortasında başladığı faiz artırım politikasını 2024 yılının ilk çeyreğinde de sürdürmüş, sene sonuna dek politika faizini %50 seviyesinde tutmuştur. Bu ortamda 2 yıllık gösterge tahvil faizi yılın ilk çeyreğinde %45’e yaklaştıktan sonra %35-40 civarında dalgalanmıştır.

2024 yılında kamu tarafında iç borçlanma aracı ihraçları önceki yıla kıyasla %74 yükselmiştir. Özel sektör tarafında ise bankaların ihraçları %67 oranında artmıştır. Diğer kesimlerin, özellikle reel sektörün ihraç tutarındaki artış enflasyonun hayli altında kalmıştır.

İkincil piyasa işlemleri hayli canlı seyretmiş, tahvil-bono işlem hacmi önceki yıla kıyasla %154, repo-ters repo işlemleri %354 oranında artmıştır.

Sabit Getirili Menkul Kıymet Getirileri

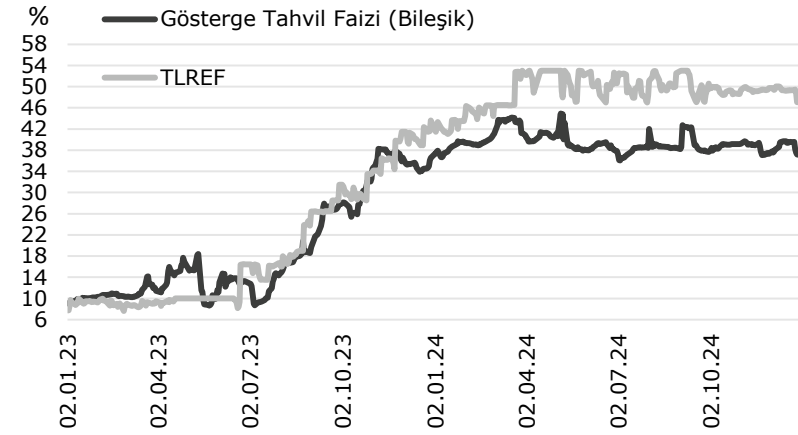
2023 yılında gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimlerinin ardından Haziran ayında atanan yeni ekonomi yönetimi enflasyonu kontrol altına almayı önceleyen bir politika benimsemiştir. Sadeleşen makroihtiyati çerçeveye yabancı para cinsinden mevduat ve kur korumalı mevduat hesaplarının azaltılması ve TL hesaplara geçiş amaçlanmıştır.

Bu ortamda, TCMB 2023 yılının ikinci yarısında başlattığı faiz artırımlarını Mart 2024 sonuna dek sürdürmüştür. 2023 sonunda %42,5 olan TCMB'nin bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı Mart sonuna %50'ye çıkarılmıştır. Politika faizi Aralık sonunda 2,5 puan düşürülmüştür.

Gecelik faizler %50 seviyesine çıkmıştır.

Politika faizinin artırılmasına bağlı olarak, Türk Lirası Gecelik Referans Faiz Oranı (TLREF) %50 civarına çıkmıştır. Kısa vadeli faizin artırılmasıyla birlikte, 2 yıl vadeli gösterge tahvil faizinin getirisi %45'e yaklaşmış, sıkı para politikasının sürdürülmesinin enflasyon beklentilerini çıpalamasıyla birlikte yılın geri kalan kısmında %35-40 aralığında seyretmiştir.

FAİZ ORANLARI

Kaynak: Rasyonet

Sabit Getirili Menkul Kıymet Stokları

Türkiye'de işlem gören menkul kıymetler içinde sabit getirili menkul kıymetler hem stok hem de işlem hacmi açısından en yüksek paya sahip araçlardır. 2024 yılında yurtiçinde ihraç edilen borçlanma araçları stoku %54 artışla 5,4 trilyon TL'ye çıkarken, yurtdışında ihraç edilen tahvil stoku ise özel sektör borçlanmasındaki artışın katkısıyla %16 büyüyerek 151 milyar dolar olmuştur.

BORÇLANMA ARAÇLARI STOKU

	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yurtiçi Tahvil-Bono Stoku (mn. TL)	1,189,995	1,472,264	2,122,259	3,511,013	5,399,813	53.8%
Kamu İç Borç Stoku	1,060,354	1,321,189	1,905,331	3,209,252	4,959,910	54.6%
Devlet Tahvili (mn. TL)	1,060,354	1,311,270	1,886,435	3,208,001	4,893,590	52.5%
Hazine Bonosu (mn. TL)	0	9,920	18,896	1,251	66,320	5201.4%
Özel Sektör Borç Stoku	129,642	151,074	216,928	301,761	439,903	45.8%
Uluslararası Tahvil Stoku (mn. \$)	125,022	126,067	122,156	129,976	151,161	16.3%
Kamu Uluslararası Tahvil Stoku (mn. \$)	93,297	94,055	95,842	102,921	114,216	11.0%
Özel Uluslararası Tahvil Stoku (mn. \$)	31,725	32,012	26,315	27,056	36,945	36.6%

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, TCMB

Mevcut hazine bonosu ve devlet tahvillerinin toplam nominal değerini gösteren kamu iç borç stoku 2024 yılında %55 artarak 5 trilyon TL'ye yaklaşmıştır. Hazine bonosu stoku 2023 sonunda 1 milyar TL'den 2024 sonunda 66 milyar TL'ye ulaşmış olsa da, kamu borç stokunun %1'inden azını oluşturmaktadır.

Kamu iç borçlanma stokunun ağırlıklı kısmını oluşturan devlet tahvillerindeki yıllık artış ise %52 olmuştur.

Hazinenin yurtdışında ihraç ettiği uluslararası tahvil (eurobond) stoku dolar bazında %11 artarak 114 milyar doları bulurken, özel sektörün uluslararası tahvil stoku ise %37 artarak 37 milyar dolar olmuştur. Kamunun yurtdışı borçlanma araçlarındaki payı %76 olmuştur.

Kamu iç borç stoku 2024 yılında %55 artarak 5 trilyon TL'ye çıkmıştır.

Sabit Getirili Menkul Kıymet Birincil Piyasa İşlemleri

Hazine ve Maliye Bakanlığı 2024 yılı içerisinde sabit getirili menkul kıymet ihraçlarıyla yurtiçinde 2,3 trilyon TL borçlanmış, iç borçlanma bir önceki yıla göre %85 artmıştır. Diğer taraftan, dış borçlanma %29 artarak 13 milyar dolar olmuştur. Yurtiçi borçlanma vadelerinin ise 2024 yılı toplamında önceki yıla kıyasla 17 ay kadar kısalarak 48 aya indiği görülmektedir.

KAMU BORÇLANMA ARAÇLARI İHRACI						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
İç Borçlanma (mn. TL)	432,486	395,003	696,745	1,213,582	2,244,252	84.9%
TL Cinsi Sabit Faizli Kuponlu Senetler	67,558	112,917	324,610	573,138	958,104	67.2%
Döviz Cinsi Sabit Faizli Kuponlu Senetler	100,016	36,450	28,752	104,205	102,783	-1.4%
TL Cinsi Değişken Faizli Kuponlu Tahviller	35,082	25,218	71,839	70,857	132,255	86.7%
TLREF'e Endeksli Tahviller	37,421	48,448	9,693	172,533	382,869	121.9%
TÜFE'ye Endeksli Tahviller	44,212	67,349	94,257	155,939	151,660	-2.7%
TL Cinsi Kuponsuz Senetler	49,835	17,940	28,312	7,897	100,161	1168.3%
TL Cinsi Kira Sertifikaları	37,155	11,478	90,534	120,994	83,272	-31.2%
Döviz Cinsi Kira Sertifikaları	19,515	10,765	-	8,019	15,337	91.3%
Gelire Endeksli Senetler	-	-	6,557	-	-	-
Altın Tahvilleri, Altına Dayalı Kira Sertifikaları	41,693	64,438	42,189	-	317,811	-
Altın Tahvilleri, Altına Dayalı Kira Ser. (Ton)	113.7	141.6	49.2	-	131.8	-
Dış Borçlanma (mn. \$)	8,750	9,883	11,000	10,000	12,938	29.4%

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, TSPB Hesaplamaları

İç borçlanmada TL cinsi sabit faizli kuponlu senetler ağırlıkta kalmaya devam etmiş, 2024 yılı ihraçlarının %43'ünü oluşturmuştur. 2023 ihracı yapılmamış altın cinsinden tahvil ve kira sertifikaları 2024 yılı ihraçlarının %14'ünü oluşturmuştur. TL cinsi kuponsuz senetlerin ihracı da 2024 yılında önemli ölçüde artarak 100 milyar TL'yi aşmıştır. Bu artışla bu senetlerin borçlanma aracı ihraçlarındaki payı %4'e çıkmıştır.

İç borçlanmanın ortalama vadesi 2018'in ikinci yarısından başlayarak önemli ölçüde düştükten sonra, 2023 ortalarına kadar yükselmişti. 2023'te başlayan borçlanma vadesindeki düşüş 2024 yıl genelinde de devam etmiş, nakit borçlanmada vade yıl genelinde 65 aydan 48 aya inmiştir. 2024 yılında özel sektör borçlanma aracı ihracı 2023 yılına göre %38 oranında artmış, özel sektör, 632 milyar TL'lik tahvil, bono, kira sertifikası ve varlığa dayalı menkul kıymet ihraç etmiştir.

2024 yılında işlemlere ihraççı bazındaki bakıldığında, ihraçların büyük çoğunluğunu oluşturan bankaların ihraçlarının %67 arttığı, böylelikle toplamdaki paylarının 2023 sonunda %48'den

2024 yılı sonunda 10 puan artarak %58'e çıktığı görülmektedir. Faizlerin arttığı 2024 yılında banka dışı finansal kurumlar ile reel sektörün ihraçları ise reel olarak azalmıştır.

İHRAÇÇI BAZINDA ÖZEL SEKTÖR BORÇLANMA ARAÇLARI İHRACI						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
İhraç Sayısı	1,255	1,294	1,856	1,813	1,619	-10.7%
Banka*	792	733	822	661	689	4.2%
Banka Dışı-Finans	354	436	809	810	640	-21.0%
Finans Dışı	108	125	225	342	290	-15.2%
İhraç Miktarı (mn. TL)	199,301	258,444	362,153	459,239	632,228	37.7%
Banka*	175,261	207,313	221,351	220,321	368,339	67.2%
Banka Dışı-Finans	16,498	31,798	92,815	120,172	141,600	17.8%
Finans Dışı	7,735	19,333	47,988	118,746	122,289	3.0%
Kaynak: Borsa İstanbul, TSPB hesaplamaları Tahvil, bono, kira sertifikası ve varlığa dayalı menkul kıymetleri içermektedir. Tahsisli satışlar hariçtir. *Kaynak kuruluşu banka olan kira sertifikası ihraçları 'banka' altında sınıflandırılmıştır.						

Bu bölümde sunulan verilerin, tahsisli satışları içermemesi nedeniyle tüm ihraçları kapsamadığı dikkate alınmalıdır.

2024 yılında bankaların özel sektör borçlanma aracı ihracı %67 oranında artmıştır.

İhraç adetlerine bakıldığında, 575 milyar TL'yi bulan 1.600'ü aşkın ihracın çoğunun borsa dışında yapıldığı gözlenmektedir. İhraç tutarının %65'i tahvil ve bono, %26'sı ise kira sertifikası türünden gerçekleşmiştir. Varlığa dayalı menkul kıymet ihraçları ise, 2024 yılında bir önceki yıla kıyasla %136 artarak 23 milyar TL'ye ulaşırken, ihraçların tamamı borsa dışında gerçekleşmiştir.

ÖZEL SEKTÖR BORÇLANMA ARACI İHRAÇLARI (2024)				
	Halka Arz	Nitelikli İhraç Pazarı	Borsa Dışında İhraç	Toplam
Ürün Sayısı	48	0	1,571	1,619
Tahvil/Bono	35	0	1,056	1,091
Kira Sertifikası	11	0	314	325
Varlığa Dayalı Menkul Kıymet	-	-	194	194
Yeşil Borçlanma Aracı	2	-	6	8
Sermaye Benzeri Borçlanma Aracı	-	-	1	1
İhraç Tutarı (milyon TL)	56,800	-	575,427	632,228
Tahvil/Bono	40,424	-	369,652	410,076
Kira Sertifikası	10,350	-	154,383	164,733
Varlığa Dayalı Menkul Kıymet	-	-	23,484	23,484
Yeşil Borçlanma Aracı	6,027	-	1,908	7,935
Sermaye Benzeri Borçlanma Aracı	-	-	26,000	26,000
Kaynak: Borsa İstanbul				

Diğer yandan, Sermaye Piyasası Kurulunun Yeşil Borçlanma Aracı, Sürdürülebilir Borçlanma Aracı, Yeşil Kira Sertifikası, Sürdürülebilir Kira Sertifikası Rehberinde tanımlanan şartlara uygun 2024 yılında 7,9 milyar TL tutarında 8 ihraç gerçekleştirilmiştir. Bu ihraçların toplamdaki payı sadece %1'dir.

Sabit Getirili Menkul Kıymet İkincil Piyasa İşlemleri

Sabit getirili menkul kıymet piyasasında ikincil piyasa hayli canlı seyretmiş, kesin alım satım işlemleri bir yılda %154, repo işlemleri %354 artmıştır.

Sabit getirili menkul kıymet kesin alım satım işlemleri, 2024 yılında bir önceki yıla göre %154 artışla 4,9 trilyon TL olmuştur. Bu yüksek artış büyük oranda borsa dışında yapılp Borsa İstanbul'a tescil edilen kamu borçlanma aracı işlemlerden kaynaklanmıştır. 2024 yılında tahvil-bono işlemlerinin %56'sı borsa dışında yapılmış olup, bu oran önceki yıla göre 16 puan artmıştır.

Tahvil-bono işlemleri %154, repo işlemleri %354 artmıştır.

Tescil işlemleri dahil olmak üzere kamu borçlanma aracı işlem hacmi bir önceki yıla göre %223 artarak 4,3 trilyon TL'yi aşarken, özel sektör borçlanma araçlarının ikincil piyasa işlemleri %2 ile sınırlı büyümüş, toplamdaki payı 19 puan azalarak %13 olmuştur.

BORÇLANMA ARAÇLARI İŞLEM HACİMLERİ (milyar TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Kesin Alım-Satım İşlemleri Toplam*	636	608	1,424	1,948	4,946	153.9%
Kesin Alım-Satım (Tescil)	212	278	555	778	2,759	254.6%
Kamu Borçlanma Araçları	143	147	327	467	2,334	400.4%
Özel Sektör Borçlanma Araçları	70	131	228	312	425	36.3%
Kesin Alım-Satım (Borsa İstanbul)	424	331	869	1,170	2,187	87.0%
Kamu Borçlanma Araçları	382	277	715	870	1,985	128.2%
Özel Sektör Borçlanma Araçları	42	54	154	300	202	-32.5%
Günlük Ort. Kesin Alım Satım İşlem Hacmi	2.5	2.5	5.6	7.7	19.5	153.9%
Repo-Ters Repo İşlemleri Toplam**	22,412	15,761	15,237	47,532	215,930	354.3%
Repo (Tescil)	1,368	1,464	2,707	17,033	48,837	186.7%
Repo (Borsa İstanbul)	21,045	14,296	12,529	30,499	167,093	447.9%
Kamu Borçlanma Araçları	21,038	14,295	12,461	30,152	166,208	451.2%
Diğer	7	1	68	347	885	155.1%
Günlük Ort. Repo-Ters Repo İşlem Hacmi	89	64	60	187	850	354.3%
Swap Piyasası İşlemleri	2,010	2,478	999	1,377	4,697	241.2%
Yabancı MK Kesim Alım-Satım Toplam*	79	85	191	369	467	26.7%
Tescil	77	83	186	361	451	24.9%
Borsa İstanbul	2.1	2.5	5.3	7.6	16.0	109.4%
Günlük Ortalama YMKP İşlem Hacmi	0.3	0.3	0.8	1.5	1.8	26.7%
Kaynak: Borsa İstanbul						
*Kesin Alım-Satım ile Nitelikli Yatırımcıya İhraç pazarları toplamıdır. Kesin alım satım pazarı veri setinde yer alan yabancı menkul kıymet işlemleri tabloda ayrıca verilmiştir.						
**Repo-Ters Repo, Bankalararası Repo-Ters Repo, Menkul Kıymet Tercihli Repo ve Pay Senedi Repo pazarları toplamıdır.						

Repo-ters repo işlemleri ise 2024 yılında %354 artmıştır. Görece yüksek faiz oranları ile para piyasası fonlarının büyümesinin bu gelişmede etkili olduğu düşünülmektedir. Özel sektör borçlanma araçlarını dayanak alan sözleşmelerin hacmi 347 milyar TL'den 885 milyar TL'ye çıksa da, toplam işlemlerdeki payı %1'in dahi altındadır.

2018'de faaliyete başlayan ve Takasbank'ın merkezi karşı taraf olduğu BIST Swap Piyasasında Türk lirası ile Amerikan doları ve avro yabancı para birimlerinin birbirleri ile değişimine olanak

tanıyan işlemler gerçekleştirilmektedir. 2023 yılında 1 trilyon TL'yi aşan hacim 2024 yılında 4,7 trilyon TL'ye çıkmıştır.

Borsa İstanbul'da işlem gören yabancı borçlanma araçları Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi tarafından ihraç edilen ve Borsa kotunda bulunan dış borçlanma araçlarını ifade etmektedir. Bu ürünlerin işlem hacmi sınırlıdır.

Takasbank Para Piyasası İşlemleri

Takasbank Para Piyasası işlem hacmi önceki yıla göre %10 oranında azalmıştır.

Takasbank Para Piyasası işlem hacmi 2024 yılında bir önceki yıla göre %10 azalarak 10 trilyon TL'ye düşmüştür. Bu işlemlerin %81'i gecelik vadede yapılmıştır. Bununla birlikte Borsa İstanbul'da yapılan gecelik repo işlemlerinin 167 trilyon TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu işlemlerde borsanın daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

TAKASBANK PARA PİYASASI İŞLEM HACMİ (milyon TL)	
Yıl	Tutar
2020	670,837
2021	924,749
2022	3,479,888
2023	11,419,438
2024	10,315,354
Kaynak: Takasbank	

Pay Senetleri

2024 yılında enflasyonla mücadele kapsamında TCMB'nin politika faizini yüksek seviyelerde tutması, yatırımcıların risk algısını değiştirmiş ve sermaye piyasalarında tercihler sabit getirili araçlara kaymıştır. Bu durum, pay senetlerine yönelik yatırım iştahında belirgin bir azalmaya yol açmıştır.

Yıl genelinde BIST 100 endeksi nominal olarak %31,6 oranında artış gösterse de bu artış yüksek enflasyon karşısında reel anlamda negatif getiriye işaret etmektedir.

Halka arzlar önceki yıla göre azalsa da devam etmiş, fiyatlardaki artışla birlikte halka açık şirketlerin toplam piyasa değeri %34 artarak 13,4 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Ancak bu büyüme işlem hacmine yansımamış; toplam işlem hacmi yalnızca %4'lük bir artışla 34 trilyon TL'ye çıkmıştır.

Pay Senedi Getirileri

Türkiye'de 2021 yılı sonundan itibaren sabit getirili menkul kıymetlerin getirilerinin enflasyonun altında kalmasından doğan yatırım alternatifi arayışı, daha önce pay senetlerine yatırım yapmamış bireysel yatırımcıları bu piyasaya yöneltmiştir. 2023 yılında halka arz kurallarında bireysel yatırımcıyı önceleyen bir değişiklik yapılmasıyla birlikte, çok sayıda yerli bireysel yatırımcı sermaye piyasalarıyla ilk kez halka arzlara katılarak tanışmıştır.

Ancak, 2023 yılı seçimleri ertesinde oluşan hükümetin ekonomi yönetiminin benimsediği yeni politika doğrultusunda yılın ortasında başlayan faiz artırımlarının 2024 yılının ilk çeyreğine kadar devam etmesi pay senetlerinin yatırımcılar açısından cazibesini azaltmıştır. Yatırımcılar bu dönemde riskten kaçınarak sabit getirili enstrümanlara yönelmiştir.

BIST-100 endeksi, 17 Temmuz'da 11.156 puanla en yüksek seviyesine ulaştıktan sonra yılı 9.831 seviyesinde kapatmıştır.

Kaynak: Borsa İstanbul

Yatırımcıların pay piyasasına olan ilgilerinin daha rahat anlaşılması için gösterge niteliğindeki BIST-100, bu endeks dışında kalan şirketlerin dahil edildiği BIST TUM-100, halka arz edilen şirketlerin 2 yıl süreyle dahil olduğu BIST- IPO (Halka Arz) ve Borsa İstanbul'un toplam piyasa değerinin %63'ünü oluşturan BIST-Sınai ve BIST-Mali endekslerinin getirilerini karşılaştırmak da faydalı olacaktır.

2024 yılında BIST-100 fiyat endeksi %32 değer kazanırken, BIST Halka Arz Endeksi %17 değer kazanmıştır.

BORSA İSTANBUL PAY ENDEKSLERİNİN TL BAZINDA GETİRİSİ

	Fiyat						Getiri					
	BIST 100	BIST TUM	BIST TUM-100	IPO	Sınai	Mali	BIST 100	BIST TUM	BIST TUM-100	IPO	Sınai	Mali
2020	29.1%	39.6%	124.7%	197.1%	68.2%	15.8%	30.9%	41.4%	127.0%	197.4%	71.1%	17.2%
2021	25.8%	24.9%	23.7%	112.1%	45.5%	12.1%	30.0%	28.6%	25.0%	112.5%	50.7%	14.0%
2022	196.6%	194.7%	184.0%	267.3%	161.6%	207.2%	206.5%	203.2%	186.7%	271.3%	173.1%	213.1%
2023	35.6%	39.7%	55.5%	63.0%	29.5%	46.4%	39.3%	42.9%	57.0%	64.2%	32.6%	51.4%
2024	31.6%	33.5%	40.0%	17.1%	13.2%	49.1%	34.9%	36.3%	41.0%	17.6%	16.5%	52.2%
2019-24	759.1%	858.6%	1619.2%	4316.1%	838.1%	770.1%	880.1%	974.5%	1701.8%	4430.4%	987.5%	864.5%
Yıllık Ort.	53.7%	57.2%	76.6%	113.3%	56.5%	54.1%	57.9%	60.8%	78.3%	114.4%	61.2%	57.3%

Kaynak: Borsa İstanbul

BIST-100 fiyat endeksi 2024 yılı toplamında %32 artarken, fiyat hareketlerinin yanında dağıtılan temettüleri de dikkate alan BIST-100 getiri endeksi %36 artmıştır. 2020 ve 2021 yıllarında BIST-Sınai endeksinin getirisi BIST-Mali endeksinin üzerindeyken son 3 yılda bu durumun değiştiği ve BIST-Mali endeksinin yatırımcılarına BIST-Sınai endeksinden daha fazla kazandırdığı görülmektedir. 2024 yılı incelendiğinde BIST Mali endeksin, sınai endekse kıyasla %36 daha fazla kazandırdığı dikkat çekmektedir. BIST-100 dışındaki payları içeren BIST TUM-100 endeksi 2023 yılında BIST-100'den hayli yüksek bir

getiri sağlamışken, 2024 yılında bu farkın azaldığı gözlenmiştir.

Piyasa Değeri

Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin piyasa değeri 2024 yılında %34 artışla 13 trilyon TL'yi aşmıştır.

BIST-TUM endeksinin %34 arttığı 2024 yılında Borsa İstanbul'un toplam piyasa değeri de %34 artarak 13 trilyon TL'yi geçmiştir.

2024 yılı Kasım ayında Yıldız Pazar ve Ana Pazara kote şirketler için pazar belirleme kriterleri değişmiş ve bu pazarlara kote olmak için gereken asgari piyasa değeri tutarları arttırılmıştır. Buna göre Yıldız Pazara kotasyon için asgari piyasa değeri 3 milyar TL'den 6 milyar TL'ye, Ana Pazar içinse bu tutar 450 milyon TL'den 1 milyar TL'ye yükseltilmiştir.

Yıldız Pazarda toplam piyasa değeri son bir yılda %43 artarak 11,2 trilyon TL'yi geçmiştir. 2024 yılında halka arz edilen şirketlerin %65'i Yıldız Pazar'a kote olmuştur.

Kote şirket sayısının azaldığı Ana Pazarın piyasa değeri ise sınırlı sayıdaki şirketin paylarındaki fiyat artışı sayesinde neredeyse hiç değişmemiştir.

2023 yılında Alt Pazar piyasa değerinin neredeyse 5 kat artmasında 2022 yılında Ana Pazar'da yer alan bazı şirketlerin 2023 yılında Alt Pazar'a geçmesinin yanında Alt Pazar'da yer alan ve halka açıklık oranı düşük olan 2 şirketin aşırı fiyat hareketleri sebebiyle piyasa değerinde önemli ölçüde artış olmasının etkisi olmuştur. Ancak 2024 yılına gelindiğinde alt pazarın piyasa değeri Ana Pazara geçen şirketlerden ötürü %29 azalarak 80 milyar TL'ye gerilediği görülmektedir.

Piyasa değeri bakımından 2024 sonu itibarıyla Yıldız Pazardaki ilk 5 şirket Borsa İstanbul'un toplam piyasa değerinin %19'unu oluştururken, ilk on şirket %31'ini kapsamaktadır. Sektörel olarak bakıldığında ise toplam piyasa değerinin %33'ünün hizmetler sektörü şirketlerinden, yine %33'ünün mali sektörde faaliyet gösteren firmalardan geldiği, onu %29 ile sanayi şirketleri ve %4 ile teknoloji şirketlerinin izlediği görülmektedir.

BORSA İSTANBUL YIL SONU PİYASA DEĞERİ (MİLYON TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yıldız Pazar	1,124,914	1,628,366	5,313,772	7,904,824	11,276,700	42.6%
Ana Pazar	169,596	275,815	540,068	670,979	678,469	1.1%
Alt Pazar	471,971	41,292	20,526	112,849	80,284	-28.8%
Yakın İzleme Pazarı	7,237	4,439	9,151	7,589	11,776	55.1%
Piyasa Öncesi İşlem Platformu	8,930	232,544	324,366	1,346,862	1,375,723	2.1%
Toplam	1,782,648	2,182,455	6,207,883	10,043,103	13,422,952	33.6%
Kaynak: Borsa İstanbul						
01.10.2020 tarihinde Yıldız Pazar ve Ana Pazarda grup ayrımları kaldırılmış, Ana Pazar Grup 2 ve Gelişen İşletmeler Pazarı şirketleri Alt Pazar altında birleştirilmiştir.						
01.01.2021 itibarıyla fiili dolaşım oranı %5'in altında olan paylar Piyasa Öncesi İşlem Platformu'na geçmiştir.						
01.10.2021 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiştir.						
29.12.2023 tarihinde kotasyon belirleme şartları değişmiş, Yıldız Pazar, Ana Pazar ve Alt Pazar için halka arz edilen payların asgari tutarları arttırılmıştır.						
29.11.2024 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiş, Yıldız Pazar ve Ana Pazar için asgari piyasa değeri tutarları arttırılmıştır						

İşlem Gören Menkul Kıymet Sayısı

29.11.2024 tarihinde değişen kotasyon şartları sonucunda borsada işlem gören payların 316'sı fiili dolaşımdaki payların piyasa değeri 1 milyar TL üzerinde olan şirketlerin bulunduğu Yıldız Pazara, 208'i ise fiili dolaşımdaki payların piyasa değeri 250 milyon TL ile 1 milyar TL arasında olan şirketlerin yer aldığı Ana Pazara, 16 şirket ise fiili dolaşımdaki payların piyasa değeri 250 milyon TL'nin altında olan şirketlerin yer aldığı Alt Pazara kotedir.

2024 yılı sonunda Yıldız Pazara 316, Ana Pazara 208, Alt Pazara 16 şirket kotedir.

Payları ilk kez 2024 yılında halka arz edilen başlayan 34 şirketin 22'si daha yüksek kotasyon şartlarına sahip Yıldız Pazarda işlem görürken, 12'si ise Ana Pazarda işlem görmektedir.

PAY PİYASASINDA İŞLEM GÖREN MENKUL KIYMET SAYILARI						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yıldız Pazar	114	141	194	240	316	31.6%
Ana Pazar	159	228	230	220	208	-5.4%
Alt Pazar	84	39	25	47	16	-65.9%
Girişim Sermayesi Pazarı	8	8	13	17	20	17.6%
Yapılandırılmış Ürünler Pazarı	1,069	1,710	2,375	4,477	10,319	130.4%
Borsa Yatırım Fonu	13	15	15	20	22	10.0%
Varant ve Sertifika	1,056	1,695	2,360	4,457	10,297	131.0%
Yakın İzleme Pazarı	24	19	15	13	14	7.6%
Piyasa Öncesi İşlem Platformu	13	19	19	19	18	-5.2%
Emtia Pazarı	-	-	1	1	1	0.0%
Toplam Şirket ve Fon Sayısı*	415	469	511	577	614	6.4%
Toplam Menkul Kıymet Sayısı	1,471	2,125	2,847	4,986	10,895	118.5%

Kaynak: Borsa İstanbul

* Varant hariç

01.10.2020 tarihinde Yıldız Pazar ve Ana Pazarda grup ayrımları kaldırılmış, Ana Pazar Grup 2 ve Gelişen İşletmeler Pazarı şirketleri Alt Pazar altında birleştirilmiştir.

01.01.2021 itibarıyla fiili dolaşım oranı %5'in altında olan paylar Piyasa Öncesi İşlem Platformu'na geçmiştir.

01.10.2021 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiştir.

14.09.2023 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiş, Yıldız Pazar ve Ana Pazar için asgari piyasa değeri tutarları arttırılmıştır.

29.12.2023 tarihinde kotasyon belirleme şartları değişmiş, Yıldız Pazar, Ana Pazar ve Alt Pazar için halka arz edilen payların asgari tutarları arttırılmıştır.

29.11.2024 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiş, Yıldız Pazar ve Ana Pazar için asgari piyasa değeri tutarları arttırılmıştır

2023 sonunda Ana Pazarda işlem gören 2 şirket 2024 sonunda Alt Pazara geçmiştir. Ayrıca, şirketlerin piyasa değerindeki artışa bağlı olarak; Alt Pazarda işlem gören 32 şirket yıl içinde Ana Pazara geçmiştir. 2024 yıl sonunda Ana Pazarda işlem gören 1 şirket Yakın İzleme Pazarına geçmiştir.

2022 yılında Borsa İstanbul bünyesinde Emtia Pazarı kurulmuş olup, bu pazarda Darphane tarafından ihraç edilen altın dayanaklı emtia sertifikaları işlem görmeye başlamıştır.

Fon katılma paylarından halka arz edilenler Yapılandırılmış Ürünler Pazarında, nitelikli yatırımcılara ihraç edilenler ise Girişim Sermayesi Pazarında işlem görebilme imkânına sahiptir. Yapılandırılmış Ürünler Pazarında henüz bir yatırım fonu işlem görmemekte olup bu pazarda varantlar, az sayıda

borsa yatırım fonu ile endeks sertifikaları bulunmaktadır. Diğer yandan işlem gören varant ve sertifika sayısı 2023 yılına kıyasla %131 artarak 10.297'e ulaşmıştır. 2024 yılında 1 yeni borsa yatırım fonu halka arz edilmiştir. Girişim Sermayesi Pazarında ise 2023 sonunda 9 gayrimenkul yatırım fonu ile 11 girişim sermayesi yatırım fonu işlem görmektedir.

Sonuç olarak, 2024 yılında halka arzlar sayesinde ve Girişim Sermayesi Pazarında işlem görmeye başlayan fonların sayısının 3 adet artması sonucunda Borsa'da işlem gören şirket ve fon sayısı önceki yıla göre 37 adet artarak 614 olmuştur.

Pay Senedi Birincil Piyasa İşlemleri

2022 ve 2023 yıllarında birinci halka arzlardaki canlılık 2024 yılında yerini azalışa bırakmıştır. Yatırım ortaklıkları ve borsa yatırım fonları dahil olmak üzere 2023 yılındaki 59 halka arzdan sonra, 2024 yılında 34 halka arz yapılmıştır. Ortalama halka arz büyüklüğü 2023 yılına kıyasla %17 artışla 1,7 milyar TL olarak hesaplanmıştır. Bu halka arzların en büyük ikisi ise sırasıyla 4,5 milyar TL ve 4,4 milyar TL'lik hasılat ile Rönesans Gayrimenkul Yatırım A.Ş. ve Lila Kâğıt Sanayi ve Ticaret A.Ş. olmuştur. 2024 yılındaki bu ihraçlar aracılığıyla 60 milyar TL tutarında kaynak sermaye piyasasından temin edilmiştir. Yılın ilk beş ayında halka arz başına ortalama katılımcı sayısı 2,6 milyon kişi iken, daha sonra bu rakam 500 bine inmiştir.

Yılın ilk aylarında halka arz başına ortalama katılımcı sayısı 2,6 milyon kişi iken, daha sonra bu rakam 500 bine inmiştir.

PAY SENEDİ BİRİNCİL PİYASA İŞLEMLERİ						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Birincil Halka Arz Sayısı	17	54	40	59	35	-40.7%
Şirket	8	48	37	45	33	-26.7%
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı	0	0	0	0	0	-
Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı	0	4	2	9	1	-88.9%
Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı	0	0	1	0	0	-
Borsa Yatırım Fonu	9	2	0	5	1	-80.0%
Birincil Halka Arz Tutarı (mn. TL)	1,192	21,586	19,299	79,479	59,566	-25.1%
Şirket	1,124	15,929	18,572	63,337	58,253	-8.0%
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı	0	0	0	0	0	-
Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı	0	5,632	576	15,954	1,260	-92.1%
Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı	0	0	151	0	0	-
Borsa Yatırım Fonu	68	25	0	188	53	-71.9%
Bedelli Sermaye Artırımı* (mn. TL)	20,416	14,824	36,280	146,295	45,860	-41.0%
Toptan Satışlar Pazarı						-
Şirket Sayısı	13	20	29	21	38	81.0%
Satış Tutarı (milyon TL)	14,694	2,761	30,543	77,147	34,769	-54.9%
Sermaye Artırımı	14,372	976	27,395	67,765	11,486	-83.0%
Diğer	322	1,785	3,148	9,382	23,283	148.2%
Kaynak: Borsa İstanbul						
*Bedelli sermaye artırıma Toptan Satış Pazarında yapılan sermaye artırım tutarları dahildir.						

2022 ve 2023 yıllarında olduğu gibi 2024 yılında da halka arzlara özellikle yurtiçi bireysel yatırımcılar rağbet etmiştir. 2022 ve 2023 yıllarında bireysel yatırımcıların halka arzdan aldığı payı artırmak üzere düzenleme değişiklikleri yapılmıştı. Bu sayede ve hisse senedi getirilerinin cazip olması sayesinde bireysel yatırımcıların halka arzlardaki payı artmıştır. Bireysel yatırımcıların halka arzlardan aldıkları pay 2022 yılında %59

iken 2023 yılında %77'ye çıkmıştı. 2024 yılında bireysel yatırımcıların oranı %77'de kalmıştır. 2024 Eylül ayında daha büyük şirketlerin halka açılmasını teşvik etmek üzere, kurumsal yatırımcıların payını artırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır.

2024 yılında yurtiçi kurumsal yatırımcıların halka arz edilen payların %22'sini satın aldığı görülmektedir. Yurtdışı kurumsal yatırımcıların ise halka arzların yalnızca %2'sini aldığını dikkat çekmektedir. Yabancı yatırımcılar 2024 yılında gerçekleştirilen 34 halka arzdan sadece 8 tanesine katılım sağlamakla birlikte bu halka arzlardan aldıkları pay ise %0.21-%10 aralığında değişim göstermektedir.

2024 yılında halka arz olan şirketlerin birçoğunun imalat sanayi sektöründe faaliyet gösterdiği görülürken, teknoloji şirketi halka arzları 2022 ve 2023 yıllarına kıyasla artmıştır.

Pazarlara göre incelendiğinde, 2024 yılında 22 şirketin halka arzı Yıldız Pazarda, 12 şirketin halka arzı ise Ana Pazarda tamamlanmıştır. Yıldız Pazarda gerçekleşen halka arzlarla temin edilen kaynak tutarı 50,8 milyar TL iken, Ana Pazarda bu tutar 8,7 milyar TL'de kalmıştır.

Diğer yandan, halka açık şirketler 2024 yılında bedelli sermaye artırımları ile 46 milyar TL'lik yeni finansman sağlamıştır.

Böylelikle birincil piyasa işlemlerinde, halka arz ve sermaye artırımları vasıtasıyla 2024 yılında 105,5 milyar TL finansman sağlanmıştır. 2024 yılında gerçekleştirilen halka arz tutarının %27'sinin ortak satışı yoluyla gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Halka arzlarda ortak satışının yapıldığı durumda şirkete kaynak girişi olmamakta, elde edilen kaynak payını satan şirket ortağına aktarılmaktadır.

Bedelli sermaye artırımlarının bir kısmının Toptan Satışlar Pazarında gerçekleşmektedir. Toptan Satışlar Pazarında, pay senetlerinin sermaye artırımının yanı sıra, şirket paylarının ikincil halka arzı ve tahsisli veya toplu satışı yapılabilmektedir. Bu pazarda 2024 yılında toplamda 38 işlemle 35 milyar TL'lik satış gerçekleştirilmiştir. Bu tutarın 23 milyar TL'lik kısmı şirketlerin ortaklık yapısındaki değişimleri yansıtmaktadır.

Pay Senedi İkincil Piyasa İşlemleri

2024 yılında pay senedi işlem hacmi bir önceki yıla göre yalnızca %4 artarak 34 trilyon TL (1 trilyon dolar) olarak gerçekleşmiştir. Yılın ilk yarısında 155 milyar TL olan günlük ortalama işlem hacmi yılın ikinci yarısında 120 milyar TL'ye inmiştir.

Günlük ortalama işlem hacmi yıl genelinde 136 milyar TL olarak gerçekleşirken Nisan ayında en düşük tutar olan 68 milyar TL'ye kadar gerilemiş, Mayıs ayı içinde ise en yüksek 276 milyar TL'yi görmüştür.

2024 yılında pay piyasası işlem hacmi bir önceki yıla kıyasla %4 artarak 34 trilyon TL olmuştur.

PAY SENEDİ İŞLEM HACMİ (MİLYON TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yıldız Pazar	4,739,226	6,090,917	15,710,808	29,789,693	30,211,009	1.4%
Ana Pazar	1,738,370	1,298,308	1,851,287	2,456,464	3,470,165	41.3%
Alt Pazar	37,251	50,265	19,956	44,682	67,542	51.2%
Gelişen İşletmeler Pazarı	2,145	-	-	0	0	-
Girişim Sermayesi Paz.	107	1,447	1,896	499	163	-67.3%
Yapılandırılmış Ürünler Paz.	53,665	62,244	106,053	291,786	347,101	19.0%
Borsa Yatırım Fonu	21,490	22,303	30,767	164,195	188,134	14.6%
Varant ve Sertifika	32,167	39,940	75,286	127,581	157,699	23.6%
Gayrimenkul Sertifikası	8	0	0	0	0	-
Yatırım Ortaklıkları	-	-	-	-	1,267	-
Yakın İzleme Pazarı	8,591	5,864	5,469	7,349	13,506	83.8%
Piyasa Öncesi İşlem Platformu	1,465	4,204	3,574	12,604	22,109	75.4%
Emtia Pazarı	-	-	6,885	137,110	176,343	28.6%
Toplam İşlem Hacmi	6,543,570	7,462,984	17,685,973	32,695,506	34,064,089	4.2%
<i>Günlük İşlem Hacmi</i>	<i>26,070</i>	<i>29,733</i>	<i>70,462</i>	<i>131,837</i>	<i>135,714</i>	<i>2.9%</i>

01.10.2020 tarihinde Yıldız Pazar ve Ana Pazarda grup ayrımları kaldırılmış, Ana Pazar Grup 2 ve Gelişen İşletmeler Pazarı şirketleri Alt Pazar altında birleştirilmiştir.

01.01.2021 itibarıyla fiili dolaşım oranı %5'in altında olan paylar Piyasa Öncesi İşlem Platformu'na geçmiştir.

01.10.2021 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiştir.

14.09.2023 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiş, Yıldız Pazar ve Ana Pazar için asgari piyasa değeri tutarları arttırılmıştır.

29.09.2023 tarihinde Nitelikli Yatırımcıya İhraç pazarının ismi Girişim Sermayesi Pazarı olarak değiştirilmiştir.

29.12.2023 tarihinde kotasyon belirleme şartları değişmiş, Yıldız Pazar, Ana Pazar ve Alt Pazar için halka arz edilen payların asgari tutarları arttırılmıştır.

29.11.2024 tarihinde pazar belirleme kriterleri değişmiş, Yıldız Pazar ve Ana Pazar için asgari piyasa değeri tutarları arttırılmıştır

Ödünç Pay Piyasası İşlemleri

Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) 6 Şubat 2023 tarihli kararı ile Borsa İstanbul pay piyasalarında açığa satış yasağı getirilmesi sonucu Takasbank bünyesinde işletilen Ödünç Pay Piyasasında (ÖPP) 2024 yılında işlem gerçekleşmemiştir.

TAKASBANK ÖDÜNC PAY PİYASASI						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
İşlem Gören Menkul Kıymet Sayısı	271	66	57	46	0	-
İşlem Hacmi (milyon TL)	21,097	60,447	94,097	12,081	0	-
Günlük Ort. İşlem Hacmi (milyon TL)	83.7	242.8	373.4	47.8	-	-

Kaynak: Takasbank

Açığa Satış İşlemleri

2023 yılı Şubat ayından itibaren uygulanan açığa satış yasağı 2024 yılında da devam etmiştir.

2023 yılı başında meydana gelen Kahramanmaraş depremlerinin ardından Sermaye Piyasası Kurulu 6 Şubat 2023 tarihinde aldığı karar ile tüm paylarda açığa satış işlemlerinin yasaklandığını açıklamıştır. Piyasaların normalleşmesine rağmen söz konusu yasak 2024 sonuna kadar kaldırılmamıştır.

AÇIĞA SATIŞ İŞLEM HACMİ (MİLYON TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Pay Senedi	134,622	311,906	823,906	2,178,408	0	-
Borsa Yatırım Fonu	7	-	-	-	-	-
Toplam	134,629	311,906	823,906	2,178,408	0	-
Açığa Satış/Toplam Hacim	6.3%	4.8%	11.0%	12.3%	-	-

Kaynak: Borsa İstanbul

Vadeli İşlemler ve Opsiyonlar

Borsa İstanbul'da vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerindeki dayanak varlıklar ve bu dayanak varlıklara bağlı olarak işlem görebilen sözleşmeler şunlardır:

- Endeks - BİST-30, BIST Likit Banka, BIST Likit Dışı Banka 10, BIST Sürdürülebilirlik 25 vadeli işlem sözleşmeleri ve BIST 30 opsiyon sözleşmeleri
- Pay senetleri - 50 adet likit pay üzerine vadeli işlem sözleşmeleri ve 26 adet likit pay üzerine opsiyon sözleşmeleri (fiziki teslimatlı)
- Döviz - Dolar/TL, Avro/TL, Avro/Dolar, Ruble/TL, Yuan/TL, Sterlin/Dolar vadeli işlem sözleşmeleri, Dolar/TL opsiyon sözleşmeleri
- Fiziki Dolar/TL vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri
- Kıymetli madenler - TL/gram ve dolar/ons altın, dolar/ons gümüş, dolar/ons paladyum, dolar/ons platin, dolar/ton bakır vadeli işlem sözleşmeleri
- Enerji - (aylık, çeyreklik, yıllık) vadeli işlem sözleşmeleri
- Yabancı Endeks - Saraybosna Borsası fiyat endeksi vadeli işlem sözleşmeleri
- Fiziki Teslimatlı Devlet İç Borçlanma Senetleri - 2 adet DİBS üzerine vadeli işlem sözleşmeleri (fiziki teslimatlı)
- Faiz -TLREF vadeli işlem sözleşmeleri

Bu dayanak varlıklar içerisinde dolar/ton bakır sözleşmeleri ilk kez Aralık 2024'te işlem görmeye başlamıştır.

2024 yılında vadeli sözleşmelerde işlem hacmi, özellikle pay endekslerine ve kıymetli madenlere dayalı sözleşmelerdeki artış ile bir önceki yıla göre %41 artarak 16,4 trilyon TL'yi bulmuştur. Kontrat adeti olarak bakıldığında işlem miktarı %4 azalmıştır.

Yükümlülükleri devam eden katılımcıların piyasadaki uzun ve kısa pozisyon sayısının toplamını ifade eden açık pozisyon sayısı bir önceki yıl sonunda 14,6 milyon iken 2024 sonu itibarıyla 19,6 milyona çıkmıştır.

Toplam vadeli işlem hacmi %41 artmışken kıymetli madenlere dayalı sözleşmelerdeki %138'lik işlem hacmi artışı dikkat çekicidir.

VADELİ İŞLEMLER						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
İşlem Hacmi (milyon TL)	2,868,030	4,457,749	7,856,540	11,600,828	16,349,417	40.9%
Endeks	1,321,066	1,587,509	2,886,321	4,235,752	6,286,314	48.4%
Döviz	467,648	966,198	1,184,812	1,482,869	1,825,302	23.1%
Pay Senedi	776,280	1,566,826	3,434,298	5,369,490	7,016,496	30.7%
Kıymetli Madenler	300,936	335,450	350,903	512,672	1,221,189	138.2%
Elektrik	2,099	1,759	175	22	-	-
Yabancı Endeks	0.6	-	-	-	0.015	-
Metal	-	-	0.2	0.45	-	-
TLREF	-	7	32	23	101	339.1%
Günlük Ort. İşlem Hacmi (milyon TL)	14,744	38,133	45,678	47,461	73,945	55.8%
İşlem Miktarı (milyon adet)	1,518	2,075	2,724	2,083	1,999	-4.0%
Açık Pozisyon Sayısı (bin)	13,560	15,548	18,630	14,642	19,593	33.8%
Kaynak: Borsa İstanbul						
Hacim gerçekleşmeyen vadeli işlem sözleşmelerine tabloda yer verilmemiştir.						

Opsiyon sözleşmelerindeki işlemler ise 2024 yılında %174 artarak 165 milyar TL olmuştur. Bunda en büyük etken döviz piyasasındaki işlemler olmuştur. Diğer yandan, pay endekslerini dayanak alan sözleşme hacmi de %181 ile yüksek oranlı bir artış sergilemiştir.

OPSİYONLAR						
(milyon TL)	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Prim Hacmi	487	705	1,130	1,890	4,078	115.8%
İşlem Hacmi	14,892	22,699	30,851	60,011	164,579	174.2%
Endeks	4,757	7,032	8,767	12,772	35,845	180.7%
Pay Senedi	3,583	9,043	14,449	30,687	50,866	65.8%
Döviz	6,552	6,624	7,636	16,553	77,868	370.4%
<i>Günlük Ort. İşlem Hacmi</i>	59	92	123	238	661	177.7%
Kaynak: Borsa İstanbul						

Kaldıraçlı İşlemler

Döviz, emtia ve kıymetli madenlere dayalı olarak gerçekleştirilen ve kamuoyunda "foreks" olarak bilinen kaldıraçlı alım-satım işlemlerini sadece aracı kurumlar yapabilmektedir. 2024 yılında piyasada 37 aracı kurum işlem yapmıştır. Bu rakama piyasa yapıcıları, işlem aracıları ve tanıtım aracıları dâhildir.

KALDIRAÇLI İŞLEMLER						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Kurum Sayısı	40	39	39	38	37	-2.6%
Teminatlı Hesap Sayısı	38,526	37,715	32,775	32,263	30,407	-5.8%
Teminat Miktarı (milyon TL)	1,502	2,070	2,934	4,378	5,908	34.9%
Açık Pozisyon Değeri (milyar TL)	11,758	14,147	21,653	30,389	45,148	48.6%
Müşteriler ile Yapılan İşlem Hacmi (milyar TL)	6,286	6,112	12,893	12,411	24,252	95.4%
<i>Günlük Ort. İşlem Hacmi (milyar TL)</i>	24	23	50	38	79	107.9%
Kaynak: Takasbank						

Takasbank tarafından açıklanan verilere göre 2024 yılında müşterilerin kaldıraçlı işlem hacmi bir önceki yıla göre %95'lik bir artış ile 24 trilyon TL'yi aşmıştır. Teminatlı hesap sayısı 45.000 civarında kalırken, bu hesaplarda kaldıraçlı işlemler için 5,9 milyar TL'lik teminat bulunmaktadır.

Yatırım Fonları

Emeklilik fonları dahil toplam yatırım fonu büyüklüğü 2024 yılında %128 artarak 5,9 trilyon TL olmuştur.

Birliğimizce derlenen verilere göre emeklilik yatırım fonlarının portföyü 2024 yılında %63 büyüyerek 1,2 TL'ye çıkarken, yatırım fonları %156 artışla 4,7 trilyon TL'yi bulmuştur. Aşağıdaki tabloda sunulan portföy büyüklükleri raporun ilerleyen kısımlarında kullanılacak Takasbank verilerine kıyasla yurtdışında kurulu fonları da içermesinden ötürü ufak farklılıklar arz etmektedir.

Merkezi Kayıt Kuruluşu menkul kıymet ve gayrimenkul ile girişim sermayesi yatırım fonlarına nakit giriş-çıkışlarını fiyat etkisinden arındırarak yayınlamaktadır. Söz konusu verilere

göre 2024 yılında yatırım fonlarına 1,7 trilyon TL sermaye girişi olmuştur.

YATIRIM FONLARI						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Toplam Fon Sayısı	1,063	1,346	1,825	2,194	2,565	16.9%
Emeklilik Yatırım Fonları	404	372	384	375	379	1.1%
Yatırım Fonları	659	974	1,441	1,819	2,186	20.2%
Menkul Kıymet Yatırım Fonu	335	411	504	542	666	22.9%
Gayrimenkul Yatırım Fonu	45	76	105	145	188	29.7%
Girişim Sermayesi Yatırım Fonu	38	96	167	266	353	32.7%
Borsa Yatırım Fonu	13	15	15	17	21	23.5%
Serbest Yatırım Fonu	228	376	650	849	958	12.8%
Toplam Fon Portföyü	322,869	569,534	1,232,612	2,584,887	5,906,262	128.5%
Emeklilik Yatırım Fonları	171,015	243,834	433,534	754,672	1,229,881	63.0%
Yatırım Fonları	151,853	325,700	799,078	1,830,214	4,676,382	155.5%
Menkul Kıymet Yatırım Fonu	99,665	184,373	343,685	532,348	1,926,934	262.0%
Gayrimenkul Yatırım Fonu	9,085	16,719	36,670	79,405	161,105	102.9%
Girişim Sermayesi Yatırım Fonu	3,081	15,776	46,289	129,177	247,506	91.6%
Borsa Yatırım Fonu	3,925	7,377	14,416	62,780	88,745	41.4%
Serbest Yatırım Fonu	36,098	101,455	358,018	1,026,505	2,252,091	119.4%

Kaynak: TSPB

TCMB'nin faizi arttırdığı ortamda, sundukları istikrarlı getiri ve düşük risk profilleri sayesinde para piyasası fonları 2024 yılında yatırımcıların ilgisini çekmiş ve bu fonlara 805 milyar TL nakit girişi olmuştur.

2024 yılında para piyasası fonlarına 805 milyar TL sermaye girişi olmuştur.

Diğer yandan önceki yıllarda hayli rağbet gören serbest fonlara da nakit girişi 721 milyar TL ile devam etmiştir.

Girişim sermayesi yatırım fonlarına 55 milyar TL giriş olurken gayrimenkul yatırım fonlarına ise 33 milyar TL giriş gerçekleşmiştir. Geçmiş yıllarda olduğu gibi karma ve değişken fonlardan ise nakit çıkışı gerçekleşmiştir.

YATIRIM FONLARINA FON NAKİT AKIŞI (milyon TL)					
Fon Türü	2020	2021	2022	2023	2024
Para Piyasası	-16,514	6,823	47,675	75,723	805,327
Serbest	7,249	30,418	168,499	378,793	720,830
Katılım	-3,388	4,414	7,698	14,713	59,806
Girişim Sermayesi	1,042	5,852	10,742	21,314	54,768
Pay Senedi	3,402	9,462	12,632	-6,367	52,707
Gayrimenkul	1,283	4,250	2,753	7,826	32,786
Kıymetli Madenler	2,833	4	2,405	10,450	17,255
Borçlanma Araçları	-7,184	4,606	6,273	-3,357	8,763
Fon Sepeti	4,907	10,697	-4,593	-6,015	5,106
Garantili	0	0	0	-35	0
Korumalı	-19	-346	-647	-206	-40
Karma	499	2,529	-1,706	-868	-1,336
Değişken	1,228	912	2,197	-2,409	-2,374
Toplam	-4,663	79,622	253,928	489,562	1,753,567

Kaynak: MKK

Emeklilik fonları hariçtir.

Menkul Kıymet Yatırım Fonları

Takasbank tarafından derlenen verilere göre 2024 yılında menkul kıymet yatırım fonlarının büyüklüğü %171 artarak 4,1 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Portföy büyüklüğündeki artışın en büyük sebebinin, yaklaşık sekiz misline çıkan para piyasası fonları olduğu görülmektedir. 2023 yıl sonunda menkul kıymet fonlarının %10'unu oluşturan para piyasası fonları nakit girişlerin etkisiyle 2024 sonunda menkul kıymet fonlarının %31'ini oluşturur hale gelmiştir.

MENKUL KIYMET YATIRIM FONLARININ TÜRLERİNE GÖRE PORTFÖY DEĞERLERİ (milyon TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Borçlanma Araçları Şemsiye Fonu	23,409	35,466	54,218	66,442	111,248	67.4%
Özel Sektör Borçlanma Araçları Fonu	1,911	3,294	2,541	2,984	5,047	69.2%
Eurobond ve Yabancı Borç. Araçları Fonu	5,198	9,379	13,671	19,497	15,686	-19.5%
Diğer Borçlanma Araçları Fonu	16,301	22,793	38,007	43,962	90,514	105.9%
Değişken Şemsiye Fonu	12,493	17,119	30,027	39,268	57,567	46.6%
Fon Sepeti Şemsiye Fonu	9,111	26,132	30,590	41,699	65,666	57.5%
Yabancı Fon Sepeti Fonu	2,066	5,699	4,797	7,013	5,539	-21.0%
Fon Sepeti Fonu	7,045	20,432	25,463	33,277	57,873	73.9%
Hisse Senedi Şemsiye Fonu	10,607	24,418	63,991	88,154	177,444	101.3%
Endeks Hisse Senedi Fonu	1,255	2,325	6,523	10,056	21,608	114.9%
Katılım Hisse Senedi Fonu	339	403	3,510	5,036	11,914	136.6%
Hisse Senedi Fonu	6,902	13,546	48,102	60,977	121,168	98.7%
Yabancı Hisse Senedi Fonu	2,111	8,143	5,856	12,086	22,752	88.2%
Kıymetli Madenler Şemsiye Fonu	5,844	8,926	18,120	50,742	129,970	156.1%
Altın Fonu	5,204	8,061	13,599	36,550	78,128	113.8%
Altın Katılım Fonu	640	865	4,521	14,192	51,841	265.3%
Koruma Amaçlı Şemsiye Fonu	1,022	811	255	39	0	-
Para Piyasası Şemsiye Fonu	26,599	40,661	99,115	148,017	1,257,692	749.7%
Serbest Şemsiye Fonu	35,681	100,954	356,831	1,050,535	2,220,919	111.4%
Serbest Döviz Fon	12,019	56,357	180,012	611,268	1,402,556	129.5%
Diğer Serbest Fon	23,662	44,598	176,819	439,267	818,363	86.3%
Karma Şemsiye Fonu	1,316	4,873	4,479	4,864	3,963	-18.5%
Altın Hariç Katılım Fonu	2,250	7,569	14,626	29,247	92,935	217.8%
Toplam	128,332	266,928	672,253	1,519,007	4,113,444	170.8%

Kaynak: Takasbank Kurumsal Yatırımcı Portföy İstatistikleri

Serbest fonlar en büyük portföy değerine sahip fon sınıfı olmaya devam etmektedir.

2023 yılına kıyasla serbest şemsiye yatırım fonlarının portföy büyüklüğü de %111 artarak 2,2 trilyon TL'yi geçmiştir. Serbest şemsiye fonları ise menkul kıymet yatırım fonları portföy büyüklüğünün %54'ünü oluşturmaktadır.

Dünyada altın fiyatları 2024 yılında artış trendinde olmuştur. Borsa İstanbul verilerine göre, TL cinsinden bakıldığında ise altın fiyatları yıl boyunca %52 artış göstermiş, kıymetli maden fonlarının büyüklüğü yıl boyunca gözlenen 17 milyar TL'lik portföy girişleriyle beraber %156 artışla sene sonunda 130 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Altın hariç katılım fonlarının portföy büyüklüğünde 2023 yılında gözlenen artış devam etmiş, bu fonların portföy büyüklüğü %218 artarak 29 milyar TL olmuştur.

Değişken fonlardan 2,4 milyar TL'lik çıkış olurken portföy değeri %47 büyümüştür. Karma fonlardan yaklaşık 1,3 milyar TL net sermaye çıkışı yaşanırken, portföyde %18 civarında azalış gözlenmiştir.

Yatırım fonlarının portföyünde bulunan araçların dağılımı incelendiğinde, hisse fonlarından çıkışla yurtiçi pay senetlerinin payının 2,8 puan azalarak %9,3'e indiği görülmüştür. Kira sertifikaları dahil TL cinsi özel sektör borçlanma araçlarının payının bir yılda 4,1 puan azalışla 2024 sonunda %7,9 düzeyine gerilediği anlaşılmaktadır. Bu oranın 2020 yılında %22,4 olduğu düşünüldüğünde, düşüş dikkat çekicidir.

Diğer yandan, 2024 yılında menkul kıymet yatırım fonları portföyünde para piyasası işlemlerinin toplamdaki payının 16,3 puan artarak %30'u bulduğu görülmektedir. Bu artış para piyasası fonlarındaki büyümeyi yansıtmaktadır.

Menkul kıymet yatırım fonlarında para piyasası işlemlerinin payı %30'a çıkmıştır.

MENKUL KIYMET YATIRIM FONLARININ PORTFÖY DAĞILIMI					
	2020	2021	2022	2023	2024
Yurtiçi Pay Senedi	12.1%	12.2%	21.0%	12.1%	9.3%
Devlet İç Borçlanma Senetleri	4.1%	1.6%	2.5%	1.4%	2.9%
Kamu Kira Sertifikası**	0.2%	1.0%	0.5%	0.9%	1.0%
Özel Sektör Borçlanma Araçları	20.2%	4.8%	10.1%	6.4%	2.9%
Özel Sektör Kira Sertifikası	2.2%	1.3%	2.1%	1.5%	1.1%
Kamu Dış Borçlanma	4.9%	6.9%	9.2%	7.3%	4.1%
Özel Sektör Eurobond	10.8%	12.4%	10.7%	10.6%	14.8%
Mevduat-Katılım Hesapları	6.5%	22.8%	24.6%	28.9%	20.9%
Repo/Ters Repo - Takasbank Para Piyasası	18.1%	19.6%	5.1%	13.9%	30.2%
Kıymetli Madenler***	4.8%	3.0%	2.9%	3.4%	3.3%
Yabancı Hisse Senedi	6.7%	2.2%	2.9%	2.4%	1.3%
Yabancı Diğer Kıymetler	0.6%	4.5%	2.5%	3.6%	2.3%
Fon Katılma Payları	7.3%	6.3%	4.9%	5.6%	4.0%
Diğer*	1.5%	1.3%	1.2%	1.9%	1.8%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Kaynak: Takasbank Kurumsal Yatırımcı Portföy İstatistikleri					
*Portföy dağılımına katılmayan kıymetler, değerlendirme farkları ve vadeli işlemler nakit teminatlarını göstermektedir.					
**Kıymetli madenler cinsinden ihraç edilen kamu kira sertifikaları dışarıda bırakılmıştır.					
*** Kıymetli madenler cinsinden ihraç edilen kamu kira sertifikaları dahildir.					

2024 sonu itibarıyla 2,2 trilyon TL büyüklüğe ulaşarak menkul kıymet yatırım fonlarının %54'ünü oluşturan serbest fonların portföyünde kamu ve özel sektöre ihraç edilmiş dış borçlanma araçların payı 9 puan artışla %34'e yükselmiştir. Repo-ters repo ile Takasbank para piyasası işlemlerinin payı ise %13'ü bulmuştur. TL cinsinden mevduat ve katılım hesapları serbest fonların portföyünün %26'sını oluşturmaktadır.

2024 yılında yatırım fonlarında uygulanan stopaj oranları yıl içinde değişmiştir. Hisse senedi yoğun fonlar için yıl boyunca stopaj oranı %0 olarak sabit kalmıştır. Ancak para piyasası, borçlanma araçları, değişken, karma ve serbest fonlarda 01.01.2024 – 30.04.2024 tarihleri arasında stopaj oranı %0 iken, 01.05.2024 – 31.10.2024 döneminde %7,5'e, 01.11.2024 itibarıyla ise %10'a yükseltilmiştir.

TEFAS işlem hacmi %211 oranında artmıştır.

2024 yılında TEFAS aracılığıyla gerçekleşen işlem hacmi yıllık %211 artışla 5,8 trilyon TL olmuştur. En fazla işlem hacminin gerçekleştiği fon grubu serbest yatırım fonları olmuş, ikinci sırada para piyasası fonları gelmiştir. Para piyasası fonları, kısa vadeli tahvil ve bono/kira sertifikası fonları ile serbest fonların katılma paylarının TEFAS'ta işlem görmesi zorunlu olmayıp, ancak kurucunun talebi üzerine bu platform üzerinde işlem görmektedir.

TEFAS İŞLEM HACMİ (milyar TL)						
Tür	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Borçlanma Araçları Fonu	35.6	34.7	45.3	68.0	74.8	10.0%
Değişken Fon	37.8	31	44.2	77.1	111.7	44.9%
Fon Sepeti Fonu	17.8	47.7	50.3	67.0	116.4	73.7%
Hisse Senedi Fonu	24.6	36.4	92.6	190.5	334.8	75.7%
Karma Fon	1.6	6.5	7.2	7.0	6.4	-8.6%
Katılım Fonu	15.6	11.6	39.3	92.2	201.3	118.3%
Kıymetli Madenler Fonu	15.1	10.9	17.0	75.8	169.6	123.7%
Para Piyasası Fonu	8.1	39.3	129.0	449.5	2,060.7	358.4%
Serbest Fon	9.8	15.0	58.4	831.4	2,697.1	224.4%
Toplam	166.1	233.1	483.3	1,858.4	5,773.1	210.6%

Kaynak: TEFAS

Gayrimenkul ve Girişim Sermayesi Yatırım Fonları

Birliğimizce derlenen ve bu bölümün girişinde sunulan verilere göre girişim sermayesi fonu sayısı 2024 yılında 87 adetlik artışla yıl sonunda 353'e çıkarken, fon portföyü 55 milyar TL'lik sermaye girişinin de katkısıyla %92 büyümüştür.

Gayrimenkul yatırım fonlarının sayısı 43 adetlik artışla 188 olurken, bu fonların portföyü 33 milyar TL'lik sermaye girişinin de katkısıyla %103 oranında artarak 161 milyar TL olmuştur.

GAYRİMENKUL VE GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM FONLARININ PORTFÖY DAĞILIMI					
	2020	2021	2022	2023	2024
Gayrimenkul Yatırım Fonları	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Fon Katılma Payları	7.2%	13.4%	8.1%	7.6%	9.8%
Gayrimenkul Yatırımları	93.4%	86.3%	86.7%	90.5%	88.5%
Diğer	-0.6%	0.3%	5.2%	1.9%	1.7%
Girişim Sermayesi Yatırım Fonları	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Fon Katılma Payları	7.7%	4.8%	6.1%	14.2%	10.1%
Girişim Sermayesi Yatırımları	74.8%	89.4%	87.6%	72.2%	76.9%
Diğer	17.5%	6.2%	6.3%	13.5%	13.0%

Kaynak: Takasbank Kurumsal Yatırımcı Portföy İstatistikleri

İlgili düzenlemelere göre, gayrimenkul fonlarının portföy değerinin %75'ten fazlasının gayrimenkul yatırımlarından oluşması, girişim sermayesi yatırım fonlarında ise, portföy değerinin %80'inin bir veya birden fazla girişim sermayesi yatırımından oluşması gerekmektedir. Bununla birlikte, bir hesap dönemi içinde; KOBİ niteliği sağlayan girişim şirketlerine yapılan yatırımların, fon toplam değerinin %10'unu geçmesi halinde %80'lik yatırım sınırı %51 olarak uygulanmaktadır. Girişim sermayesi fonlarında girişim

yatırımlarının payı 2024 sonu itibarıyla %77 iken, gayrimenkul yatırım fonlarında gayrimenkul yatırımlarının payı %88'dir.

Emeklilik Yatırım Fonları

2024 yılında devlet katkısı dahil gönüllü ve otomatik katılım emeklilik fonlarının toplam portföy büyüklüğü, %63 büyüyerek 1,2 trilyon TL'yi aşmıştır.

Portföy büyüklüğü 1,2 milyar TL'yi aşan emeklilik yatırım fonlarının %82'sini gönüllü bireysel emeklilik fonları oluşturmaktadır. 2024 yılı sonunda gönüllü emeklilik yatırım fonlarının portföy büyüklüğü %63 artmıştır.

Emeklilik fonlarının toplam portföy değeri %63 artışla 1,2 trilyon TL'yi aşmıştır.

Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM) tarafından yayınlanan verilere gönüllü emeklilik sisteminde devlet katkıları ödemeleri dikkate alınmadan hesaplanan ve yıl içinde ödenen aylık kişi başı ortalama düzenli katkı payı tutarı 2024 yılında %57 artışla 1.725 TL'ye yükselmiştir.

2024 yılı sonu itibarıyla düzenli ödemeler 2023 yılı sonuna oranla %66 artışla 242,5 milyar TL'ye çıkmıştır. Ek katkı payı ödemeleri ise; 2024 yılı sonu itibarıyla 2023 yılı sonuna oranla %113 artışla 100,4 milyar TL'ye çıkmıştır. 2024 yılında ek katkı paylarının toplam ödemelere oranı ise %35,6'ya ulaşmıştır.

2013 yılından itibaren gönüllü bireysel emeklilik sisteminde katılımcı tarafından ödenen katkı paylarına devlet katkısı yapılmaktadır. 2022 yılı itibarıyla söz konusu devlet katkısı oranı %25'ten %30'a çıkarılmıştır. Katılımcı başına yıllık devlet katkısı, ilgili yıldaki brüt asgari ücretin %30'unu geçememekte olup 2024 yılı için bu rakam 72.009 TL olarak hesaplanmaktadır. Bu tutar, önceki senenin devlet katkı payı üst limitinin %71 oranında üzerindedir. 2024 yılında devlet katkısı üst limitinin tamamını kullanan katılımcı sayısı %35 artarak 173 bine yükselmiştir. 2024 yılında devlet katkısı fonları %79 büyüyerek toplam portföyün %12'sini oluşturur hale gelmiştir.

Otomatik katılımda ise yine devlet katkısı bulunmakta olup ödemeler esas olarak taahhüt olarak hesaplara kaydedilmekte, sistemde en az üç yıl kalınması durumunda kaydi olarak izlenen devlet katkılarının %15'i nakit hesaplarına aktarılmakta ve bu oran sistemde kalma süresi ile paralel olarak artmaktadır. Bu tutarlar üç yılın dolması sebebiyle 2020 yılında nakdileşmeye başlamıştır.

Mart 2023'te yapılan düzenleme ile BES (Bireysel Emeklilik Sistemi) sözleşmeleri, bankalarda teminat olarak gösterilebilecek hale gelmiştir. Ancak bu düzenleme, Haziran 2024'te yürürlüğe girerek BES teminatlı kredi kullanımına imkân tanınmıştır. Bu düzenleme ile, bireylerin BES'te kalmaya devam etmeleri teşvik edilmekte ve yeni bireylerin sisteme katılımı sağlanması hedeflenmektedir.

Özel emeklilik sisteminde kıymetli maden fonları en yüksek portföy değerine sahip fon türüdür.

Fon türlerine göre bakıldığında emeklilik fonlarının portföyündeki büyümede altın fonlarındaki büyümenin etkili olduğu gözlenmektedir. 2024 sonu itibarıyla en yüksek birikim kıymetli maden fonlarındadır. Hem altın fiyatlarındaki artış hem de bu fonlara ilginin sürmesiyle bu fonlarının portföy büyüklüğü 2024 yılında %67 artarak 390 milyar TL'ye ulaşmıştır.

EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ TÜRLERİNE GÖRE BÜYÜKLÜK DAĞILIMI (milyon TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Kıymetli Madenler	36,030	63,542	106,947	233,943	389,685	66.6%
Altın Katılım Fonu	17,093	37,862	63,275	125,665	283,392	125.5%
Altın Fonu	18,937	25,680	43,672	108,206	106,293	-1.8%
Borçlanma Araçları Fonu	33,916	48,702	67,735	104,271	111,606	7.0%
Özel Sektör Borçlanma Araçları Fonu	1,418	3,409	3,901	4,418	7,781	76.1%
Kamu Borçlanma Araçları Fonu	13,851	23,269	32,544	48,562	46,246	-4.7%
Dış Borçlanma Araçları Fonu	8,042	12,375	18,315	34,915	34,523	-1.1%
Borçlanma Araçları Fonu	10,605	9,649	12,975	16,376	23,055	40.8%
Değişken Fon	34,492	47,414	78,838	120,257	174,032	44.7%
Katılım Değişken Fon	17	31	222	439	945	116.0%
Değişken Fon	34,476	47,383	78,616	119,818	173,087	44.5%
Para Piyasası Fonu	11,309	13,470	11,955	21,703	80,011	268.7%
Hisse Senedi Fonu	7,609	11,580	45,505	74,345	165,267	122.3%
Karma Fon	3,368	6,234	8,474	21,922	20,867	-4.8%
Fon Sepeti Fonu	894	2,626	9,177	16,254	30,806	89.5%
Endeks Fon	1,017	1,715	6,705	14,051	16,111	14.7%
Katılım Fonu	502	999	1,500	3,853	7,304	89.6%
Kira Sertifikası Katılım Fonu	18	39	56	76	483	536.0%
Katılım Fonu	484	959	1,444	3,778	6,820	80.5%
Standart Fon	9,493	9,887	17,642	19,414	25,408	30.9%
Standart Fon	6,628	6,381	11,345	12,714	16,726	31.6%
Standart Fon (Katılım)	2,865	3,507	6,298	6,700	8,683	29.6%
Yaşam Döngüsü Hedef Fon	0	0.1	2	94	550	485.1%
Devlet Katkısı Fonu	21,688	23,162	50,282	81,272	144,803	78.1%
Devlet Katkısı Fonu	19,519	20,238	44,219	71,871	127,916	78.0%
Devlet Katkısı Fonu (Katılım)	2,169	2,924	6,063	9,402	16,886	79.6%
OKS Başlangıç Fonu	617	861	1,186	2,528	3,921	55.1%
OKS Başlangıç Fonu (Katılım)	673	865	1,372	3,298	5,164	56.3%
OKS Standart Fon	3,388	4,698	9,399	13,709	21,631	57.5%
OKS Standart Fon (Katılım)	6,060	8,282	15,796	21,635	32,538	50.4%
Toplam	171,056	244,037	432,513	752,455	1,229,864	63.4%

Kaynak: Takasbank Kurumsal Yatırımcı Portföy İstatistikleri

Portföy büyüklüğü açısından altın fonlarını, 2024 yılında %45 büyüyerek 174 milyar TL olan değişken fonlar izlemektedir. En büyük üçüncü grup olan hisse senedi fonlarının portföyü ise %122 artışla 165 milyar TL olmuştur.

Gönüllü bireysel emeklilik sistemindeki devlet katkısının değerlendirildiği devlet katkısı fonu portföy büyüklüğü 2024 yılında %78 artarak 145 milyar TL olmuştur. 2023 yılı başındaki Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra bazı emeklilik fonlarında borsa ile ilgili yeni düzenlemeler yürürlüğe girmiş, gönüllü bireysel emeklilik sistemine ilişkin portföy sınırlamalarındaki değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Buna göre devlet katkısının değerlendirildiği fonların pay senedi yatırımlarına getirilen alt sınır, portföyün %10'undan %30'una yükseltilmiştir. 2024 yılı sonunda katkı fonlarının portföy içerik

dağılımı incelendiğinde toplam portföy büyüklüğünün %44'ünü kamu iç borçlanma senetleri oluşturmaktadır. İkinci sırada ise %35 ile hisse senetleri gelmektedir.

Sisteme giriş aşamasında herhangi bir fon tercihinde bulunmayan kişilerin birikimlerinin değerlendirildiği standart fonların büyüklüğü, faizsiz katılım fonları dâhil, 25 milyar TL olup bu fonların yönetimine ilişkin portföy sınırlamaları Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

Yatırım fonlarında para piyasası fonlarına giriş olurken, emeklilik yatırım fonlarında para piyasasının payının arttığı görülmektedir. Emeklilik yatırım fonlarında para piyasası fonlarının ağırlığının 2024 yılında %7 civarında olup bu oran önceki yıla göre 4 puanlık artış göstermiştir.

2017 yılından itibaren düzenli bir artış gösteren OKS fonlarının toplam büyüklüğü Emeklilik Gözetim Merkezi verilerine göre 2024 sonu itibarıyla 63 milyar TL olmuştur. Otomatik katılım sistemiyle bireysel emeklilik sistemine dahil yatırımcıların cayma süresi boyunca yatırımlarını değerlendireceği bir fon olarak tasarlanan başlangıç fonlarının portföyü ise aynı tarihte 9 milyar TL olmuştur. Otomatik katılım sistemine dahil edilen katılımcıların cayma süresi sonunda seçim yapmamaları durumunda yatırımlarının değerlendirileceği fon tipi OKS standart fonlardır. Portföy sınırlamaları Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan bu fonların 2024 sonu toplam büyüklüğü -katılım fonları dahil 54 milyar TL'dir. Otomatik katılım sisteminde standart fon, başlangıç fonu ve dışında değişken fonlar da müşterilere sunulmaktadır. Otomatik katılımın özel emeklilik toplamı içindeki payı 2024 sonunda yıllık bazda değişmeyerek %7 olmuştur.

Emeklilik fonlarının dağılımı faizli/faizsiz ürünler dağılımında incelendiğinde 2024 sonu itibarıyla devlet katkısı hariç gönüllü bireysel emeklilik fonlarının %32'sinin, otomatik katılım sisteminde biriken toplam fon tutarının ise %58'inin faizsiz fonlardan oluştuğu gözlenmektedir. Gönüllü bireysel emeklilik fonları tarafından 2023 yılı sonunda faizsiz fonların payı %24 iken bu payın 2024 yılında 7 puan arttığı gözlemlenmektedir.

Otomatik katılım sistemindeki fonların %58'i faizsiz fonlardır.

EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ FAİZLİ/FAİZSİZ FON DAĞILIMI (milyon TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Gönüllü Bireysel Emeklilik Fonları	137,583	200,955	347,685	613,802	997,604	62.5%
Faizli	111,255	156,033	268,531	467,382	677,402	44.9%
Faizsiz	26,328	44,922	79,154	146,420	320,202	118.7%
Otomatik Katılım Emeklilik Fonları	11,290	15,430	31,098	48,998	81,389	66.1%
Faizli	4,250	5,957	12,395	20,241	34,408	70.0%
Faizsiz	7,040	9,473	18,703	28,757	46,981	63.4%
Devlet Katkısı Fonları	21,612	23,006	50,072	80,402	143,166	78.1%
Faizli	19,451	20,109	44,004	71,022	126,297	77.8%
Faizsiz	2,161	2,897	6,068	9,380	16,869	79.8%
Toplam Emeklilik Yatırım Fonları	170,485	239,391	428,855	743,202	1,222,159	64.4%
Faizli	134,956	182,099	324,930	558,645	838,107	50.0%
Faizsiz	35,529	57,292	103,925	184,557	384,052	108.1%
Kaynak: EGM						

Gönüllü bireysel emeklilik fonlarındaki faizsiz fonların payı 2023 yılında %24 iken 2024 yılında bu pay %32'e artmıştır. Bunun temel nedeni katılım esaslı kıymetli maden fonları yatırımlarının artışıdır.

Kıymetli maden fonlarına ilgi faizsiz emeklilik fonlarının payını arttırmıştır.

Emeklilik yatırım fonlarının portföy dağılımına bakıldığında %30,6 payla en fazla tercih edilen ürünler kıymetli madenlerdir. İkinci olarak en fazla tercih edilen ürün ise 2023 yılına kıyasla 25.3 ile pay senetleri olmuştur.

Emeklilik fonlarının portföyünde yer alan fon katılma paylarının payı ise %7,6 olmuştur. Emeklilik fonlarının portföylerinin %0,8'i gayrimenkul ve %2'si ise girişim sermayesi fonu katılma paylarından oluşmaktadır.

EMEKLİLİK YATIRIM FONLARIN PORTFÖY DAĞILIMI					
	2020	2021	2022	2023	2024
Yurtiçi Pay Senedi	12.9%	12.6%	22.7%	23.6%	25.3%
Devlet İç Borçlanma Senetleri	20.7%	15.7%	13.9%	9.1%	10.6%
Kamu Kira Sertifikası	4.7%	4.3%	4.6%	3.3%	3.1%
Özel Sektör Borçlanma Araçları	8.6%	7.6%	4.9%	3.9%	2.4%
Özel Sektör Kira Sertifikası	1.6%	0.9%	0.6%	0.4%	0.5%
Kamu Dış Borçlanma	12.4%	15.3%	11.3%	10.9%	6.1%
Özel Sektör Eurobond	1.5%	1.3%	1.4%	1.3%	0.7%
Mevduat-Katılım Hesapları	6.2%	5.6%	4.9%	3.8%	3.1%
Repo/Ters Repo - Takasbank Para Piyasası	5.0%	2.2%	1.9%	1.8%	5.3%
Kıymetli Madenler	20.3%	25.9%	23.7%	28.1%	30.6%
Yabancı Pay Senedi	2.2%	0.8%	1.7%	2.7%	2.4%
Yabancı Diğer Kıymetler	0.1%	2.8%	1.9%	2.6%	1.1%
Fon Katılma Payları	2.8%	4.0%	5.9%	7.5%	7.6%
Gayrimenkul Fonu Katılma Payları	0.9%	0.8%	0.9%	0.8%	0.8%
Girişim Sermayesi Fonu Katılma Payları	0.6%	1.6%	2.1%	2.2%	2.0%
Borsa Yatırım Fonları Katılma Payları	0.9%	0.6%	0.7%	2.0%	2.2%
Yatırım Fonları Katılma Payları	0.4%	1.0%	2.2%	2.5%	2.6%
Diğer*	0.9%	1.0%	0.7%	1.0%	1.3%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Kaynak: Takasbank Kurumsal Yatırımcı Portföy İstatistikleri					
* Portföy dağılımına katılmayan kıymetler, değerlendirme farkları ve vadeli işlemler nakit teminatlarını göstermektedir.					
**Kıymetli madenler cinsinden ihraç edilen kamu kira sertifikaları dışarıda bırakılmıştır.					

2021 yılından itibaren bireysel emeklilik sistemi katılımcıları, İstanbul Takas ve Saklama Bankası tarafından işletilen Bireysel Emeklilik Fon Alım Satım Platformu (BEFAS) aracılığıyla diğer emeklilik şirketlerinin fonlarını da alıp satabilme imkanına kavuşmuştur.

2024 yılında BEFAS aracılığıyla gerçekleştirilen işlem hacmi önceki yıla kıyasla hatırı sayılı şekilde artsa da 18 milyar TL ile TEFAS'a kıyasla hayli sınırlı olmuştur.

BEFAS İŞLEM HACMİ (milyon TL)				
Tür	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Hisse Senedi Fonu	1,448	5,473	19,158	250.0%
Değişken Fon	985	4,446	10,552	137.3%
Altın Fonu	250	1,394	5,590	301.0%
Endeks Fon	607	2,642	5,002	89.3%
Fon Sepeti Fonu	115	792	1,472	85.9%
Altın Katılım Fonu	169	914	3,838	319.9%
Dış Borçlanma Araçları Fonu	61	314	493	57.0%
Kamu Yabancı Para Cinsinden Borçlanma Araçları	249	447	564	26.2%
Karma Fon	127	494	755	52.8%
Katılım Fonu	117	510	1,208	136.9%
Borçlanma Araçları Fonu	53	149	403	170.5%
Kıymetli Madenler	4	157	-	-
Özel Sektör Borçlanma Araçları Fonu	25	150	264	76.0%
Katılım Standart Fon	41	96	209	117.7%
Katılım Değişken Fon	20	90	192	113.3%
OKS Katılım Standart Fon	22	115	120	4.3%
OKS Standart Fon	5	14	24	71.4%
Kamu Borçlanma Araçları Fonu	3	13	22	69.2%
Standart Fon	26	28	92	228.6%
Kamu Kira Sertifikası Fonu	24	54	-	-
Kira Sertifikası Katılım Fonu	-	-	101	-
Kira Sertifikası Fonu	-	-	43	-
Yaşam Döngüsü/Hedef Fon	0.1	26	113	334.6%
Merkezi Alacağın Devri Fonu	-	-	199	-
Toplam	4,351	18,318	50,420	175.2%
Kaynak: TEFAS				

Yatırımcılar

Bu bölümde önce Türkiye'deki finansal tasarruflar hakkında genel bir değerlendirme yapılacak, ardından çeşitli sermaye piyasası araçlarının yatırımcılarına ilişkin gelişmelere dair detaylı bilgi verilecektir.

Yatırım Tercihleri

Birliğimiz tarafından hesaplanan yurtiçinde değerlendirilen finansal varlık verilerine göre toplam tasarruf 2024 sonunda önceki yıla göre %34 artarak 33,6 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Yurtiçi tasarrufların %55'ini oluşturan mevduat 2024 yılında %27 artışla 18,6 trilyon TL'ye çıkmıştır. 2024 yılı sonunda Türk lirası cinsinden mevduat yıllık bazda %37 artarak 12 trilyon TL'ye çıkmıştır. Bu tutar kur korumalı mevduatı da içermektedir.

Yurtiçindeki finansal tasarruflarda TL cinsinden yatırımların payı artmıştır.

Raporumuzun Finansal Araçların Getirileri bölümünde detaylı olarak incelendiği üzere Türk lirası cinsinden mevduatın getirisinin yükseldiği ve Türk lirasına olan güvenin arttığı 2024 yılında mevduat kompozisyonunda Türk lirası cinsinden mevduatın payı artmıştır. Dövizdeki oynaklığın azalması ve caydırıcı düzenlemeler ile kur korumalı mevduatın TL cinsinden mevduata oranı azalmaya devam ederek 2023 yılı sonunda %30 iken, 2024 yılı sonunda %9'a kadar gerilemiştir.

Döviz cinsinden mevduatın dolar bazında ise %8 oranında azalarak 182 milyar dolara gerilediği görülmektedir. Buna karşın, Türk lirası cinsinden hesaplandığında döviz cinsinden mevduat 2024 yılında %11 artış göstermiştir.

Yurtiçinde ihraç edilen kamu tahvil ve bonolarının piyasa değeri %49 artarken, yurtdışında ihraç edilen ve saklaması Türkiye'de yapılan kamu ve özel sektör eurobond'larının değeri kamu kesiminin artan ihraçları ile dolar cinsinden %22 artışla 79 milyar dolar olmuştur. Türk lirası cinsinden bakıldığında bu tutar %46 oranında artarak 2,8 trilyon TL'ye yaklaşmıştır.

Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin piyasa değeri ise %37 artarak 5,7 trilyon TL'ye çıkmıştır.

Tasarruf sahiplerini yurtiçi ve yurtdışı yerleşik olarak iki grupta incelemek faydalı olacaktır. Portföyleri 29,7 trilyon TL seviyesinde olan yurtiçi yerleşiklerin toplam tasarruflar içindeki payı 2024 sonu itibarıyla %88'dir.

Yurtiçi yerleşiklerin tasarruflarının dağılımı incelendiğinde, 2024 yılında yabancı para cinsinden mevduatın dolar bazında azalması ve Türk lirasının değer kazanmasının etkisiyle yabancı para cinsinden mevduatın artışının kısıtlı kalması sonucunda mevduatın toplam portföydeki payının 2 puan azalarak %59'a düştüğü gözlenmektedir. Türk lirası cinsinden mevduatın yurtiçi yerleşiklerin toplam mevduatındaki payı %62'den %67'ye çıkmıştır.

YURTIÇİ FİNANSAL VARLIKLAR (milyar TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Toplam	5,834.0	8,439.2	15,748.5	25,154.8	33,591.6	33.5%
Mevduat (Katılım Fonları dâhil)	3,414.0	5,193.5	8,762.2	14,622.2	18,555.4	26.9%
TL	1,538.6	1,870.5	4,743.0	8,795.2	12,085.4	37.4%
Döviz	1,871.4	3,316.2	4,006.8	5,803.8	6,428.4	10.8%
Kıymetli Madenler	3.9	6.7	12.4	23.3	41.6	78.6%
Sabit Getirili Menkul Kıymetler	1,677.6	2,373.4	4,390.3	6,375.8	9,324.4	46.2%
Devlet İç Borçlanma Senetleri	1,219.8	1,540.3	3,090.7	4,167.4	6,203.7	48.9%
Özel Sektör Borçlanma Senetleri	129.6	151.4	216.5	301.4	343.2	13.9%
Eurobond	328.2	681.7	1,083.1	1,907.1	2,777.4	45.6%
Pay Senetleri	742.5	872.4	2,596.0	4,156.7	5,711.8	37.4%
Yurtiçi Yerleşikler	5,222.9	7,756.4	14,420.9	22,581.1	29,700.3	31.5%
Mevduat (Katılım Fonları dâhil)	3,229.3	4,905.6	8,220.0	13,684.5	17,398.7	27.1%
TL	1,499.4	1,829.0	4,631.3	8,506.0	11,650.8	37.0%
Döviz	1,729.9	3,076.6	3,588.7	5,178.5	5,747.9	11.0%
Sabit Getirili Menkul Kıymetler	1,612.8	2,326.1	4,365.3	6,296.6	8,695.7	38.1%
Devlet İç Borçlanma Senetleri	1,156.8	1,495.1	3,067.4	4,089.8	5,587.7	36.6%
Özel Sektör Borçlanma Senetleri	127.8	149.4	214.8	299.7	330.6	10.3%
Eurobond	328.2	681.7	1,083.1	1,907.1	2,777.4	45.6%
Pay Senetleri	380.8	524.7	1,835.6	2,600.0	3,605.9	38.7%
Yurtdışı Yerleşikler	611.1	682.8	1,327.6	2,573.7	3,891.3	51.2%
Mevduat (Katılım Fonları dâhil)	184.7	287.9	542.2	937.7	1,156.7	23.4%
TL	39.2	41.6	111.7	289.2	434.7	50.3%
Döviz	141.5	239.7	418.1	625.2	680.4	8.8%
Kıymetli Madenler	3.9	6.7	12.4	23.3	41.6	78.6%
Sabit Getirili Menkul Kıymetler	64.8	47.2	24.9	79.3	628.7	693.0%
Devlet İç Borçlanma Senetleri	63.0	45.2	23.3	77.5	616.0	694.6%
Özel Sektör Borçlanma Senetleri	1.8	2.0	1.6	1.7	12.7	624.8%
Pay Senetleri	361.7	347.7	760.4	1,556.7	2,105.9	35.3%
Kaynak: MKK, TCMB, TSPB hesaplamaları						

Mevduatın ağırlığının azalmasıyla yurtiçi yerleşiklerin tasarruflarında sermaye piyasası yatırımlarının payı %39,5'ten %41,7'ye çıkmıştır. 2024 yılında yurtiçi yerleşiklerin toplam portföylerindeki en yüksek oransal artışı gösteren sermaye piyasası aracı sınıfı %46 artışla eurobond yatırımları olmuştur. Daha uzun vadeli bakıldığında, yerli yatırımcıların eurobond yatırımlarına ilgisinin 2019 yılında artmaya başladığı gözlenmektedir. 2018 sonunda yerli yatırımcıların eurobond yatırımları 24 milyar dolar iken, 2024 sonunda bu tutar 78 milyar doları bulmuştur. Yine de bu tutar yurtiçi yerleşiklerin yatırımlarının yalnızca %9'u kadardır. Pay senetlerinin yerli yatırımcıların portföyündeki payı 2024 sonunda önceki yıla göre fazla değişmeyerek %12 olmuştur.

Yurtdışı yerleşiklerin yatırımları incelendiğinde ise, Türkiye'deki finansal yatırımların önceki yıla göre TL bazında

Yurtiçi yerleşiklerin yatırımlarının %29'u sabit getirili menkul kıymetlerde, %12'si hisse senetlerindedir.

%51 artarak 2024 sonunda 3,9 trilyon TL'ye, dolar bazında ise %26 artışla 110 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Bununla beraber, kullanılan veri setinde yer alan yabancı sahipliğindeki pay senetlerinin bir kısmının ileride açıklanacağı üzere doğrudan yatırım niteliğinde olduğu veriler değerlendirilirken dikkate alınmalıdır. TCMB tarafından açıklanan kur ve fiyat etkilerinden arındırılmış verilere göre 2024 yılında yabancıların Türkiye'deki pay senedi yatırımlarının 2,7 milyar dolar düzeyinde azaldığı hesaplanmaktadır.

Yurtdışı yerleşiklerin Türkiye'deki finansal yatırımlarının %54'ü pay senetlerinden oluşmaktadır.

2024 sonu itibarıyla yurtdışı yerleşiklerin Türkiye'deki finansal yatırımlarının %54'ü pay senetlerinden oluşmaktadır. Bu tutar ileride inceleneceği üzere MKK'da saklaması yapılan pay senetlerinin %37'sini oluşturmaktadır.

2018 yılından itibaren Türk lirası bazında dahi azalan yurtdışı yerleşiklerin SGMK portföyleri 2023 yılında sınırlı bir artış kaydetmiştir. 2024 yılında ise yabancı yatırımcılar kur ve fiyat etkilerinden arındırılmış verilere göre 23 milyar dolarlık SGMK alımı gerçekleştirmiş olsa da bu yatırımların Türkiye'deki finansal varlıklarına oranı yalnızca %2 gibi düşük bir oranda kalmıştır.

TCMB tarafından açıklanan veriler özel kesimin yurtdışındaki finansal varlıklarının hanehalkına ait kırımını da ayrıca vermektedir. 2024 sonu itibarıyla hanehalkı varlıkları, 2023 sonuna göre %45 artışla 18 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir.

HANEHALKI FİNANSAL VARLIKLARI (MİLYAR TL)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Mevduat	1,921	2,979	4,561	7,971	10,447	31.1%
Vadesiz	642	1,153	1,624	2,597	3,523	35.6%
Vadeli	1,279	1,826	2,937	5,374	6,924	28.8%
Borçlanma Araçları	77	129	220	383	445	16.2%
Kısa	21	13	12	12	31	159.3%
Uzun	56	116	208	371	414	11.6%
Yatırım Fonları	80	195	423	1,012	2,789	175.7%
Para Piyasası	27	29	52	96	853	790.7%
Diğer Yatım Fonları	53	166	371	916	1,936	111.4%
Emeklilik Yatırım Fonları ve Sigorta	242	339	593	1,042	1,714	64.5%
Hisse Senedi	291	404	1,134	1,653	2,136	29.2%
Diğer	56	77	170	282	471	67.2%
Dolaşımdaki Para	64	109	120	98	82	-16.3%
Toplam	2,730	4,232	7,222	12,441	18,085	45.4%
Mevduat Dağılımı						
TL Mevduatı	42%	35%	52%	62%	65%	-
Yabancı Para Mevduatı	58%	65%	48%	38%	35%	-

Kaynak: TCMB, TSPB hesaplamaları

Hanehalkı tasarruflarının %58'i mevduattan oluşmaktadır. Bu oran 2024 yılında önceki yıla göre 6 puan düşmüştür. Mevduatın kırılımına bakıldığında ise, 2021 sonunda %65'e kadar yükselmiş olan yabancı para cinsinden mevduatın payının 2024 sonunda %35'e indiği görülmektedir. Söz

konusu gelişmede Türk lirasındaki reel değerenme de etkili olmuştur. 2024 yılı gelişmelerine dolar cinsinden bakıldığında hanehalkının yabancı para cinsinden mevduatı değışemeyerek 102 milyar dolarda kaldığı gözlenmektedir.

2024 yılında hanehalkı varlıklarında en yüksek artış yatırım fonlarında olmuştur. Bu tutar 2023 yılsonuna göre %176 artış göstererek 2,8 trilyon TL'yi bulmuştur. Alt kırılımlara bakıldığında para piyasası fonlarındaki %791'lik artış dikkat çekicidir. Yatırım fonlarının hanehalkı varlıklarındaki payı %8'den %15'e yükselmiştir. Emeklilik fonları ve sigorta sözleşmeleri 2023 sonuna göre %65 büyümüştür. Yatırım fonları ile emeklilik fonları ile sigorta sözleşmelerinin, diğer bir deyişle kolektif yatırımların hanehalkı tasarruflarındaki payı 8 puan artışla %25'i bulmuştur.

2024 yılında hanehalkı varlıklarında en yüksek artış yatırım fonlarında olmuş, yatırım fonlarının payı önceki yıla göre 7 puan artarak %15'e yükselmiştir.

Pay Senedi Yatırımcıları

Halka açık pay senetlerinin portföy değeri 2024 yılında bir önceki yıla göre %37 artarken, yatırımcı sayısı ise bir önceki yıla göre %10 azalarak 6,9 milyon kişiye düşmüştür.

PAY SENEDİ YATIRIMCI SAYILARI						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	1,976,976	2,341,920	3,766,443	7,614,944	6,839,739	-10.2%
Bireysel	1,970,425	2,333,593	3,757,324	7,604,349	6,829,013	-10.2%
Fon	493	614	784	934	1,114	19.3%
Tüzel	5,743	7,382	7,995	9,303	9,252	-0.5%
Yatırım Ortaklığı	28	29	35	36	42	16.7%
Diğer	287	302	305	322	318	-1.2%
Yabancı	11,964	13,147	17,044	28,917	29,405	1.7%
Bireysel	9,192	10,652	14,775	26,587	26,938	1.3%
Fon	1,504	1,339	1,203	1,257	1,349	7.3%
Tüzel	1,264	1,154	1,064	1,071	1,113	3.9%
Diğer	4	2	2	2	5	150.0%
Toplam	1,988,940	2,355,067	3,783,487	7,643,861	6,869,144	-10.1%

Kaynak: MKK

2024 yılında BIST 100 endeksi yıllık bazda %32 yükselmiş ve yıl boyunca gerçekleşen 34 halka arza yıl boyunca katılım düşerek devam etmiştir. 2023 yılında halka arzlara katılan yerli bireysel yatırımcı sayısı ortalama 2,3 milyon kişi olmuş iken Mayıs 2024'ten itibaren bu sayı hızla gerilemeye başlamış yılın ikinci yarısında 490 bine kadar inmiştir. (Bu rakamlar tekil yatırımcı sayısını göstermemekte olup, birden fazla kurumda işlem yapan yatırımcılar birden fazla sayılmaktadır.) Buna paralel olarak, pay senetlerine yatırım yapan yerli bireysel yatırımcı sayısı 2024 yılı Mayıs ayında en yüksek 8,2 milyonu görmüş, yılı ise %10 azalışla (775.207 kişi) 6,8 milyonda kapatmıştır.

2024 yılında hem portföy büyüklüğü hem de sayı olarak en çok artışı sergileyen yatırım fonlarının pay yatırımları olmuştur. Bu dönemde pay senetlerine yatırım yapan yerli fon sayısı %19 artışla 1.114 olurken, portföy büyüklüğü %87 artmıştır. Yatırım fonlarının toplam halka açık senet

sahipliğindeki payı önceki üç yıl yıllarda %9 civarında seyredirken 2024 yılında %12,5'ye yükselmiştir.

Yurtiçi bireysel yatırımcıların halka açık paylardaki sahiplik oranı 3 puan azalarak %32'ye inmiştir.

Yurtiçi bireysel yatırımcıların pay yatırımlarının değeri 1,8 trilyon TL'ye çıkarken, bu yatırımcıların saklaması MKK tarafından yapılan pay senedi portföy büyüklüğündeki payı 2023 yılına göre 3 puan azalarak %32 olarak gerçekleşmiştir. Bu yatırımcılar önceki yılda olduğu gibi 2024 yılında da Borsa İstanbul'daki portföy büyüklüğü olarak en büyük paya sahip yatırımcı grubu olmuştur.

Yabancı tüzel kişiler ile yabancı fonların 2024 sonunda 2 trilyon TL'yi aşan portföylerinin toplamdaki payı 2023 yılına göre 0,5 puan azalarak %36,6 olmuştur.

2018 yılından 2022 yılına dek azalan Türkiye'de pay yatırımı yapan yabancı fon sayısı 2023 yılının ardından, 2024 yılında da bir miktar artış göstermiştir. Türkiye'de pay senedi yatırımı olan yabancı fon sayısı yerli fon sayısından yüksek olup, yabancı fonların yatırımları ile yerli fonların yatırımları benzer düzeydedir. Diğer yandan, son yıllarda artış trendinde olan yerli tüzel yatırımcıların pay senedi yatırımcı sayısı 2024 yılında değişmemiştir.

PAY SENEDİ PORTFÖY DEĞERLERİ (milyon TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	380,788	524,696	1,835,562	2,599,965	3,605,885	38.7%
Bireysel	210,312	294,319	1,003,489	1,437,811	1,819,864	26.6%
Fon	38,809	66,669	240,508	381,444	714,865	87.4%
Tüzel	108,306	153,473	567,816	742,527	1,020,175	37.4%
Yatırım Ortaklığı	3,524	4,961	9,552	13,344	14,758	10.6%
Diğer	19,837	5,274	14,196	24,839	36,223	45.8%
Yabancı	361,667	347,679	760,444	1,556,724	2,105,921	35.3%
Bireysel	2,725	3,188	9,681	11,464	13,575	18.4%
Fon	134,799	145,763	330,462	536,486	766,207	42.8%
Tüzel	224,081	198,700	420,210	1,008,628	1,325,933	31.5%
Diğer	63	28	91	147	206	40.3%
Toplam	742,455	872,375	2,596,006	4,156,690	5,711,806	37.4%

Kaynak: MKK

Yatırımcı Sayısına Göre Portföy Büyüklükleri

Bu bölümde yatırımcı grupları kendi içlerinde pay senedi portföy büyüklüklerine göre sıralanmış, portföy büyüklüğünde onuncu, yüzüncü vb. sıradaki yatırımcılar belirlenerek yoğunlaşma sınıflandırması yapılmıştır.

1.349 yabancı yatırım fonunun pay senedi portföy büyüklüğü 766 milyar TL'dir. İlk yüz yabancı fon ise toplam yabancı yatırım fonlarının %75'ini oluşturmaktadır.

Toplam 1.114 yerli yatırım fonunun pay senedi portföy büyüklüğü ise 715 milyar TL ile toplam yabancı fon yatırımcısı portföyünden azdır. Yerli yatırım fonlarında sıralamadaki ilk yüz fon, yerli fonların pay senedi portföyünün %66'sını oluşturmaktadır.

Yerli tüzel yatırımcıların pay senedi yatırımları 1 trilyon TL'yi bulurken, ilk 10 yerli tüzel yatırımcı bu gruptaki portföyün %55'ine, toplam saklaması yapılan payların ise %10'una sahiptir.

YATIRIMCI SAYILARINA GÖRE PORTFÖY BÜYÜKLÜKLERİ SIRALAMASI (2024)				
Yatırımcı Türü	Yatırımcı Sayısı	Yerli Portföy Değeri (milyon TL)	Yabancı Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (milyon TL)
Bireysel	10	81,042	10	6,203
	100	239,428	100	8,617
	1,000	466,140	1,000	11,554
	10,000	758,033	10,000	13,488
	100,000	1,181,584	26,938	13,575
	500,000	1,550,339		
	1,000,000	1,691,326		
	6,829,013	1,819,864		
Yatırım Fonu	10	144,727	10	280,055
	100	469,099	100	578,452
	1,000	714,749	1,000	765,227
	1,114	714,865	1,349	766,207
Tüzel	10	565,977	10	921,291
	100	915,673	100	1,218,701
	1,000	1,017,382	1,000	1,325,933
	9,252	1,020,175	1,113	1,325,933
Yatırım Ortaklığı	10	13,365		
	42	14,758		
Diğer	10	30,902	5	206
	100	36,207		
	318	36,223		
Toplam	6,839,739	3,605,885	29,405	2,105,921

Kaynak: MKK

Yerli tüzel yatırımcı sayısı, yabancı tüzel yatırımcı sayısının sekiz katı olduğu halde, portföy büyüklüklerine bakıldığında yabancı tüzel yatırımcıların pay senedi portföyünün yerli tüzel yatırımcılardan daha yüksek tutarda olduğu görülmektedir. Yabancı tüzel pay senedi yatırımcılarında da yoğunlaşma görülmekte olup ilk 10 kurumun portföyünü bu grubun %69'unu oluşturmaktadır. Bu şirketler Borsa İstanbul'daki şirketlerin halka açık kısmının portföy değerinin %16'sını oluşturmaktadır.

Yerli bireysel yatırımcılarda yoğunlaşma mevcut olup ilk 10 bin yerli bireysel yatırımcının toplam bireysel pay senedi portföyünün %42'sini ellerinde tuttuğu görülmektedir. Yerli bireysel yatırımcılara ilişkin veriler aşağıda detaylıca incelenecektir.

Vakıf, kooperatif gibi diğer 318 yerli yatırımcının ise 36,2 milyar TL büyüklüğünde portföyü bulunmaktadır. Bu tutarın %85'i ilk on yatırımcıya aittir.

1.000 yerli birey, 100 yerli şirket ve 100 yerli fon Borsa İstanbul'daki halka açık pay senetlerinin üçte birine sahiptir.

Yerli Bireysel Yatırımcılar

Her 100 kişiden 8'i pay yatırımı yapmaktadır.

Yerli bireysel pay yatırımcılarının nüfusa göre oranına bakıldığında, 2023 sonunda her 100 kişiden 9 kişi pay piyasasında yatırım yaparken 2024 sonunda her 100 kişiden 8'i pay piyasasına yatırım yapmaktadır. Bu oranlara cinsiyet kırılımında bakıldığında, kadınlarda her 100 kişiden 6'sı, erkeklerde ise 100 kişiden 11'inin pay piyasasına yatırımı bulunmaktadır.

Yerli bireysel yatırımcıların portföyü daha detaylı incelendiğinde, sayıları 6,8 milyonu aşan yerli bireysel yatırımcıların 3,6 milyonunun portföyü 10.000 TL'nin altında iken, 50.000 TL altında pay yatırımı bulunan yatırımcı sayısı toplam yatırımcı sayısının %72'sini oluşturduğu gözlenmektedir. 2024 yılında yerli bireysel yatırımcı sayısı 775 bin kişi azalırken, bu azalışın 100.000 TL altındaki pay yatırımı olan gruptan kaynaklandığı gözlenmektedir.

1 milyon TL üzerinde portföye sahip yaklaşık 233,413 kişi bireysel yatırımcı pay senedi portföyünün %75'ini elinde tutmaktadır. 10.000 TL'nin altında portföyü olan yatırımcıların ortalama portföyü yalnızca 2.209 TL iken, 10 milyon TL ve üzeri portföyü olan yatırımcılarda bu tutarın ortalama 50,8 milyon TL'ye yükselmesi dikkat çekicidir. Ayrıca, yerli bireysel yatırımcıların toplam pay portföyünün yarısından fazlasını 5 milyon TL ve üzeri portföye sahip 38 bin yatırımcının elinde olduğu görülmektedir.

PORTFÖY DİLİMLERİNE GÖRE YERLİ BİREYSEL YATIRIMCILAR (2024)						
Piyasa Değeri (TL)	Yatırımcı Sayısı	Yıllık Artış	Portföy Değeri (mn. TL)	Yıllık Artış	Portföy Değeri (Pay)	Ortalama Portföy Değeri (TL)
0.01-10,000	3,553,487	-16.5%	7,851	-25.5%	0.4%	2,209
10,001-50,000	1,378,377	-11.1%	33,742	-9.7%	1.9%	24,480
50,001-100,000	526,695	-5.3%	37,824	-5.1%	2.1%	71,814
100,001-500,000	915,699	4.3%	211,538	6.9%	11.6%	231,013
500,001-1,000,000	221,342	20.0%	155,106	20.5%	8.5%	700,753
1,000,000-5.000.000	195,380	27.9%	389,935	28.6%	21.4%	1,995,775
5.000.000-10.000.000*	21,568	33.2%	147,921	32.8%	8.1%	6,858,372
>10.000.000*	16,465	35.1%	835,946	37.3%	45.9%	50,771,088
Toplam	6,829,013	-10.2%	1,819,864	26.6%	100.0%	266,490

Kaynak: MKK

Yaş gruplarına göre bakıldığında, 45 yaş ve üzerindeki yatırımcılarda sınırlı bir artış görülürken 44 yaş ve altı yaş gruplarında kayda değer bir azalış gözlenmektedir.

Cinsiyet bazlı kırılıma bakıldığında ise kadın yatırımcı sayısının %11 oranında (298.697 kişi), erkek yatırımcı sayısının ise %10 (476.639 kişi) azaldığı gözlemlenmektedir. Portföy değerlerinde ise genel olarak kadın yatırımcıların portföylerini erkeklerden daha fazla arttırdıkları görülmektedir. Kadınların ortalama portföyü 2024 yılında %31 artarken, erkeklerde bu oran %26 olmuştur. Diğer bir yandan toplam portföy

değerindeki kadın oranı 2023 yılına göre değişmeyerek %18 olması da dikkat çekicidir.

YAŞ GRUPLARINA GÖRE YERLİ BİREYSEL PAY SENEDİ YATIRIMCILARI (2024)							
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Yıllık Artış	Kadın Oranı	Portföy Değeri (mn. TL)	Yıllık Artış	Kadın Oranı	Ortalama Portföy Değeri (TL)
0-24	763,122	-28.3%	33.4%	28,765	8.1%	28.8%	37,694
25-34	1,788,926	-17.6%	37.2%	156,211	10.3%	20.6%	87,321
35-44	1,889,250	-6.5%	35.2%	409,383	16.9%	16.9%	216,691
45-54	1,350,127	1.0%	34.3%	553,076	29.9%	16.8%	409,648
55-64	647,602	1.5%	33.5%	376,335	34.6%	19.3%	581,121
65+	389,986	5.0%	35.9%	296,093	38.4%	22.5%	759,239
Toplam	6,829,013	-10.2%	35.2%	1,819,864	26.6%	18.8%	266,490

Kaynak: MKK

Ortalama portföy değerleri ise yaşla birlikte artmaktadır. 24 yaş ve altındaki yatırımcıların ortalama portföyü 38.000 TL civarında iken, bu tutar 65 yaş ve üzerinde 759.000 TL'ye çıkmaktadır.

Ortalama portföy değerleri cinsiyete göre de ayrılmaktadır. Erkek yatırımcıların ortalama portföyleri 334 bin TL ile 142 bin TL olan kadınların ortalama portföyünden daha yüksektir.

Yerli bireysel yatırımcı sayısındaki azalış 45 yaş altı grupta meydana gelmiştir.

Yabancı Yatırımcılar

2024 yılında yabancı yatırımcılar pay senedi piyasasında 611 milyar dolarlık alım-satım işlemi yapmışken, bu tutar önceki iki yıla benzer şekilde toplam işlem hacminin %29'unu oluşturmuştur. Yabancı yatırımcıların saklama bakiyeleri ise 2023 sonuna göre %12 artarak 60 milyar dolara yükselmiştir. Yabancıların saklama bakiyesindeki payları %37,5'ten %37'ye düşmüştür.

YABANCI YATIRIMCILARIN PAYI					
	2020	2021	2022	2023	2024
İşlem Hacmi Payı	22.1%	26.7%	29.3%	28.8%	29.4%
Saklama Payı	49.0%	40.6%	29.6%	37.5%	37.0%

Kaynak: Borsa İstanbul, MKK

Halka arzların 2023 yılına göre daha az olduğu 2024 yılında yabancı yatırımcılar birincil piyasada sadece 32 milyon dolarlık alım yapmıştır. 2024 yılında gerçekleşen birincil halka arz tutarının yalnızca %2'sini yabancı yatırımcılar satın almıştır.

Yabancı yatırımcılar ikincil piyasada yılın büyük çoğunluğunda satış yönlü işlem yapmış ve 2024 toplamında 2,6 milyar dolarlık net satış yapmıştır. Sonuç olarak, yabancı yatırımcıların birincil piyasalarda yaptıkları pay alımı ile ikincil piyasada yaptıkları pay satışlarının toplamı 2,5 milyar dolarlık çıkışa işaret etmiştir. TCMB tarafından açıklanan kur ve fiyat etkisinden arındırılmış verilere göre ise yurtdışında yerleşik kişiler ikincil piyasada 2024 yılında 2,7 milyar dolarlık satış yapmıştır. TCMB verisi doğrudan yatırım niteliğindeki işlemleri hesaplamasından hariç tutmaktadır.

YABANCI YATIRIMCILAR (milyon \$)					
Tarih	İşlem Hacmi	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı
2020	404,040	48,746	13	-4,583	-4,570
2021	454,399	26,249	136	-1,633	-1,496
2022	603,864	40,800	59	-4,390	-4,331
2023	774,590	53,455	219	-712	-493
2024	610,823	59,742	123	-2,611	-2,488

Kaynak: Borsa İstanbul, MKK, Takas İstanbul, TSPB hesaplamaları
*: Birincil piyasa işlemleri halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerini kapsamaktadır.
**: İkincil piyasa işlemleri, pay senedi piyasasındaki net alış-satış tutarını göstermektedir.

Yabancı yatırımcıların Borsa İstanbul'daki şirketlerin payları önceki yıla göre değişmeyerek %37'de kalmıştır.

Sonuç olarak, yabancı yatırımcıların Borsa İstanbul'daki şirketlerin MKK'da saklanan hisselerindeki payları önceki yıla göre değişmeyerek %37 olarak gerçekleşmiştir.

Pay piyasasındaki yabancı yatırımcıların ülkelere göre dağılımına bakıldığında en büyük portföy değerine sahip yatırımcıların bulunduğu ilk on ülke yatırımcılarının toplam yabancı yatırımcı portföyünün %86'sını oluşturduğu görülmektedir.

ÜLKELERİNE GÖRE YABANCI YATIRIMCILAR (2024)				
Ülke	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (milyon TL)	Portföy Değeri (pay)	Ortalama Portföy Değeri (milyon TL)
Amerika Birleşik Devletleri	921	454,803	21.6%	494
Katar	10	415,503	19.7%	41,550
İspanya	9	257,014	12.2%	28,557
Birleşik Krallık	244	241,167	11.5%	988
Hollanda	144	143,017	6.8%	993
Lüksemburg	200	91,520	4.3%	458
Norveç	20	57,731	2.7%	2,887
İrlanda	144	54,260	2.6%	377
Singapur	15	47,393	2.3%	3,160
Avusturya	402	42,601	2.0%	106
Diğer	27,293	300,914	14.3%	11
Toplam	29,402	2,105,921	100.0%	72

Kaynak: MKK

10 Katarlı yatırımcı Türkiye'deki pay piyasasının toplam yabancı portföy yatırımlarının %20'sine sahiptir. Oranın yüksekliğinin QNB Finansbank'ın tamamına yakını elinde tutan Katar Ulusal Bankasının yatırımının etkili olduğu görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde mukim yatırımcılar %22 ile yabancı yatırımcıların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. İspanyalı 9 yatırımcı da toplam portföyün %12'sini oluşturmakta olup, bu durumun T. Garanti Bankası paylarının piyasa değerindeki artışından kaynaklandığı düşünülmektedir.

2016-2023 yılları arasında Türkiye'de ikamet eden yabancı yatırımcıların sayısının 2016 yılına oranla 10, 2020 yılına oranla ise neredeyse dört katına çıkarak 20 bini aşmıştır. Tabloda diğer olarak sınıflanan yabancı yatırımcı sayısındaki yüksek tutar bu durumdan kaynaklanmaktadır.

Diğer bir yandan 2023 yılında ilk onda yer almayan İspanya, Norveç ve Avusturya, 2024 yılında Türkiye’de yatırım yapan yabancı yatırımcılar arasında girmiş olup, bu yatırımcılar da toplam portföyün %17’sini oluşturmaktadır.

Ortalama Elde Tutma Süresi

Yatırımcıların pay senetlerini elde tutma süreleri MKK ile TÜYİD iş birliğiyle kamuoyuna açıklanmakta olup, hesaplama, alım ve satım işlemlerinden küçük değer, portföyün yıllık ortalama değerine bölünerek 365 ile çarpılması esasına dayanmaktadır.

Geçmiş yıllarda, kurumsal yatırımcılardan oluşan yabancı yatırımcıların pay portföyünü elde tutma süresi, bireysel yatırımcıların daha ağırlıkta olduğu yerli yatırımcı grubunun hayli üzerinde gerçekleşmekteydi. Ancak, yabancı yatırımcıların pay senedi piyasası yatırımlarını azaltması ile yabancı yatırımcıların yatırım vadelerinin azalmaya başlayarak yerli yatırımcılara yakınsamış hatta 2023 yılında bazı endekslerde yabancıların elde tutma süresi yerlilerin dahi altına inmiştir. 2024 yılında yabancı yatırımcıların ortalama elde tutma süresi yerli yatırımcıların üzerine çıksa da hala yabancı yatırımcılarda 76 gün, yerli yatırımcılarda ise 51 gün ile düşük bir seviyededir. Bununla birlikte, BIST-TUM’e bakıldığında yerli yatırımcıların elde tutma süresi söz konusu verinin hesaplanmaya başladığı 2011 yılından bu yana kaydedilen en yüksek seviyededir.

Pay senetlerini ortalama elde tutma süresi geçen yıllara göre hem yerli (51 gün) hem yabancı yatırımcılar (76 gün) için yükselse de halen düşüktür.

YATIRIMCILARIN ORTALAMA YATIRIM VADESİ						
		2020	2021	2022	2023	2024
BIST-TÜM	Yabancı	74	45	29	34	76
	Yerli	18	27	27	34	51
BIST-100	Yabancı	55	46	29	33	64
	Yerli	18	26	25	34	51
BIST-50	Yabancı	58	44	28	33	67
	Yerli	16	23	22	33	46
BIST-30	Yabancı	58	45	29	36	68
	Yerli	17	22	20	29	42
BIST-SİNAİ	Yabancı	51	39	28	25	44
	Yerli	21	29	31	34	43
BIST-HİZMETLER	Yabancı	63	64	35	36	62
	Yerli	14	22	24	27	45
BIST-MALİ	Yabancı	107	41	27	37	73
	Yerli	19	28	27	44	71
BIST-TEKNOLOJİ	Yabancı	22	36	18	20	26
	Yerli	13	26	19	21	27
BIST-BANKA	Yabancı	174	47	27	42	85
	Yerli	17	21	22	44	69
BIST- HOLDİNG VE YATIRIM	Yabancı	50	40	30	39	71
	Yerli	18	31	30	47	77
BİST-SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Yabancı	-	-	34	43	75
	Yerli	-	-	22	36	58
BİST- KURUMSAL YÖNETİM	Yabancı	148	140	89	90	132
	Yerli	24	37	46	52	77

Kaynak: TÜYİD-MKK Borsa Trendleri Raporu

Sektörel endeks bazında ise, Teknoloji Endeksi senetlerinde hem yerli hem de yabancı yatırımcılar için elde tutma süresi 1

ayın altında ve diğer endekslerden düşük gerçekleşirken, yabancıların Banka Endeksindeki senetleri 3 aya yakın elde tuttukları, yerlilerde ise en yüksek elde tutma süresinin 77 gün ile Holding ve Yatırım Endeksinde olduğu gözlenmektedir. Kurumsal Yönetim Endeksine dahil şirketlerin payları ise, hem yerli hem de yabancı yatırımcıların en uzun süre elde tuttuğu senetlerdir.

Devlet İç Borçlanma Senedi Yatırımcıları

Yatırım fonları ile emeklilik fonlarının DİBS portföyü önceki yıla göre sırasıyla %308 ve %96 artmıştır.

Artan kamu borçlanması ile toplam devlet iç borçlanma senedi (DİBS) portföy değeri 2024 yılında önceki yıla göre %49 artışla 6,2 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Devlet iç borçlanma senedi yatırımcılarına ilişkin veriler TCMB'den alınmakta ve yatırımcı sayıları bulunmamaktadır. Bu verilerde raporun diğer bölümlerinden farklı olarak kişilerin uyruğu değil yerleşikliğine göre bir sınıflandırma yapılmaktadır.

2024 yılında yurtiçi yerleşiklerin DİBS yatırımları %37 artışla 5,6 trilyon TL olmuştur.

Portföyünde en fazla DİBS tutan grup olan yurtiçi bankaların DİBS portföyündeki artış 2024 yılında %27'de kalmış, DİBS'lerde yurtiçi bankaların payı önceki yıla göre 11 puan düşüşle %68'e inmiştir.

DEVLET İÇ BORÇLANMA SENEDİ PORTFÖY DEĞERLERİ (milyon TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yurtiçi Yerleşikler	1,171,060	1,495,104	3,067,427	4,089,825	5,587,688	36.6%
Bankalar	828,958	1,119,609	2,375,328	3,292,535	4,195,339	27.4%
TCMB	89,079	73,844	149,751	155,948	137,339	-11.9%
Banka Dışı Kesim	253,023	301,651	542,348	641,342	1,255,009	95.7%
Yatırım Fonları	9,143	17,072	31,811	58,391	238,272	308.1%
Diğer Finansal Araçlar	836	795	9,665	2,043	2,609	27.7%
Finansal Yardımcılar	51,177	70,690	143,734	131,669	182,077	38.3%
Sigorta Şirketleri	28,052	35,370	48,959	42,671	67,005	57.0%
Emeklilik Fonları	73,366	88,451	154,144	225,182	441,604	96.1%
Finansal Olmayan Kuruluşlar	7,852	4,860	7,759	9,033	14,998	66.0%
Hanehalkı	10,706	13,520	20,614	36,138	58,665	62.3%
Genel Yönetim	71,652	70,845	125,477	136,110	249,635	83.4%
Diğer	238	48	185	106	144	35.8%
Yurtdışı Yerleşikler	48,756	45,195	23,309	77,529	616,033	694.6%
TR'deki Bankaların Y.dışı Şubeleri	7,033	4,026	3,292	12,079	137,571	1038.9%
Diğer	41,723	41,169	20,017	65,450	478,462	631.0%
Toplam	1,219,816	1,540,298	3,090,736	4,167,354	6,203,721	48.9%
Kaynak: TCMB						

Diğer yandan yatırım fonları ile emeklilik fonlarının DİBS yatırımları önemli oranda artmıştır. Kasım 2024'te SPK tarafından yatırım fonlarına ilişkin hazırlanan rehberde para piyasası fonlarına asgari %10 oranında DİBS tutma yükümlülüğü getirilmesinin ardından yatırım fonlarının DİBS portföyü hızla yükselmiş, toplam DİBS portföyünün %4'üne

(2023 sonunda bu oran %1 idi) ulaşmıştır. Emeklilik fonlarının DİBS'lerdeki payı da 2 puan artışla %7'ye yükselmiştir.

Yerli bireysel yatırımcıların ise doğrudan DİBS'lere yatırıma rağbet etmediği görülmektedir.

Yurtdışı yerleşiklerin yatırımları 2024 yılında %694 artışla 616 milyar TL olmuştur. Yurtdışı yerleşikler fiyat ve kur etkisinden arındırılmış olarak 16 milyar dolarlık alım gerçekleştirmiş ve bu yatırımcıların DİBS portföyleri TL bazında %694 artmıştır. Türkiye'deki bankaların yurtdışı şubeleri hariç yabancı yatırımcıların toplam DİBS stokundaki payı 2023 sonunda 6 puan artışla 2024 sonunda %8'e çıkmıştır.

Özel Sektör Borçlanma Senedi Yatırımcıları

Özel sektör borçlanma araçlarının piyasa değeri 2024 yılında bir önceki yıla göre %47 artarak 343 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu araçlara ağırlıklı yerli yatırımcılar yatırım yapmaktadır.

ÖZEL SEKTÖR BORÇLANMA SENEDİ YATIRIMCI SAYILARI						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	55,378	46,792	40,669	45,906	47,896	4.3%
Bireysel	53,450	45,012	38,832	44,378	46,507	4.8%
Fon	451	460	489	530	538	1.5%
Tüzel	1,284	1,163	1,212	906	774	-14.6%
Yatırım Ortaklığı	11	12	13	11	10	-9.1%
Diğer	182	145	123	81	67	-17.3%
Yabancı	471	385	270	228	270	18.4%
Bireysel	450	366	252	212	218	2.8%
Fon	1	1	1	1	19	1800.0%
Tüzel	20	18	17	15	28	86.7%
Diğer	0	0	0	0	5	-
Toplam	55,849	47,177	40,939	46,134	48,166	4.4%

Kaynak: MKK

2024 sonunda yerli fonların özel sektör borçlanma aracı yatırımları yalnızca %17 artarak 140 milyar TL olmuştur. Raporun "Finansal Piyasalar" bölümünde değinildiği üzere, menkul kıymet yatırım fonları portföylerinin %3'ü, emeklilik fonlarının ise %2'si özel sektör tahvil ve bonolarında değerlendirilmektedir.

Diğer yandan tüzel kişilerin özel sektör borçlanma aracı yatırımları %79 oranında artarak portföy büyüklükleri yerli fonlarına yaklaştı.

Özel sektör borçlanma aracı yatırımı yapan 46.000'i aşkın bireysel yatırımcı toplam piyasa değerinin %8'ini elinde tutmaktadır.

Özel sektör borçlanma araçlarının %41'i fonların elindedir.

ÖZEL SEKTÖR BORÇLANMA SENEDİ PORTFÖY DEĞERLERİ (milyon TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	96,527	112,536	167,137	231,331	330,569	42.9%
Bireysel	15,437	13,432	14,524	17,302	27,484	58.9%
Fon	39,672	60,334	86,947	120,014	140,174	16.8%
Tüzel	20,502	19,891	40,786	71,044	127,253	79.1%
Yatırım Ortaklığı	139	191	254	256	596	132.9%
Diğer	20,776	18,688	24,627	22,714	35,061	54.4%
Yabancı	1,079	1,451	1,521	1,729	12,669	632.7%
Bireysel	117	135	102	149	244	63.7%
Fon	256	315	864	885	2,997	238.6%
Tüzel	706	1,001	555	695	9,302	1238.4%
Diğer	0	0	0	0	126	-
Toplam	97,606	113,988	168,658	233,060	343,238	47.3%

Kaynak: MKK

Diğer Menkul Kıymet Yatırımcıları

2024 yılı sonunda toplam 3.633 yatırımcının portföyünde varlığa dayalı menkul kıymet (VDMK), varlık teminatlı menkul kıymet (VTMK) ve/veya özel sektör kira sertifikası bulunmaktadır.

DİĞER MENKUL KIYMET YATIRIMCI SAYILARI						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	6,126	11,685	5,994	3,323	3,576	7.6%
Bireysel	4,845	10,732	5,358	2,735	3,022	10.5%
Fon	301	311	350	417	364	-12.7%
Tüzel	929	585	250	148	173	16.9%
Yatırım Ortaklığı	2	5	1	5	0	-
Diğer	49	52	35	18	17	-5.6%
Yabancı	228	406	102	35	58	64.3%
Bireysel	221	404	101	34	53	54.4%
Fon	0	0	0	0	0	-
Tüzel	6	2	1	1	5	400.0%
Diğer	1	0	0	0	0	-
Toplam	6,354	12,091	6,096	3,358	3,633	8.2%

Kaynak: MKK

2024 sonunda 3.633 yatırımcının portföyünde VDMK, VTMK ve/veya özel sektör kira sertifikası bulunmaktadır.

Yatırımcı sayısı bir önceki yıla göre %8 artarken, toplam portföy büyüklüğü ise, %42 artışla 97 milyar TL'yi bulmuştur. Fonlar toplam portföyün yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Yerli tüzel kişilerin yatırımları değişmemiş, toplamdaki payları %31'e inmiştir.

DİĞER MENKUL KIYMET PORTFÖY DEĞERLERİ (milyon TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	29,924	36,845	47,710	68,350	96,597	41.3%
Bireysel	4,237	4,538	1,104	820	4,879	495.0%
Fon	8,948	12,187	20,880	29,490	57,124	93.7%
Tüzel	14,502	17,980	22,158	29,993	29,825	-0.6%
Yatırım Ortaklığı	327	164	32	66	0	-
Diğer	1,910	1,976	3,536	7,981	4,770	-40.2%
Yabancı	699	583	119	19	172	805.5%
Bireysel	366	578	114	14	87	522.4%
Fon	0	0	0	0	0	-
Tüzel	294	5	5	5	85	1598.2%
Diğer	39	0	0	0	0	-
Toplam	30,623	37,428	47,829	68,368	96,769	41.5%

Kaynak: MKK

Varant ve Sertifika Yatırımcıları

Varant ve sertifikaların portföy büyüklüğü 2023 yılına göre %27 artarak 34 milyar TL'ye yükselirken, tamamına yakını yerli bireysel yatırımcılardan oluşan varant ve sertifika yatırımcılarının sayısı 2024'te %30 artarak 265 bin kişi olmuştur.

2024 yılında varant ve sertifika yatırımcı sayısı 265 bin kişidir.

VARANT YATIRIMCI SAYILARI						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	24,709	17,741	68,674	202,612	264,367	30.5%
Bireysel	24,685	17,726	68,572	202,450	264,167	30.5%
Fon	1	1	37	46	52	13.0%
Tüzel	23	14	63	111	138	24.3%
Diğer	1	0	2	5	5	0.0%
Yabancı	59	50	161	569	747	31.3%
Bireysel	58	50	159	567	742	30.9%
Fon	0	0	0	0	0	-
Tüzel	1	0	2	2	5	150.0%
Diğer	0	0	0	0	0	-
Toplam	24,768	17,791	68,835	203,181	265,114	30.5%

Kaynak: MKK

VARANT PORTFÖY DEĞERLERİ (milyon TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	372	525	6,768	26,980	34,279	27.1%
Bireysel	127	166	4,081	11,369	24,661	116.9%
Fon	0	8	473	10,958	8,100	-26.1%
Tüzel	245	352	2,181	4,534	1,411	-68.9%
Diğer	0	0	33	119	76	-36.3%
Yabancı	0	0	16	34	78	131.9%
Bireysel	0	0	9	31	63	99.3%
Fon	0	0	0	0	0	-
Tüzel	0	0	7	2	15	621.1%
Diğer	0	0	0	0	0	-
Toplam	372	526	6,784	27,014	34,357	27.2%

Kaynak: MKK

Yatırım Fonu Yatırımcıları

Pay senetlerine doğrudan yatırım yapan yatırımcı sayısı 2024 yılında azalırken, yatırım fonu yatırımcılarının sayısı 1,1 milyon kişilik, %26 oranında bir artış sergilemiştir. Fonların portföy değeri hem yeni sermaye girişleri hem de fiyat etkisiyle iki buçuk katına çıkarak 4,6 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Bu bölümde sunulan yatırım fonu portföy değerleri "Finansal Piyasalar" bölümünde yer alan Takasbank kaynaklı verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir. Gayrimenkul ve girişim sermayesi yatırım fonlarına ilişkin bilgiler de bu bölümde yer alan verilere dâhildir.

Toplam yatırımcı sayısının neredeyse tamamı yerli bireysel yatırımcılardan oluşurken, bu yatırımcılar 4,6 trilyon TL'lik portföy büyüklüğünün yarısından fazlasını oluşturmaktadır. 2024 sonunda yerli bireysel yatırımcıların yatırım fonu portföy değerinin %28'i kadın yatırımcılardır. Bu oranın önceki yıla kıyasla değişmediği görülmektedir.

2024 sonunda her 100 kişiden 6'sı yatırım fonlarına yatırım yapmaktadır.

Yerli bireysel fon yatırımcılarının nüfusa göre oranına bakıldığında, 2024 sonunda her 100 kişiden 6'sı yatırım fonlarına yatırım yapmaktadır. Bu oranlara cinsiyet kırılımında bakıldığında, kadınlarda her 100 kişiden 4'ü, erkeklerde ise 100 kişiden 8'inin pay piyasasına yatırımı bulunmaktadır.

YATIRIM FONU KATILMA BELGESİ YATIRIMCI SAYILARI						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	3,055,145	3,158,788	3,534,285	4,300,539	5,413,773	25.9%
Bireysel	2,925,897	3,025,445	3,383,144	4,121,511	5,204,436	26.3%
Fon	394	545	831	1,251	1,631	30.4%
Tüzel	119,114	123,135	140,686	167,187	195,480	16.9%
Yatırım Ortaklığı	18	24	30	37	48	29.7%
Diğer	9,722	9,639	9,594	10,553	12,178	15.4%
Yabancı	19,595	20,809	22,896	27,776	40,768	46.8%
Bireysel	19,382	20,547	22,615	27,435	40,302	46.9%
Fon	8	9	8	11	11	0.0%
Tüzel	188	229	250	304	420	38.2%
Diğer	17	24	23	26	35	34.6%
Toplam	3,074,740	3,179,597	3,557,181	4,328,315	5,454,541	26.0%

Kaynak: MKK

Yerli bireylerin fon portföyü 2023 sonuna kıyasla %175 artarken, toplamdaki payları önceki yıla göre 4 puan artarak %61'e çıkmıştır. Yerli tüzel yatırımcıların portföy büyüklüğü %154 artarken, portföy büyüklüğündeki payı önceki yıla göre değişmeyerek %27'de kalmıştır. Başka fonlara yatırım yapan fonların sayısı %30 artıp 1.631'i bulurken, bu fonların toplam portföydeki payı 3 puan azalarak %8 olmuştur.

YATIRIM FONU KATILMA BELGESİ PORTFÖY DEĞERLERİ (milyon TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Yerli	141,139	300,677	751,257	1,758,519	4,527,235	157.4%
Bireysel	93,098	199,238	430,121	1,018,390	2,805,259	175.5%
Fon	16,018	39,362	73,118	196,667	370,553	88.4%
Tüzel	23,166	47,597	219,261	490,844	1,246,755	154.0%
Yatırım Ortaklığı	313	2,707	5,510	8,643	18,078	109.2%
Diğer	8,543	11,773	23,246	43,975	86,589	96.9%
Yabancı	2,652	5,349	14,321	34,669	93,378	169.3%
Bireysel	1,311	2,578	7,522	19,788	62,242	214.5%
Fon	58	84	289	430	676	57.1%
Tüzel	1,280	2,684	6,152	13,535	29,246	116.1%
Diğer	3	2	357	916	1,215	32.6%
Toplam	143,791	306,026	765,578	1,793,189	4,620,613	157.7%

Kaynak: MKK

2024 yılında yatırım fonlarına yatırım yapan yerli gerçek kişi sayısı önceki yıla göre 1,1 milyon kişiye yakın (%26) artış göstermiştir.

2024 sonu itibarıyla, 24 yaş altındaki yerli yatırımcı grubu ortalama 72.254 TL civarında bir yatırım fonu portföyüne sahipken, bu tutar yaş ile paralel olarak artmakta, 65 yaş ve üzerindeki yatırımcılarda portföy büyüklüğü 850.000 TL'nin üzerine yükselmektedir.

Cinsiyete göre incelendiğinde, kadın yatırımcıların portföy değerindeki payın tüm yaş gruplarında benzer olduğu gözlenmektedir.

YAŞ GRUPLARINA GÖRE YERLİ BİREYSEL FON YATIRIMCILARI (2024)				
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (milyon TL)	Kadın Oranı	Ortalama Portföy Değeri (TL)
0-24	368,064	26,594	35.9%	72,254
25-34	803,026	147,616	33.3%	183,825
35-44	1,161,338	435,605	33.3%	375,089
45-54	1,171,394	813,283	34.1%	694,287
55-64	887,639	685,189	31.9%	771,923
65+	812,975	696,971	36.4%	857,309
Toplam	5,204,436	2,805,259	33.9%	539,013

Kaynak: MKK

Emeklilik Yatırım Fonu Yatırımcıları

Bu bölümdeki veriler Emeklilik Gözetim Merkezinden (EGM) alınmakta olup portföy değerleri "Finansal Piyasalar" bölümünde yer alan ve Takasbank tarafından açıklanan verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir.

2024 yılında otomatik katılım sisteminde yer alan katılımcı sayısı %3,7 artarak 7,5 milyon kişiye çıkmış, fon büyüklüğü ise 87,1 milyar TL olmuştur. Otomatik katılım sisteminden çıkmak mümkün olup, cayma oranları hayli yüksektir. 2024 yılında sözleşme cayma oranı kamuda %38, özelde %46 olarak gerçekleşmiştir.

Her 100 kişiden 19'u gönüllü katılım ve otomatik katılım yoluyla özel emeklilik sistemine dahildir.

Diğer yandan, gönüllü bireysel emeklilik tarafında ise katılımcı sayısı 2024 yılında %10 artışla 8,5 milyon kişiyi aşmıştır.

25 yaş altındaki gönüllü özel emeklilik yatırımcılarının sayısı görece olarak daha fazla artmıştır.

2024 sonu itibarıyla gönüllü katılım ve otomatik katılım yoluyla sisteme dahil olan tekil katılımcı sayısı ise 16,1 milyon kişi olmuştur. Nüfusa oranlandığında her 100 kişiden 19'unun gönüllü veya otomatik katılım yoluyla özel emeklilik sistemine dahil olduğu hesaplanmaktadır.

2024 yılında gönüllü bireysel emeklilik yatırım fonlarının portföy değeri önceki yıla kıyasla %60 artarak 1 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında %76 artarak 137,5 milyar TL'ye çıkan devlet katkısı da dahil edildiğinde fonların portföyü 1,1 trilyon TL'ye yükselmektedir.

ÖZEL EMEKLİLİK SİSTEMİ						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023 Değişim
Gönüllü Bireysel Emeklilik						
Yatırımcı Sayısı (Bin)	6,111	6,344	7,097	7,804	8,571	9.8%
Toplam Portföy Değeri (milyon TL)	158,347	227,912	400,074	703,269	1,140,067	62.1%
Portföy Değeri (milyon TL)	137,094	205,574	351,407	625,518	1,002,570	60.3%
Devlet Katkısı (milyon TL)	21,254	22,338	48,668	77,751	137,497	76.8%
Otomatik Katılım						
Yatırımcı Sayısı (Bin)	5,725	6,197	6,708	7,303	7,575	3.7%
Toplam Portföy Değeri (milyon TL)	12,225	17,211	33,331	53,153	87,162	64.0%
Portföy Değeri (milyon TL)	11,787	16,476	31,788	49,973	81,724	63.5%
Devlet Katkısı (milyon TL)	438	735	1,543	3,180	5,438	71.0%
Toplam Özel Emeklilik						
Yatırımcı Sayısı (Bin)	11,119	11,799	13,002	14,207	16,146	13.6%
Toplam Portföy Değeri (milyon TL)	170,135	244,387	433,404	756,422	1,227,229	62.2%
Portföy Değeri (milyon TL)	148,881	222,050	383,195	675,491	1,084,294	60.5%
Devlet Katkısı (milyon TL)	21,737	23,073	50,211	80,931	142,935	76.6%
* Devlet katkısıyla birlikte toplam portföy değeridir.						
Kaynak: EGM						

Gönüllü emeklilikte devlet katkısı dahil kişi başına ortalama portföy büyüklüğü 2024 yılında %48 artmış ve 133 bin TL'ye ulaşmıştır. Otomatik katılımı ise kişi başına ortalama portföy değeri %58 artışla 11.500 TL gibi hayli ufak bir meblağdır.

YAŞ GRUPLARINA GÖRE EMEKLİLİK YATIRIMCILARI (2024) *				
Yaş Aralığı	BES Hesap	BES Dağılım	OKS Hesap	OKS Dağılım
0-24	1,776,078	18.6%	2,947,161	26.0%
25-34	1,672,104	17.6%	4,531,001	40.0%
35-44	2,432,914	25.5%	2,702,036	23.8%
45-55**	2,308,185	24.2%	1,156,536	10.2%
56+	1,337,109	14.0%	-	-
Toplam	9,526,390	100.0%	11,336,734	100.0%
* Birden fazla şirkette sözleşmesi olan katılımcılar birden fazla sayılmıştır.				
** OKS için 45+				
Kaynak: EGM				

2024 sonunda 8,5 milyon olan gönüllü bireysel BES yatırımcısının 9,5 milyon hesabı bulunmaktadır. Hesap sayısı ile tekil yatırımcı sayısı arasındaki fark yatırımcıların birden

fazla hesabı olabilmesinden kaynaklanmaktadır. Katılımcıların yaş analizi hesap sayıları üzerinden yapılabilmektedir.

Gönüllü emeklilik yatırım fonları yatırımcılarına yaş gruplarına göre bakıldığında, çalışma hayatına yeni giren ve dolayısıyla düşük tasarruf eğilimi olduğu tahmin edilen 25 yaş altı grubundaki yatırımcı sayısının 2024 yılında %32'lik (430 bin kişi) önemli bir artış göstererek toplamdaki payını 2 puan artışla %18'e çıkardığı gözlenmektedir. 2021 yılından itibaren sisteme katılımlarının önü açılan 18 yaş altı katılımcıların sayısı 2024 yılında %37 artışla (352 bin kişi) 1,3 milyonu aşmıştır.

Gönüllü bireysel emeklilik hesap sayısının neredeyse yarısı 35-55 yaş aralığında yer almaktadır. Bireysel emekliliğe hak kazanabilmek için bireysel emeklilik sistemine giriş tarihinden itibaren en az 10 yıl sistemde bulunmak koşuluyla 56 yaşını tamamlama şartı bulunmaktadır. 56 yaş üzeri grubunun hesap sayısındaki payı %14'tür.

Otomatik katılımda ise 2024 yılında katılımcıların %66'sı 35 yaş altındayken 45 yaş üstü katılımcılar toplamın %10'unu (1,1 milyon kişi) oluşturmaktadır.

Gönüllü katılım bireysel emeklilik hesap sayılarını portföy dilimlerine göre incelemek de mümkündür. Toplam hesap sayısının %45'ini oluşturan 10.000 TL ve altındaki grupta ortalama portföy değeri yalnızca 2.800 TL iken, toplam hesap sayısının %9'unu oluşturan 250 bin TL ve üzeri portföyü olan yatırımcıların ortalama portföy değerinin 875 bin TL'nin üzerinde olması dikkat çekicidir.

Gönüllü bireysel emeklilik katılımcılarının ortalama portföy değeri 108.000 TL'dir.

PORTFÖY DİLİMLERİNE GÖRE BAKİYELİ GÖNÜLLÜ BES YATIRIMCILARI (2024) *					
Piyasa Değeri (TL)	Hesap Sayısı	Portföy Değeri (milyon TL)	Portföy Değeri (Pay)	Ortalama Portföy Değeri (TL)	
0,01-10,000	4,207,173	12,069	1.2%	2,869	
10,001-25,000	1,544,824	25,612	2.6%	16,579	
25,001-50,000	982,368	34,769	3.5%	35,393	
50,001-100,000	815,626	58,677	5.9%	71,941	
100,001-250,000	876,292	138,835	13.8%	158,435	
>250,000	836,767	732,510	73.1%	875,405	
Toplam	9,263,050	1,002,471	100.0%	108,223	
* Birden fazla şirkette sözleşmesi olan katılımcılar birden fazla sayılmıştır.					
Kaynak: EGM					

Gönüllü bireysel emeklilik sisteminde 2024 yılında sözleşme ve sertifika sayısı %11 artarak 11,7 milyon olmuştur. Bu sayının %82'sini bireysel sözleşmeler oluşturmaktadır. İşveren katkılı grup, lehtar çalışan olmakla beraber katkıları işveren tarafından yapılan sözleşmeleri ifade etmektedir. Bireysel sözleşmeler ve işveren katkılı grup kalemleri 2010 yılından itibaren her yıl artarken, gruba bağlı bireysel sözleşmelerin sayısı 2017-2022 yılları arasında düşüşten sonra 2023 yılında başlayan artışını 2024 yılında da sürdürmüş ve 1,4 milyona yaklaşmıştır. Hesap sayısı (9,3 milyon) ile sözleşme sayısı (11,8 milyon) arasındaki fark sözleşme sayısına birikimi olmayan katılımcıların dahil olmasından kaynaklanmaktadır.

SÖZLEŞME VE SERTİFİKA SAYISI				
	Bireysel Sözleşmeler	Gruba Bağlı Bireysel Sözleşmeler	İşveren Grup Emeklilik Sertifikalar	Toplam
2020	6,261,153	1,370,558	645,483	8,277,194
2021	6,540,393	1,327,665	693,433	8,561,491
2022	7,517,619	1,324,100	729,029	9,570,748
2023	8,530,367	1,329,210	760,021	10,619,598
2024	9,605,108	1,380,458	778,279	11,763,845
Kaynak: EGM				

TÜRKİYE SERMAYE PİYASALARI BİRLİĞİ

Büyükdere Caddesi
No:173 1. Levent Plaza
A Blok Kat:4 34394
Levent/İstanbul

+90 212 280 8567
+90 212 280 8589
info@tspb.org.tr
www.tspb.org.tr

